

Likovna kultura – Opis predmeta

Svrha nastave predmeta Likovna kultura i Likovna umjetnost je ovladavanje likovnim jezikom, razvijanje vizualne pismenosti kod učenika, upoznavanje kronološkoga razvoja likovnih umjetnosti i umjetničkih koncepata te razumijevanje istih. Uz sve navedeno, umjetnost potiče inicijativu, maštu, sposobnost kritičkoga mišljenja, osjećaj samostalnosti i kognitivni razvoj.

Učenik na nastavi Likovne kulture stječe radne navike, poboljšava koncentraciju, razumijevanja svijeta oko sebe te izražavanja vlastitih ideja. Stvaralačke aktivnosti pridonose jačanju identiteta učenika, njegovom osobnom integritetu i samopoštovanju te razvoju kulturne i ekološke svijesti. Svrha odgoja i obrazovanja u području umjetnosti jeste stvaranje kreativnih pojedinaca koji aktivno sudjeluju u oblikovanju kulture svoje neposredne i šire okoline.

Podučavanje Likovne kulture i Likovne umjetnosti razvija interes za estetiku i pozitivne društvene vrijednosti, ljubav prema vlastitoj i tuđoj kulturnoj baštini te pomaže učeniku shvatiti vizualnu stvarnost unutar društvenoga konteksta. Podučavanje ovoga predmeta pozitivno utječe na emocionalni život učenika, njegovo intuitivno i stvaralačko/kreativno razmišljanje, oblikuje njegov sustav vrijednosti i kritički stav prema svemu što ga okružuje. Upoznavanje različitih umjetničkih formi, tehnika i medija razvija spoznajne sposobnosti i psihomotoričke vještine učenika i pridonosi razumijevanju različitih društvenih i kulturalnih kontekst.

Kroz proces razmišljanja i vrednovanja učenik stvara mnoštvo umjetničkih djela pokazujući sintezu vještina, medija i koncepata. Pritom razvija maštu i sposobnost donošenja različitih rješenja objedinjujući estetski i etički aspekt. Istodobno se njeguje osobnost učenika i potreba za izražavanjem, služeći se tradicionalnim likovnim materijalima i postupcima, ali i suvremenim vizualnim medijima i konceptima. Učenik se najprije upoznaje sa osnovnim materijalima, tehnikama, medijima i likovnim elementima, koji se koriste u umjetnosti, primjenjujući brojne metode i tehnike kojima se razvija produktivnost i stvaralaštvo u ostvarivanju ideja. Učenik razvija ideje istražujući prirodu koja ga okružuje, pritom koristeći maštu i osjećaje. Upoznavanjem različitih umjetničkih djela učenik analizira metode, tehnike i sadržaje tih djela te se tako osposobljava za prepoznavanje i primjenu istih u osobnom izričaju.

Podučavanje predmeta Likovna kultura i Likovna umjetnost pridonosi razvoju vizualne pismenosti koja je od ključne važnosti, ako ne i presudan vid komuniciranja u 21. stoljeću. Učenik se osposobljava za kritičko mišljenje i argumentiranu prezentaciju te stječe osjećaj odgovornosti kroz rad u grupama. Od najnižih razreda osnovne škole do srednje škole, učenik stječe znanja o vizualnoj kulturi, različitim područjima vizualnih umjetnosti (crtež, slikarstvo, skulptura, grafika, dizajn, arhitektura, fotografija, film, strip, primijenjene i suvremene umjetničke prakse) i raznovrsnim načinima vizualne komunikacije

U nastavi Likovne kulture i Likovne umjetnosti, učenik usvaja likovni jezik te se istim koristi kako bi bolje razumio vizualnu okolinu, oblikovao vlastiti identitet, razvio kulturnu i ekološku svijest, osposobio se iskazati svoju kreativnost, znao izraziti maštu te u potpunosti doživio sebe i svijet koji ga okružuje. Istraživanjem i usporedbom umjetničkih djela u različitim kontekstima očekuje se napredak u razvoju kritičkog promišljanja učenika. Promišljanjem i kreativnom primjenom likovnog jezika učenik razvijaju uvažavanje estetske raznolikosti, postajući kritički informiran stvaratelj i zreli konzument likovne kulture.

U sinergiji s drugim umjetnostima i znanostima te njima pripadajućim područjima, Likovna kultura je povezana sa svim važnim temama koji nadilaze strukturu samog predmeta. Likovna kultura je predmet u kojem do izražaja dolazi interdisciplinarnost; obrađuju se teme koje zalaze u područja drugih predmeta, a opseg realizacije međupredmetnih tema ovisi o uzrastu učenika. Uz prirodnu povezanost s glazbenom kulturom, česta je i korelacija sa sadržajima prirodne i društvene skupine predmeta. Primjerice, princip zlatnoga reza bilo bi nemoguće objasniti bez matematike, a podučavanje o bojama nezamislivo je bez pojašnjenja fizikalnih i kemijskih načela.

Predmet Likovna umjetnost pripada umjetničkom i društveno-humanističkom području odgoja i obrazovanja, a nastavni sadržaji su povezani i međusobno se prožimaju, pritom stvarajući kompaktnu cjelinu koja je s predmetima iz drugih područja povezana neraskidivom zajedničkom kronološkom lentom unutar koje su različiti društveni aspekti međusobno ovisni.

Likovna kultura jača samopouzdanje, potiče sposobnost mišljenja, naglašava važnost timskog rada i suradnje, pridonosi razvoju zornoga i apstraktnoga načina mišljenja prodirući maštom u znanost i razumom u stvaralaštvo. Likovna kultura pomaže učeniku razviti svjetonazor, vrijednosne stavove i spoznajnu integraciju s drugima i tako omogućuje zajednice različitosti koje predstavljaju temelj društva i pluralizma. Kako bi uspješno usvojili programske sadržaje nastave Likovne kulture/Likovne umjetnosti, potrebno je pomoću digitalnih tehnologija i tradicionalnih metoda osigurati stalni kontakt učenika s vizualnim primjerima čime se razvija pozornost, koncentracija, opažanje, analitičko i kritičko mišljenje.

Program Likovne kulture osnovnoškolskog obrazovanja temelji se na procesu istraživačkog učenja i stvaranja, a struktura programa uvažava i prati razvojne faze učenikova likovnog izražavanja i stvaranja, što od učitelja zahtijeva fleksibilan pristup, poznavanje likovne problematike te likovnog i psihofizičkog razvoja učenika. Programski sadržaji Likovne umjetnosti u prvom, drugom, trećem i četvrtom razredu gimnazije općeg smjera potiču vizualnu znatiželju za stjecanjem novih iskustava likovnog doživljaja i mišljenja putem aktivnosti usmjerenih k analitičkom, kreativnom i kritičkom mišljenju.

Likovna kultura – Ciljevi učenja i podučavanja predmeta

1. Stjecanje trajnih i uporabljivih znanja likovnog jezika, razvijanje sposobnosti i odgajanje kreativnog opažaja i spoznajnih vrijednosti kroz likovno stvaralaštvo različitim izražajnim sredstvima proširujući kompetencije kreativnog mišljenja.
2. Razvijanje kritičkoga mišljenja, stavova i vrijednosti uspostavljanjem aktivnoga odnosa prema okolini i prostorno-vremenskom kontekstu likovnoga stvaralaštva.
3. Poticanje istraživačkoga i kreativnog duha kod učenika kako bi upoznali i cijenili kulturnu baštinu, različite umjetničke pravce i globalnu kulturnu raznolikost, te prepoznali važnost likovnog stvaralaštva i različitih kulturnih pojava u suvremenom društvu.
4. Razvijanje interesa i ljubavi prema likovnoj umjetnosti, kako bi aktivno i odgovorno sudjelovali u oblikovanju kulture svoje neposredne i šire okoline.

Likovna kultura – Oblasna struktura

STVARALAŠTVO I PRODUKTIVNOST

A

Stvaralaštvo i produktivnost podrazumijeva razvijanje senzornih, izražajnih, praktičnih, intelektualnih i psihofizičkih (percepcija, vizualno mišljenje i pamćenje) sposobnosti i vještina. Ova oblast posvećena je različitim aspektima i mogućnostima likovnoga izražavanja učenika te istraživanju stvaralačkoga (kreativnoga) procesa i različitih likovnih problema. Oblast uključuje istraživanje, razvijanje i izražavanje ideja uporabom različitih likovnih i vizualnih materijala i medija, koristeći problemski pristup radi poticanja kreativnoga mišljenja, inovativnosti i poduzetnosti kod učenika. Na taj način se doprinosi razumijevanju cjelovitoga stvaralačkoga (od ideje do realizacije) i istraživačkoga postupka (od pripreme i refleksije do kritičkoga stava) te se stvaraju preduvjeti za razumijevanje umjetnosti, njezinih procesa i složene okoline u kojoj učenici žive.

Doživljaj i kritički stav podrazumijeva sustavno i metodičko odgajanje opažaja. Poticanje učenika na aktivno promatranje, analizu i raspravljanje o likovnim djelima/stvaralaštvu i srodnim temama vodi ka otvorenosti prema različitim idejama, stavovima i umjetničkim pristupima. Nadalje, emocionalni, asocijativni, intelektualni i stvaralački pristup u poticanju svjesnoga i aktivnoga doživljaja likovnoga/vizualnoga djela i okoline doprinose razvoju percepcije, kreativnosti, komunikacijskih vještina te kritičkomu mišljenju kao trajnim vrijednostima. Istraživanje interaktivnih procesa između publike, autora i djela doprinosi kritičkom razumijevanju i potiče učenike na aktivno sudjelovanje u kulturnim i umjetničkim događajima.

Upoznajući se s likovnim djelima nastalima u širokome vremenskom rasponu, učenici interpretiraju njihova značenja unutar odgovarajućega društvenoga, kulturno-umjetničkog i povijesnoga konteksta povezujući ih s vlastitim stvaralačkim i/ili životnim iskustvom. Pritom se istražuje uloga umjetnosti kao društvenoga komentara te razumijevanjem uloge umjetnika u jačanju svijesti o bitnim društvenim pitanjima. Učenici se potiču da vlastitim stvaralaštvom i istraživačkim radom propituju univerzalna i globalna pitanja, da uvažavaju kulturne raznolikosti radi postizanja razumijevanja i odgovornosti te razvijanja kritičkoga stava prema okolini.

Odgojno-obrazovni nivo i razred

- Osnovno
- I

Godine učenja i podučavanja predmeta: 1

A STVARALAŠTVO I
PRODUKTIVNOST

[A.I.1](#)

[A.I.2](#)

[A.I.3](#)

B DOŽIVLJAJ I KRITIČKI STAV

[B.I.1](#)

[B.I.2](#)

C UMJETNOST U KONTEKSTU

[C.I.1](#)

[C.I.2](#)

A	A.I.1	A.I.2	A.I.3
STVARALAŠTVO I PRODUKTIVNOST	Učenik oblikuje svoj crtež na različite poticaje koristeći se likovnim jezikom.	Učenik se izražava bojom na različite poticaje.	Učenik oblikuje vlastiti rad plošnim tiskom, modelira i gradi objedinjujući znanja vezana za likovne elemente, tehnike i kompozicijska načela.

- istražuje pravilne postupke u rukovanju olovkom, flomasterima i ugljenom
- istražuje učinak uporabe crta različitog toka i karaktera
- oblikuje jednostavni crtež na različite vizualne i nevizualne poticaje
- upotrebljava različit pritisak u oblikovanju crta.
- istražuje sigurne i pravilne postupke u radu različitim slikarskim tehnikama
- u slikanju primjenjuje osnovne, izvedene i neutralne boje te boje dobivene miješanjem
- istražuje kompozicijska načela: ritam, ravnotežu i proporcije oblika
- istražuje učinak različitog pritiska i položaja kista, dužine poteza i nanosa boje
- pravi vlastiti rad u maštovitoj igri s materijalima.
- istražuje sigurne i pravilne postupke pri stvaranju skulpture i plošnog tiska te čišćenju alata, opreme i prostora
- razlikuje skulpture različitih površina i oblika
- istražuje kompozicijska načela pri stvaranju vlastite skulpture i uratka plošnog tiska
- oblikuje jednostavnu vizualnu poruku.

likovni elementi

- *točka, crta, vrste crta (duga i kratka, debela i tanka, geometrijski pravilna i nepravilna crta, otvorena i zatvorena crta...)*

likovno područje - likovne tehnike

- *crtanje: olovka, flomaster, ugljen*

likovna načela

- *ritam*
oblika: ponavljanje i variranje po položaju i veličini, izmjena oblika
- *ravnateža na površini i u prostoru.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Ishod A.I.1. vezan je za

likovni elementi

- *boja: osnovne, izvedene i neutralne boje, miješanje boja, promjena boje dodavanjem crne i bijele, kromatske boje*
- *plohe: određene bojom i omeđene crtom*

likovna područja – likovne tehnike

- *slikanje: akvarel, tempera, pastel, drvene bojice, kolaž*

likovna načela

- *ritam*
oblika: ponavljanje i variranje po položaju, veličini i boji, izmjena oblika
- *ravnateža: ravnateža na površini i u prostoru*
- *smještaj: vodoravno, uspravno, koso.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Ovaj ishod se odnosi na

likovni elementi

- *površina: hrapavo i glatko, površine sa sjajem i bez sjaja, ravne i zakrivljene površine*
- *masa i volumen u prostoru: veće i manje, bliže i dalje, gore i dolje, ispred, između i iza, izvan i unutra, geometrijsko i slobodno, puno i prazno, gusto i rijetko, oblo i uglasto; vanjski i unutarnji prostor*

likovna područja – likovne tehnike

- *grafika: otiskivanje šablona, monotipija*
- *modeliranje i građenje: plastelin, glinamol, ambalaža, papir, plastika, alu-folija*

likovna načela

- *ritam*
oblika: ponavljanje i variranje po položaju, veličini i boji, izmjena oblika
- *ravnateža: ravnateža na površini i u prostoru*
- *smještaj: vodoravno, uspravno, koso*
- *vizualna komunikacija*
- *oblici u vizualnim porukama.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Ishod A.I.3. podrazumijeva

likovno područje crtanja i likovne elemente: točka, crta, vrste crta uz primjenu kompozicijskih načela: ritam, ravnoteža i proporcije.

Učenici u 1. i 2. razredu još su u početnoj fazi likovnog izražavanja. Zato je upoznavanje sa svakom pojedinom crtačkom tehnikom poželjno započeti učiteljevom demonstracijom. Dok demonstrira, učitelj „razmišlja naglas“, tj. jednostavnim riječima obrazlaže kakav položaj ruke i olovke/flomastera/ugljena omogućava lakše stvaranje određene vrste crte, pojašnjava što i kako radi da bi zadovoljio zahtjeve kompozicijskih načela. Oponašajući učitelja, učenici postaju svjesni postupaka potrebnih za izvršavanje zadatka, a pritom spontano razvijaju finu motoriku.

Maštovitom pričom, razgovorom, postavljanjem neobičnih pitanja i poticanjem učenika na izražavanje vlastitih ideja učitelj stvara ugodno ozračje za kreativni rad. Time se kod učenika oslobađa stvaralački duh pa će uspjeh u rješavanju zadanog likovnog problema biti veći.

Poticaji mogu biti različiti: vizualni (ljudi, učionica, geometrijski likovi, list, kapa, šal, jež, mravi, pisanica, bicikl, stonoga...), nevizualni (ritam glazbe, sreća i tuga...) te likovno-kompozicijski elementi (putovanje točaka i crta, ponavljanje i variranje po položaju i veličini, izmjena oblika). Nabrojani motivi nisu obvezni, bitno je odabrati onaj koji je blizak dječjem svijetu i koji kod učenika budi najjače emocije i želju za

likovno područje slikanje i likovne elemente: boja (osnovne, izvedene i neutralne boje, miješanje boja) i ploha određena bojom i omeđena crtom.

Učenici 1. i 2. r. posjeduju ograničena, vrlo skromna prethodna iskustva u slikanju. Usto, ta iskustva su neujednačena, različita od učenika do učenika. Zato učitelj, pri uvođenju svake nove slikarske tehnike, zorno predočava rad s istom. Dok prezentira, „razmišlja naglas“.

Obrazlaže kakav položaj ruke, položaj i debljina kista/bojice te uporaba i miješanje kojih boja omogućava lakše stvaranje slikanjem.

Pojašnjava kako se mogu primijeniti kompozicijska načela: ritam, smještaj i ravnoteža oblika u prostoru. Pri uvođenju novih slikarskih tehnika vrlo je učinkovito i korištenje IKT. Jednim klikom miša na internetu se može pronaći i učenicima pokazati video o načinu ostvarivanja likovnog problema koji se obrađuje u nekoj nastavnoj jedinici.

Učitelj također educira djecu da je pravilno korištenje te čistoća slikarskog pribora i radnog prostora njihova osobna odgovornost.

Ozračje na satu treba biti izazovno i motivirajuće, treba dopustiti djeci da izraze shvaćanje svijeta na vlastiti način. U ovoj dobi učenici ne razumiju apstraktne pojmove i ne bave se stvarima koje ne mogu vidjeti ispred sebe. Zato ih kao poticaji najviše privlače različiti motivi iz svakodnevice: vizualni (obitelj, kišobran, boje jeseni, grozd, vinograd, sveti Nikola, jabuka, paun, klaun, maska, leptir, bubamara, brod, slikovnica...), nevizualni

ovladavanje učenika jednostavnim vještinama u likovnom području građenja i modeliranja te grafike. Obuhvaća likovne elemente: površina (hrapavo i glatko, površine sa sjajem i bez sjaja, ravne i zakrivljene površine) te masu i volumen u prostoru. U stvaranju se trebaju primjenjivati kompozicijska načela: ritam oblika, ravnoteža na površini i u prostoru, položaj predmeta u prostoru.

Upoznavanje sa svakom pojedinom kiparskom tehnikom i tehnikom plošnog tiska poželjno je započeti demonstracijom. Učitelj jednostavnim riječima obrazlaže postupke pri modeliranju plastelinom/glinamolom, poučava o sigurnom korištenju škara i drugih alata, pojašnjava što i kako radi da bi zadovoljio zahtjeve kompozicijskih načela.

Učenicima treba dati dovoljno vremena za eksperimentiranje i upravljanje novim alatima i medijima. Također treba tražiti od njih da posvete pažnju pravilnom korištenju pribora te čistoći alata i radnog prostora.

Učenici u ovoj dobi zainteresirani su za trodimenzionalnu konstrukciju i uživati će u izradi maski, kiparstvu od gline, izradi plakata, maketa i lutaka...

Preporučeni motivi: vizualni (pecivo, klupa, jež, anđeo, vozila, brod, plakati...), nevizualni (glazba, čarobni cvijet...) te različiti likovno-kompozicijski elementi (ritam oblika, smještaj objekata u prostoru...)

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik (predstava, priča), Priroda i

stvaranjem.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: (Hrvatski jezik (crte kao gradivni element slova, pjesme, priče, bajke), Priroda i društvo (različite crte u prirodi), Matematika (vrste crta).

(sreća i tuga, glazba...) te likovno-kompozicijski elementi (putovanje osnovnih boja, ritam oblika...). Ovo su samo neki od mnoštva motiva koji kod djece bude želju za stvaranjem. Učitelj treba istražiti što učenike zanima, a onda odabrati neki od poticaja kojim se najuspješnije može ostvariti određeni likovni problem.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik (pjesme, priče, bajke), Priroda i društvo (godišnja doba, ritam u prirodnim pojavama i okolini, okoliš, zaštita okoliša, promet), Matematika (geometrijski likovi), Glazbena kultura (ritam), Vjeronauk (blagdani).

društvo (promet, blagdani, stablo, proljetnice, geometrijski i slobodni oblici u okolini), Matematika (geometrijska tijela).

**B
DOŽIVLJAJ I
KRITIČKI
STAV**

B.1.1

Učenik opisuje osobni doživljaj stvaranja te imenuje ključne elemente nastajanja pojedinog rada.

- opisuje osobni doživljaj stvaranja različitih likovnih radova
- imenuje različite vrste crta te osnovne i izvedene boje
- objašnjava jednostavnim likovnim rječnikom postupke pri izradi likovnog rada.

B.1.2

Učenik uspoređuje vlastiti likovni ili vizualni rad i radove drugih učenika te imenuje zajedničke elemente u umjetničkim djelima.

- uspoređuje vlastiti likovni rad i radove drugih učenika opisujući uspješnost u prikazu teme i ostvarenju ideje te uloženi trud
- imenuje temu, motiv i tehniku u vlastitim i tuđim likovnim radovima.

- **likovni elementi**
- **površina:** hrapavo i glatko, površine sa sjajem i bez sjaja, ravne i zakrivljene površine
- **masa i volumen u prostoru:** veće i manje, bliže i dalje, gore i dolje, ispred, između i iza, izvan i unutra, geometrijsko i slobodno, puno i prazno, gusto i rijetko, oblo i uglasto; vanjski i unutarnji prostor
- **likovna načela**
- **ritam oblika:** ponavljanje i variranje po položaju, veličini i boji, izmjena oblika
- **ravnoteža:** ravnoteža na površini i u prostoru
- **smještaj:** vodoravno, uspravno, koso
- vizualna komunikacija
- **oblici u vizualnim porukama**
- **točka, crta, vrste crta (duga i kratka, debela i tanka, geometrijski pravilna i nepravilna crta, otvorena i zatvorena crta...)**
- **tema, tehnika, odnos elemenata**
- **doživljaj djela.**

- **likovni elementi**
- **površina:** hrapavo i glatko, površine sa sjajem i bez sjaja, ravne i zakrivljene površine
- **masa i volumen u prostoru:** veće i manje, bliže i dalje, gore i dolje, ispred, između i iza, izvan i unutra, geometrijsko i slobodno, puno i prazno, gusto i rijetko, oblo i uglasto; vanjski i unutarnji prostor
- **likovna područja – likovne tehnike**
- **slikanje:** akvarel, tempera, pastel, drvene bojice, kolaž
- **osnovni pojmovi likovne terminologije**
- **tema, tehnika, odnos elemenata**
- **doživljaj djela.**

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Ishod B.I.1. ostvaruje se usporedo sa ishodima A.I.1., A.I.2. i A.I.3. iz domene Stvaralaštvo i produktivnost.

Može se provoditi na početku nastavnog sata, tijekom učeničkog stvaranja i po završetku rada.

Na početku nastavnog sata učitelj može provjeriti učenička znanja o crti i točki/boji/plohi/masi i volumenu, ovisno o tome koji su likovni elementi predviđeni za rad tom nastavnim jedinicom. U 1. razredu dovoljno je da učenik prepoznaje i imenuje određene likovne elemente, uočava i imenuje karakteristike crta, likova i oblika te njihove odnose na površini i u prostoru.

Tijekom učeničkog stvaranja učitelj može postaviti nekoliko pitanja učeniku, npr. koje će crte koristiti da bi prikazao određeni objekt, kako će dobiti svjetliju/tamniju boju, koji je predmet u stvarnosti veći, kako posložiti objekte u prostoru i sl. Tijekom razgovora učitelj potiče učenike da izraze osobni doživljaj stvaranja, ali pritom pazi da ne utječe na njegovu usredotočenost na rad.

Po završetku rada učitelj može tražiti da učenik svojim riječima objasni koliko je uživao tijekom rada, što je i kako radio, u kojem dijelu se koristio svijetlim, a u kojem dijelu tamnim bojama, što bi u svom radu promijenio i sl.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: (Hrvatski jezik, Glazbena kultura i s međupredmetnim temama: Osobni i socijalni razvoj i upotreba IKT-a).

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Ishod B.I.2. ostvaruje se usporedo sa ishodima A.I.1., A.I.2. i A.I.3. iz domene Stvaralaštvo i produktivnost.

Može se provoditi na početku nastavnog sata i po završetku rada.

Na početku nastavnog sata učitelj može pokazati fotografiju crteža, slike, skulpture i sl., ovisno o sadržaju nastavne jedinice. Jednostavnim pitanjima provjerava uspješnost učenika u prepoznavanju teme, motiva, likovnih elemenata i sl. U 1. razredu dovoljno je da učenik prepoznaje određene likovne elemente, uočava i imenuje karakteristike crta, likova i oblika te njihove odnose na površini i u prostoru.

Po završetku rada učitelj može tražiti da učenik svojim riječima uspoređi svoj rad s radovima ostalih učenika (tko je bolje ostvario zadatak i zašto tako misli, što je slično, a što različito, tko se osobito trudio, što mu se sviđa a što ne, što se moglo uraditi bolje itd.).

C
UMJETNOST
U
KONTEKSTU

C.I.1

Učenik povezuje iskustva i vještine stečene na satu likovne kulture s uočenim likovnim elementima u neposrednom okružju.

C.I.2

Učenik identificira elemente likovne umjetnosti te kulturno-umjetničke baštine u neposrednom okružju.

- u likovnom izražavanju upotrebljava vizualne elemente uočene u neposrednom okružju
- identificira jednostavne vizualne znakove i poruke u svom okružju: plakat, prometni znak, reklama i sl.
- identificira vizualne elemente u animiranim filmovima, slikovnicama... te opisuje vlastiti doživljaj nakon organiziranog posjeta kulturnom događaju
- imenuje neka od likovno-umjetničkih zanimanja: crtač, slikar, kipar i sl
- identificira predmete bosanskohercegovačke i hrvatske kulturne baštine u neposrednom okružju.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *unutrašnji i vanjski prostor (namještaj, zid, pod, stup, strop, krov...) otvoreni i zatvoreni prostor, (ulica, trg, park, most...)*
- *uporabni predmeti, modni dizajn, nakit...*
- *ilustracija, čestitka, reklama, plakat, prometni znak.*

KLJUČNI SADRŽAJI

- *crteži, slike, slikovnice, kipovi, stripovi, animirani film, fotografija, scenografija, kostimi glumaca, lutke u predstavama i sl.*
- *kulturno-umjetnički događaji: izložbe, kazališne i lutkarske predstave*
- *muzej, spomenici kulture, dekorativni i uporabni predmeti iz prošlosti i sl.*

Učitelj potiče učenike da promatraju prirodu i izgrađene objekte u okolini i traži da opišu njihove vizualne karakteristike i prostornu organizaciju. Na početku sata može razgovarati s djecom, npr. o tome koji je unutrašnji, a koji vanjski prostor njihove obiteljske kuće, koja je prostorija u kući veća, a koja manja, kako su u prostorijama raspoređeni različiti predmeti, kako izgleda ulica, trg, park, most, kako izgledaju reklamni natpisi, plakati i prometni znakovi koje su vidjeli na ulici i sl.

Učitelj potiče učenike da u svom stvaralačkom radu upotrijebe vizualne elemente koje su uočili u svojoj okolini.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik, Priroda i društvo i Matematika i s međupredmetnim temama: upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju) i Poduzetnost (organiziranjem likovnih izložbi, uređenje učionice, oslikavanje škole, uređenje školskog dvorišta).

Učitelj potiče učenike da gledaju animirane filmove, kazališne i lutkarske predstave, fotografije, da posjećuju kulturno-umjetničke događaje, muzeje... Ukoliko postoji mogućnost, organizira se zajednički posjet razrednog odjela izložbi slika, muzeju, lutkarskoj predstavi i sl. Učenicima savjetuje na što trebaju obratiti pozornost jer će kasnije iznijeti svoja zapažanja.

Učitelj razgovara s učenicima o tome što su uočili i saznali, npr. kako se zove umjetnik koji izrađuje kostime, a kako umjetnik koji izrađuje predmete za scenu u predstavi, u koju boju su obučeni glumci koji manipuliraju lutkama u predstavi i zašto, kako su načinjene lutke, koji motivi prevladavaju na određenoj izložbi slika, kako izgledaju i kako su načinjeni predmeti koje su naši preci nekada koristili itd.

- Osnovno
- II

Godine učenja i podučavanja predmeta: 2

A STVARALAŠTVO I

PRODUKTIVNOST

[A.II.1](#)

[A.II.2](#)

[A.II.3](#)

B DOŽIVLJAJ I KRITIČKI STAV

[B.II.1](#)

[B.II.2](#)

C UMJETNOST U KONTEKSTU

[C.II.1](#)

[C.II.2](#)

<p>A STVARALAŠTVO I PRODUKTIVNOST</p>	<p>A.II.1 Učenik se izražava crtanjem na različite poticaje uvažavajući osobitosti likovnih elemenata, tehnika i kompozicijskih načela.</p>	<p>A.II.2 Učenik se izražava slikanjem uz primjenu likovnoga jezika.</p>	<p>A.II.3 A.II.3. Učenik se izražava monotipijom, modeliranjem i građenjem koristeći se likovnim jezikom.</p>
---	--	---	--

- primjenjuje pravilne postupke u rukovanju crtačkim tehnikama
- stvara svoj likovni rad upotrebljavajući crte različitog toka i karaktera
- oblikuje crtež na različite poticaje primjenjujući kompozicijska načela
- rabi različite vrste crta, crtačke tehnike i različit pritisak u oblikovanju crta.
- primjenjuje sigurne i pravilne postupke u rukovanju različitim slikarskim tehnikama te čišćenju alata, opreme i prostora
- primjenjuje osnovne, izvedene i neutralne boje, tople i hladne boje te boje dobivene miješanjem
- oblikuje vlastiti rad uvažavajući kompozicijska načela: ritam, ravnotežu i proporcije oblika
- upotrebljava različit pritisak i položaj kista, dužinu poteza i nanos boje
- koristi se slikarskim materijalima za prenošenje ideja, misli i osjećaja.
- primjenjuje sigurne i pravilne postupke u stvaranju skulpture i plošnog tiska te čišćenju alata, opreme i prostora
- razlikuje i stvara skulpture različitih površina i oblika
- oblikuje svoju skulpturu i uradak plošnog tiska primjenjujući kompozicijska načela: ritam, ravnotežu i proporcije
- oblikuje jednostavnu vizualnu poruku
- koristi se promatranjem i istraživanjem u pripremi za izradu skulpture i dizajna
- eksperimentira različitim materijalima i alatima kako bi ostvario svoje ideje.

likovni elementi

- *točka, crta, vrste crta, smjer, osjetljivost i karakter crte*

likovno područje – likovne tehnike

- *crtanje: olovka, flomaster, ugljen, kemijska olovka*

likovna načela

- *ritam oblika: ponavljanje i variranje po položaju, izmjena oblika*
- *ravnoteža na površini*
- *proporcije.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Ishod A.II.1. vezan je za likovno područje crtanja i likovne elemente: točka, crta, vrste crta uz primjenu kompozicijskih načela:

likovni elementi

- *boja – osnovne, izvedene i neutralne boje, tople i hladne boje, simboličke boje, miješanje boja, promjena boje dodavanjem crne i bijele*
- *plohe određene bojom i omeđene crtom*

likovna područja – likovne tehnike

- *slikanje: akvarel, tempera, pastel, drvene bojice, kolaž (fotografije iz časopisa)*

likovna načela

- *ritam oblika: ponavljanje i variranje po položaju, veličini i boji, izmjena oblika*
- *ravnoteža na površini i u prostoru*
- *proporcije*
- *kontrast toplo - hladno*
- *smještaj: vodoravno, uspravno, koso.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Ishod A.II.2 odnosi se na likovno područje slikanje i likovne elemente: boja (osnovne, izvedene i neutralne boje, miješanje

likovni elementi

- *površina – hrapavo i glatko, površine sa sjajem i bez sjaja, ravne i zakrivljene površine*
- *masa i volumen u prostoru – veće i manje, bliže i dalje, gore i dolje, ispred, između i iza, izvan i unutra, geometrijsko i slobodno, puno i prazno, gusto i rijetko, oblo i uglasto; reljef i puna plastika; vanjski i unutarnji prostor*

likovna područja – likovne tehnike

- *grafika – otiskivanje šablona, monotipija*
- *modeliranje i građenje – plastelin, glinamol, ambalaža, papir, plastika, alu-folija*

likovna načela

- *ritam oblika – ponavljanje i variranje po položaju, veličini i boji, izmjena oblika*
- *ravnoteža na površini i u prostoru*
- *proporcije*
- *smještaj: vodoravno, uspravno, koso.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Ishod A.II.3. podrazumijeva ovladavanje učenika jednostavnim vještinama u likovnom području građenja i modeliranja te grafike.

ritam, ravnoteža i proporcije.

Učenici u 2. razredu još su u početnoj fazi likovnog izražavanja. Zato je upoznavanje sa svakom pojedinom crtačkom tehnikom poželjno započeti učiteljevom demonstracijom ili video prezentacijom.

Dok demonstrira, učitelj opisuje likovne odnose jednostavnim rječnikom koji je učenicima razumljiv. Obrazlaže kakav položaj ruke i olovke/flomastera/ugljena omogućava lakše stvaranje određene vrste crte, pojašnjava što i kako radi da bi zadovoljio zahtjeve kompozicijskih načela.

Na ovom uzrastu najvažniji zadatci su: razvijanje finih motoričkih vještina, preciznosti, kontrole pokreta i usmjerene pažnje te upoznavanje tehnika i alata, stjecanje radnih navika i urednosti koje kroz igru postupno prelazi u vještinu.

Poticaaji mogu biti različiti: vizualni (znakovi interpunkcije, klip kukuruza, glavica salate, zebra na zebri, čizma, pahuljice, lik iz bajke, zgrade, pisanica, metla, češalj, četka...), nevizualni (ritam u glazbi, ples, osjećaj ugode i neugode ...) te likovno-kompozicijski elementi (kontrast crta po karakteru, ritam oblika). Nabrojani motivi nisu obvezni, bitno je odabrati onaj koji je blizak dječjem svijetu i koji kod učenika budi najjače emocije i želju za stvaranjem.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik (pjesme, priče, bajke), Priroda i društvo (zaštita okoliša, ponašanje u školi, zdravlje, blagdani, zima,

boja) i ploha određena bojom i omeđena crtom.

Učenici drugog razreda imaju skromna prethodna iskustva u slikanju. Ta iskustva su neujednačena, različita od učenika do učenika. Zato učitelj, pri uvođenju svake nove slikarske tehnike, zorno predočava rad s istom. Dok prezentira, obrazlaže kakav položaj ruke, položaj i debljina kista/bojice te uporaba i miješanje kojih boja omogućava lakše stvaranje slikanjem. Pojašnjava kako se mogu primijeniti kompozicijska načela: ritam, smještaj i ravnoteža oblika u prostoru. Pri uvođenju novih slikarskih tehnika vrlo je učinkovito i korištenje IKT. Jednim klikom miša na internetu se može pronaći i učenicima pokazati video o načinu ostvarivanja likovnog problema koji se obrađuje u nekoj nastavnoj jedinici.

Učitelj također educira djecu da je pravilno korištenje te čistoća slikarskog pribora i radnog prostora njihova osobna odgovornost.

Ozračje na satu treba biti izazovno i motivirajuće, treba dopustiti djeci da izraze razumijevanje svijeta na vlastiti način.

U ovoj dobi učenici ne razumiju apstraktne pojmove i ne bave se stvarima koje ne mogu vidjeti ispred sebe. Zato ih, kao poticaji, najviše privlače različiti motivi iz svakodnevice: vizualni (jesensko lišće, svijeće, božićno drvce, rukavice, snjegović, proljetni cvijet, pisanice, živi svijet u moru...), nevizualni (osjećaj topline i hladnoće, glasna i tiha glazba...) te likovno-kompozicijski elementi (ritam oblika; vodoravne, uspravne i kose plohe...). Ovo su samo neki od

Obuhvaća likovne elemente: površina (hrapavo i glatko, površine sa sjajem i bez sjaja, ravne i zakrivljene površine) te masu i volumen u prostoru. U stvaranju se trebaju primjenjivati kompozicijska načela: ritam oblika, ravnoteža na površini i u prostoru, proporcije te smještaj predmeta u prostoru.

Učitelj jednostavnim riječima obrazlaže postupke pri modeliranju plastelinom/glinamolom, poučava o sigurnom korištenju škara i drugih alata, pojašnjava što i kako radi da bi zadovoljio zahtjeve kompozicijskih načela.

Učenicima treba dati dovoljno vremena za eksperimentiranje i upravljanje novim alatima i medijima. Također, treba tražiti od njih da posvete pažnju pravilnom korištenju pribora te čistoći alata i radnog prostora.

U ovoj dobi interes učenika za trodimenzionalnu konstrukciju je snažan i uživati će u izradi maski, kiparstvu od gline, izradi plakata, maketa i lutaka... Učitelj obilazi učenike dok rade i, ukoliko je potrebno, daje sugestije. Učenicima je potrebno objasniti da kreativni rad nije odustajanje i ponovno započinjanje rada, nego prilagodavanje i rekonstruiranje kroz cijeli radni proces.

Preporučeni motivi: vizualni (košara s kruhom, božićna čestitka, srce – znak za ljubav, karnevalska maska, neobični patuljak i div, vaza, plan mjesta, školjka, različiti plakati...), nevizualni (glazba, stroj iz mašte...) te različiti likovno-kompozicijski elementi (ritam oblika, smještaj objekata u prostoru...)

kulturne ustanove, higijena), Matematika (vrste crta, geometrijski likovi), Vjeronauk (blagdani).

mnoštva motiva koji kod djece bude želju za stvaranjem. Učitelj treba istražiti što učenike zanima, a onda odabrati neki od poticaja kojim se najuspješnije može ostvariti određeni likovni problem.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik (pjesme, priče, bajke), Priroda i društvo (jesen, zima, proljeće, ljeto, tople i hladne, svijetle i tamne boje u prirodi; ritam u prirodnim pojavama i okolini; okoliš, zaštita okoliša; promet; blagdani i praznici), Matematika (geometrijski likovi), Glazbena kultura (ritam, glasno i tiho), Vjeronauk (blagdani), Sat razrednika (ponašanje u školi, osjećaji).

“Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik (pjesme i priče vezane za blagdane, Valentinovo, maškare i sl.), Priroda i društvo (Dani kruha, Zanimanja, Moj zavičaj, Dan voda, Dan planeta Zemlja, Majčin dan), Matematika (odnosi veće-manje-jednako) i Vjeronauk (blagdani).

**B
DOŽIVLJAJ I
KRITIČKI
STAV**

B.II.1

Učenik opisuje osobni doživljaj stvaranja te objašnjava ključne elemente nastajanja pojedinog rada.

B.II.2

Učenik analizira vlastiti likovni rad i uratke drugih učenika te imenuje zajedničke elemente u umjetničkim djelima.

- opisuje osobni doživljaj stvaranja različitih likovnih radova te obrazlaže svoje ideje i koncepte
- imenuje različite vrste crta; osnovne, izvedene i neutralne boje; tople i hladne boje; karakteristike različitih oblika i njihove odnose na površini i u prostoru
- interpretira likovni rad identificiranjem motiva i opisivanjem relevantnih detalja.

- analizira vlastiti likovni rad i radove drugih učenika opisujući uspješnost u prikazu teme i ostvarenju ideje te uloženi trud
- imenuje temu, motiv, likovni sadržaj i tehniku u vlastitim i tuđim likovnim radovima.

- **likovni elementi**
- *boja – osnovne, izvedene i neutralne boje, tople i hladne boje, simboličke boje, miješanje boja, promjena boje dodavanjem crne i bijele*
- *plohe određene bojom i omeđene crtom*
- **likovna područja – likovne tehnike**
- *slikanje: akvarel, tempera, pastel, drvene bojice, kolaž (fotografije iz časopisa)*
- **likovna načela**
- *ritam oblika: ponavljanje i variranje po položaju, veličini i boji, izmjena oblika*
- *ravnoteža na površini i u prostoru*
- *proporcije*
- *kontrast toplo – hladno*
- *smještaj: vodoravno, uspravno, koso*
- *osnovni pojmovi likovne terminologije*
- *tema, tehnika, odnos elemenata*
- *doživljaj djela.*

- **likovni elementi**
- *boja – osnovne, izvedene i neutralne boje, tople i hladne boje, simboličke boje, miješanje boja, promjena boje dodavanjem crne i bijele*
- *plohe određene bojom i omeđene crtom*
- **likovna područja – likovne tehnike**
- *slikanje: akvarel, tempera, pastel, drvene bojice, kolaž (fotografije iz časopisa)*
- **likovna načela**
- *ritam oblika: ponavljanje i variranje po položaju, veličini i boji, izmjena oblika*
- *ravnoteža na površini i u prostoru*
- *proporcije*
- *kontrast toplo – hladno*
- *smještaj: vodoravno, uspravno, koso*
- *osnovni pojmovi likovne terminologije*
- *tema, tehnika, odnos elemenata*
- *doživljaj djela.*

Ishod B.II.1. ostvaruje se usporedo sa ishodima A.II.1., A.II.2. i A.II.3. iz domene Stvaralaštvo i produktivnost.

Može se provoditi na početku nastavnog sata, tijekom učeničkog stvaranja i po završetku rada.

Na početku nastavnog sata učitelj može provjeriti učenička znanja o crti i točki/boji/plohi/masi i volumenu, ovisno o tome koji su likovni elementi predviđeni za rad tom nastavnim jedinicom. Dovoljno je da učenik prepozna određene likovne elemente, uočava i imenuje karakteristike crta, likova i oblika te njihove na površini i u prostoru.

Dok djeca rade, učitelj se kreće među njima, postavlja pitanja i, ako je potrebno, daje sugestije koje pomažu da se ponovno rasplamsa interes koji je splasnio ili ga ohrabri ako dijete misli da nije uspjelo u ostvarivanju zadatka. Učitelj treba osjetiti kada bi takva intervencija bila korisna, a kada ne. Dobro je također razgovarati o aspektima, npr. koliko dobro je vidjelo i interpretiralo određenu krivulju, oblik, boju ili raspoloženje. Pitanja trebaju biti osmišljena da izazovu vizualni, ponekad i kinestetički odgovor i stimulirati djecu na daljnju koncentraciju i uključenost: *Sviđa mi se ta boja, kako si ju napravio?, Je li to bio tvoj najdraži džemper/haljina?, Je li imao neke šare?, Kako su izgledale?, Sjećaš li se u kojem su položaju bile tvoje noge kad si trčao?, Pokaži mi kako su izgledala usta psa kad je zarežao na tebe?, Nacrtaj prstom po zraku kako grančica krivuda/dugi pramen kose tvoje prijateljice/kapljicu vode koja se spušta niz umivaonik...*

Po završetku rada učitelj može tražiti da učenik svojim riječima objasni koliko je uživao tijekom rada, što je i kako radio, u kojem dijelu se koristio svijetlim, a u kojem dijelu tamnim bojama, što bi u svom radu promijenio i sl.

Ishod B.II.2. ostvaruje se usporedo sa ishodima A.II.1., A.II.2. i A.II.3. iz domene Stvaralaštvo i produktivnost.

Može se provoditi na početku nastavnog sata i po završetku rada.

Na početku nastavnog sata učitelj može pokazati fotografiju crteža, slike, skulpture i sl., ovisno o sadržaju te nastavne jedinice. Jednostavnim pitanjima provjerava uspješnost učenika u prepoznavanju teme, motiva, likovnih elemenata i sl. Dovoljno je da učenik prepozna određene likovne elemente, uočava i imenuje karakteristike crta, likova i oblika te njihove odnose na površini i u prostoru.

Po završetku rada učitelj može tražiti da učenik svojim riječima usporedi svoj rad s radovima ostalih učenika, tko je bolje ostvario zadatak i zašto tako misli, što je slično a što različito, tko se osobito trudio, što mu se sviđa a što ne, što se moglo uraditi bolje itd.

Učenici tako razvijaju sposobnost procjenjivanja dovršenosti radova i uočavanja kvalitativnih odnosa.

**C
UMJETNOST
U
KONTEKSTU**

C.II.1

Učenik povezuje iskustva i vještine stečene na satu likovne kulture s uočenim likovnim elementima u neposrednom okružju.

C.II.2

Učenik opisuje važnost i ulogu likovne umjetnosti te kulturno-umjetničke baštine.

- gradi upotrebljavajući vizualne elemente uočene u neposrednom okružju
- opisuje jednostavne vizualne znakove i poruke u svom okružju: plakat, prometni znak, reklama i sl.

- opisuje uočene vizualne elemente u animiranim filmovima, slikovnicama... te iskustvo i doživljaj nakon organiziranog posjeta kulturnom događaju
- imenuje neka od likovno-umjetničkih zanimanja: dizajner, grafičar, fotograf, lutkar, kostimograf i sl.
- identificira predmete bosanskohercegovačke i hrvatske kulturne baštine u neposrednom okružju.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *unutrašnji i vanjski prostor (namještaj, zid, pod, stup, strop, krov...) otvoreni i zatvoreni prostor, (ulica, trg, park, most...)*
- *uporabni predmeti, modni dizajn, nakit...*
- *Ilustracija, čestitka, reklama, plakat, prometni znak.*

KLJUČNI SADRŽAJI

- *crteži, slike, slikovnice, kipovi, stripovi, animirani film, fotografija, scenografija, kostimi glumaca, lutke u predstavama i sl*
- *kulturno-umjetnički događaji: izložbe, kazališne i lutkarske predstave...*
- *muzej, spomenici kulture, dekorativni i uporabni predmeti iz prošlosti i sl.*

Učitelj potiče učenike da promatraju prirodu i izgrađene objekte u okolini i traži da opišu njihove vizualne karakteristike i prostornu organizaciju. Na početku sata može razgovarati s djecom, npr. o tome koji je unutrašnji a koji vanjski prostor njihove obiteljske kuće, koja je prostorija u kući veća, koja manja, kako su u prostorijama raspoređeni različiti predmeti, kako izgleda ulica, trg, park, most, kako izgledaju reklamni natpisi, plakati i prometni znakovi koje su vidjeli na ulici i sl.

Važno je odabrati one sadržaje koji će kod učenika probuditi spoznaju da oblik može predstavljati umjetnička skulptura, muzejski eksponat, ali i bilo koji uporabni predmet.

Učitelj potiče učenike da u svom stvaralačkom radu upotrijebe vizualne elemente koje su uočili u svojoj okolini.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik, Priroda i društvo i Matematika i s međupredmetnim temama: upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju) i Poduzetnost (organiziranjem likovnih izložbi, uređenje učionice, oslikavanje škole, uređenje školskog dvorišta).

Učitelj potiče učenike da gledaju animirane filmove, kazališne i lutkarske predstave, fotografije, da posjećuju kulturno-umjetničke događaje, muzeje... Ako postoji mogućnost, organizira se zajednički posjet razrednog odjela izložbi slika, muzeju, lutkarskoj predstavi i sl. Učitelj može organizirati i virtualni posjet koristeći internetske stranice domaćih i svjetskih kulturnih institucija. Učenicima savjetuje na što trebaju obratiti pozornost jer će kasnije iznijeti svoja zapažanja.

Učitelj razgovara s učenicima o tome što su uočili i saznali, npr. kako se zove umjetnik koji izrađuje kostime, a kako umjetnik koji izrađuje predmete za scenu u predstavi, u koju boju su obučeni glumci koji manipuliraju lutkama u predstavi i zašto, kako su načinjene lutke, koji motivi prevladavaju na određenoj izložbi slika, kako izgledaju i kako su načinjeni predmeti koje su naši preci nekada koristili itd.

- Osnovno
- III

Godine učenja i podučavanja predmeta: 3

A STVARALAŠTVO I

PRODUKTIVNOST

[A.III.1](#)

[A.III.2](#)

[A.III.3](#)

B DOŽIVLJAJ I KRITIČKI STAV

[B.III.1](#)

[B.III.2](#)

C UMJETNOST U KONTEKSTU

[C.III.1](#)

[C.III.2](#)

A	A.III.1	A.III.2	A.III.3
STVARALAŠTVO I PRODUKTIVNOST	Učenik primjenjuje crtačke tehnike postupa u likovni zadatak i kompoziciju.	Učenik se likovno i postupno izražava korištenjem slikarskih tehnika.	Učenik primjenjuje osobitosti likovnih materijala pri likovnom izražavanju u prostoru.
	POO-5.1.1	POO-5.1.1	POO-5.1.3
	<ul style="list-style-type: none"> • ispravno koristi crte po toku i karakteru • ispravno koristi crtačke tehnike uz različite vizualne poticaje • koristi osobno iskustvo i doživljava pri stvaranju i korištenju crtačkih tehnika • oblikuje likovne cjeline i kompozicije na osnovu postavljenih zadataka. 	<ul style="list-style-type: none"> • koristi samostalno u svom radu slikarske tehnike i pribor • razlikuje i koristi jarke i zagasite boje • koristi pri stvaranju kontrast svijetlih i tamnih, toplih i hladnih boja • kombinira boje pri stvaranju uz vizualne i nevizualne poticaje • izražava različite misli, ideje i doživljava korištenjem slikarskih tehnika. 	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje osobitosti likovnih materijala za građenje i oblikovanje • koristi odnose mase i volumena u prostoru pri samostalnom stvaranju • uočava i razlikuje različite vrste tekstura • koristi odgovarajuće tehnike i alate pri stvaranju • oblikuje vlastiti uradak polazeći od postavljenog likovnog zadatka.

likovni elementi

- *točka, crta, vrste crta, smjer, osjetljivost i karakter crte*
- *gradbene (strukturne) i obrisne (konturne) crte*
- *kontrast crta po karakteru (suprotnost (kontrast) crta, meka crta, tvrda crta, debela crta, tanka crta, isprekidana crta)*

likovno područje – likovne tehnike

- *crtanje: olovka, flomaster, ugljen, kemijska olovka*

likovna načela

- *ritam oblika: ponavljanje i variranje po položaju, izmjena oblika*
- *ravnoteža na površini*
- *proporcije.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE
ISHODA

Učitelji uvode učenike u korištenje pojmova koji su ključni za realizaciju likovnih zadataka te prilagođavaju

likovni elementi

- *boja: osnovne, izvedene i neutralne boje, tople i hladne boje, simboličke boje, miješanje boja, promjena boje dodavanjem crne i bijele*
- *plohe određene bojom i omeđene crtom*

likovna područja – likovne tehnike

- *slikanje: akvarel, tempera, pastel, drvene bojice, kolaž (fotografije iz časopisa)*

likovna načela

- *ritam oblika: ponavljanje i variranje po položaju, veličini i boji, izmjena oblika*
- *ravnoteža na površini i u prostoru*
- *proporcije*
- *kontrast toplo - hladno*
- *smještaj: vodoravno, uspravno, koso.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE
ISHODA

Učenici trebaju usvajati korištenje predloženih tehnika i materijala te likovnu

likovni elementi

- *površina: hrapavo i glatko, površine sa sjajem i bez sjaja, ravne i zakrivljene površine*
- *masa i volumen u prostoru: veće i manje, bliže i dalje, gore i dolje, ispred, između i iza, izvan i unutra, geometrijsko i slobodno, puno i prazno, gusto i rijetko, oblo i uglasto; reljef i puna plastika; vanjski i unutarnji prostor*

likovna područja – likovne tehnike

- *grafika: otiskivanje šablona, monotipija*
- *modeliranje i građenje: plastelin, glinamol, ambalaža, papir, plastika, alu-folija*

likovna načela

- *ritam oblika: ponavljanje i variranje po položaju, veličini i boji, izmjena oblika*
- *ravnoteža na površini i u prostoru*
- *proporcije*
- *smještaj: vodoravno, uspravno, koso.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE
ISHODA

Učenici u trećem razredu još uvijek su fazi upoznavanja tehnika i postupaka razvijanja finih

<p>interesima učenika i usklađuju s mogućnostima njihova napretka u radu. Učenici u trećem razredu trebaju upoznati predložene crtačke, ali i druge tehnike i materijale u skladu s mogućnostima realizacije.</p>	<p>terminologiju sukladno razini razumijevanja. Uočavanjem osobitosti materijala za slikanje i mogućnosti njihove uporabe potiče se učenike na različite istraživačke radnje i kreativnu igru.</p>	<p>motoričkih vještina i likovnog izražavanja korištenjem površine, mase i volumena u prostoru. Zato je upoznavanje sa svakom pojedinom kiparskom tehnikom i tehnikom plošnog tiska poželjno započeti učiteljevom demonstracijom. Učitelj jednostavnim riječima obrazlaže postupke tiska i modeliranja. Poticaji i motivi za stvaranje mogu biti prirodni oblici iz neposredne okoline, kulturna baština, ornamenti i predmeti iz prošlosti hrvatskog naroda te nevizualni poticaji (emocije, osjeti, glazba,...).</p>
<p>Učitelji usmjeravaju učenike na usvajanje finih motoričkih vještina (očiju, ruku i očiju, preciznost, pritisak, položaj i sl.). Likovno izražavanje treba nastajati kao individualni odgovor na tematske sadržaje. Učenici prepoznaju oblike izražavanja u likovnoj kulturi i uočavaju posebnosti i mogućnosti korištenja crtačkih tehnika. Na kraju trećeg razreda učenici mogu samostalno imenovati, opisivati, razlikovati i koristiti osnovna izražajna sredstva.</p>	<p>Maštovitom pričom, razgovorom, postavljanjem pitanja i poticanjem učenika na izražavanje vlastitih ideja učitelj stvara ugodno ozračje za kreativni rad. Time se kod učenika oslobađa stvaralački duh pa će uspjeh u rješavanju zadanog likovnog problema biti veći. Poticaji mogu biti različiti: ono što učenici pričaju i slušaju (literarni i glazbeni sadržaji), vizualni, oblici i pojave u prirodi (jesensko lišće, snijeg u noći, rascvjetano stablo voćke, živi svijet u moru...), nevizualni odnosno ono što osjećaju (emocije misli i ideje...) prostor oko njih (društveno i urbano okruženje), te likovno-kompozicijski elementi (ritam oblika; vodoravne, uspravne i kose plohe...).</p>	<p>Učitelj potiče učenike na korištenje što većeg broja tehnika i postupaka te na istraživanje njihovih mogućnosti. Usmjeravanjem učenika na samostalno, originalno i promišljeno likovno izražavanje ostvaruju se preduvjeti da likovna vrijednost površine bude primarna u odnosu na opisno predstavljanje predmeta i pojava. Pravilnim tematskim usmjeravanjem i planiranjem učenici će dobiti mogućnost inovativnog izražavanja i uporabe materijala razvijajući simboličko izražavanje likovno tehničkim sredstvima. Potrebno je podučiti učenike da je pravilno korištenje te čistoća pribora i radnog prostora učenička osobna zadaća i odgovornost.</p>
<p>Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Priroda i društvo, Hrvatski jezik, Matematika i Glazbena kultura.</p>	<p>Nabrojani motivi nisu obvezni. Bitno je odabrati onaj koji je blizak dječjem svijetu i koji kod učenika budi najjače emocije i želju za stvaranjem.</p>	<p>Učitelj podučava učenike pravilnom korištenju te čistoći slikarskog pribora i radnog prostora, što će biti odraz osobne odgovornosti učenika na kraju sata likovne kulture.</p>
<p>Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik, Priroda i društvo, Matematika, Glazbena kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura.</p>	<p>Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik, Priroda i društvo, Matematika, Glazbena kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura.</p>	<p>Likovno tehnički materijali i tehnike prostorno-plastičkoga oblikovanja: glina, glinamol, plastelin, papir, karton, mekani lim (alufolija), papirna ambalaža, drveni otpadni materijali.</p>
<p>Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik, Priroda i društvo i</p>	<p>Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik, Priroda i društvo i</p>	<p>Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik, Priroda i društvo i</p>

Matematika i s međupredmetnim temama: upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju) i Poduzetnost (organiziranjem likovnih izložbi, uređenje učionice, oslikavanje škole, uređenje školskog dvorišta).

**B
DOŽIVLJAJ I
KRITIČKI
STAV**

B.III.1

Učenik opisuje vlastiti likovni i vizualni uradak i doživljava stvaranja.

B.III.2

Učenik opisuje i uspoređuje svoj likovni i vizualni uradak s uradcima vršnjaka i umjetničkim djelima po zadanim kriterijima.

[POO-5.1.2](#)

- opaža i istražuje materijale, postupke, likovne elemente i načela stvaranja
- opisuje različite likovne tehnike i sredstva u vlastitom radu
- istražuje i opisuje različite oblike vlastitog likovnog izražavanja
- povezuje likovno djelo s osobnim iskustvom i doživljajem.

[POO-5.1.2](#)

- definira temu, motiv i likovnu tehniku u svom i tuđem likovnom uratku
- analizira različita likovna i vizualna djela izražavajući osobni stav
- primjenjuje odgovarajući likovni jezik u opisu svoga i vršnjačkoga stvaranja te opisu umjetničkih djela.

- *likovni elementi*
- *točka, crta, vrste crta, smjer, osjetljivost i karakter crte*
- *gradbene (strukturne) i obrisne (konturne) crte*
- *kontrast crta po karakteru (suprotnost (kontrast) crta, meka crta, tvrda crta, debela crta, tanka crta, isprekidana crta)*
- *boja: osnovne, izvedene i neutralne boje, tople i hladne boje, simboličke boje, miješanje boja, promjena boje dodavanjem crne i bijele*
- **likovna područja – likovne tehnike**
- *slikanje: akvarel, tempera, pastel, drvene bojice, kolaž (fotografije iz časopisa)*
- **likovna načela**
- *ritam oblika: ponavljanje i variranje po položaju, veličini i boji, izmjena oblika*
- *ravnoteža na površini i u prostoru*
- *proporcije*
- *kontrast toplo – hladno*
- *smještaj: vodoravno, uspravno, koso*
- *osnovni pojmovi likovne terminologije*
- *tema, tehnika, odnos elemenata*
- *doživljaj djela.*

- *slikanje: akvarel, tempera, pastel, drvene bojice, kolaž (fotografije iz časopisa)*
- **likovna načela**
- *ritam oblika: ponavljanje i variranje po položaju, veličini i boji, izmjena oblika*
- *ravnoteža na površini i u prostoru*
- *proporcije*
- *kontrast toplo – hladno*
- *smještaj: vodoravno, uspravno, koso*
- *unutrašnji i vanjski prostor (namještaj, zid, pod, stup, strop, krov...), otvoreni i zatvoreni prostor, (ulica, trg, park, most...)*
- *uporabni predmeti, modni dizajn, nakit*
- *ilustracija, čestitka, reklama, plakat, prometni znak...*
- *osnovni pojmovi likovne terminologije*
- *tema, tehnika, odnos elemenata*
- *doživljaj djela*
- *likovni problem*
- *tehnička izvedba*
- *kompozicijski sklad*
- *originalnost.*

Ishod B.III.1. ostvaruje se usporedo sa ishodima A.III.1., A.III.2. i A.III.3. iz domene Stvaralaštvo i produktivnost.

Učenik može istraživati i upoznavati umjetnička djela tijekom procesa stvaranja, opisivanjem prije ili nakon završenog samostalnog stvaralačkog rada. Upoznaje i istražuje djela iz različitih područja likovnih i vizualnih umjetnosti. Učitelji demonstriranjem odabranih djela iz likovne umjetnosti potiču učenike na istraživanje i primjenu uočenog u osobnom likovnom izražavanju. Tijekom razgovora učitelj potiče učenike da izraze osobni doživljaj stvaranja, ali pritom ne utječe na njegov osobni stav i integritet. Važno je učenike poticati na sudjelovanje na razrednim, školskim izložbama, tematskim natjecanjima kao i projektima u kojima ima priliku razvijati socijalne vještine. Upoznavanjem upotrebe suvremenih tehnologija u likovnoj umjetnosti učenici mogu brže stjecati kompetencije za prezentiranje odabranih primjera likovnih i vizualnih uradaka.

Ishod B.III.2. ostvaruje se usporedo sa ishodima A.III.1., A.III.2. i A.III.3. iz domene Stvaralaštvo i produktivnost te sadržajem ishoda C.III.1. iz domene Umjetnost u kontekstu.

Učitelj motivira učenike na iznošenje vlastitog mišljenja, verbalizaciju likovnog doživljaja, dijalog i prihvaćanje tuđeg mišljenja. Važno ih je poučiti da njihovo mišljenje treba biti utemeljeno na poznavanju sadržaja i likovnog jezika. Ovakav pristup i usporedba likovnih i vizualnih uradaka ima za cilj aktivan i svjestan doživljaj koji će biti temeljen na pravilnoj percepciji, komunikacijskim vještinama i dovoljno razvijenim kritičkim mišljenjem učenika. Opis i usporedba se mogu koristiti u svim fazama i utječe na sposobnost promjena u stvaranju, procjene završetka rada i uočavanje kvalitativnih odnosa. Kada učenik može slobodno i argumentirano iznositi svoje mišljenje, bit će spreman i prihvaćati tuđe mišljenje i sugestije drugih i primijeniti u svom radu. Preporučuje se upoznavanje originalnih umjetničkih djela, lokacija, građevina i kulturnih spomenika kroz terensku nastavu te korištenje IKT-a u nastavi.

**C
UMJETNOST
U
KONTEKSTU**

C.III.1

Učenik uočava i interpretira povezanost likovnih uradaka i vizualne okoline u neposrednom okruženju.

[POO-5.3.2](#)

- uočava povezanost sadržaja kroz funkciju i estetiku
- kreira likovni uradak tematski povezan s neposrednim okruženjem
- definira likovni uradak kao oblik komunikacije u vlastitom i tuđem stvaranju
- oblikuje njemu blizak prostor (crtežom ili maketom).

C.III.2

Učenik analizira povezanost likovnih i vizualnih umjetnosti i životnog okruženja.

[POO-5.3.2](#)

- izražava likovnim i vizualnim pojmovima doživljaj prostora u kojem svakodnevno boravi i radi
- predlaže idejna rješenja javnog prostora oblikovanjem
- uspoređuje i stvara vizualni uradak kroz odnose slika i tekstova.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *unutrašnji i vanjski prostor (namještaj, zid, pod, stup, strop, krov...), otvoreni i zatvoreni prostor, (ulica, trg, park, most...)*
- *uporabni predmeti, modni dizajn, nakit*
- *ilustracija, čestitka, reklama, plakat, prometni znak...*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Učitelji usmjeravaju učenike i organiziraju aktivnosti istraživanja neposrednog okruženja, užeg zavičaja. Učenici kroz likovno izražavanje i kreativnu igru istražuju na koji način su okolni prostor i građevine povezani sa sadržajima koje su usvojili, prepoznaju i opisuju vizualne i funkcionalne karakteristike te predlažu idejno oblikovanje određenog javnog prostora za neku uporabu.

Moguće je uraditi plan naselja, maketu okolnog prostora, skicu idejnog rješenja,...

Učitelj treba učenike upoznati i s povijesnim činjenicama i legendama koje su u svezi s urbanom cjelinom ili građevinom koju posjećuju. Važno je da stječu znanja o upotrebi i razlikama tradicionalnih i suvremenih predmeta, odjeće te opisuju primjere originalnih i funkcionalnih rješenja. Učenicima se kroz primjere vizualnih znakova (prometnih znakova, reklama,...) zorno pojašnjava vizalna komunikacija u javnom prostoru.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik, Glazbena kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura i s međupredmetnim temama: upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju) i Poduzetnost (organiziranjem likovnih izložbi, eko sekcija, uređenje učionice, oslikavanje škole, uređenje školskog dvorišta).

KLJUČNI SADRŽAJI

- *crteži, slike, slikovnice, kipovi, stripovi, animirani film, fotografija, scenografija, kostimi glumaca, lutke u predstavama i sl*
- *kulturno-umjetnički događaji: izložbe, kazališne i lutkarske predstave*
- *muzej, spomenici kulture, dekorativni i uporabni predmeti iz prošlosti i sl.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Učitelj organiziranjem izvanučioničke nastave, odlascima u kino (animirani film), kazališnim i lutkarskim predstavama, izložbama fotografija, muzeja stvara preduvjete da učenici prepoznaju i imenuju različite sadržaje iz svoje okoline kao produkt likovnog i vizualnog izražavanja. Uključivanjem učenika u aktivnosti različitih kulturno-umjetničkih radionica te posjetima umjetničkom ateljeu, arhitektonskom ili dizajnerskom ateljeu postiže da učenik može navoditi konkretne primjere različitih oblika umjetničkog izražavanja.

Preporučuje se i posjet umjetniku i razgovor ili prezentacija o odabranom umjetniku iz užeg zavičaja s ciljem razvoja svijesti o ulozi umjetnika u društvu i važnosti umjetnosti.

Učenike treba poticati na aktivno, korisno i kreativno korištenje slobodnog vremena, posjećivanje kulturnih i umjetničkih događaja te razvoj odgovornosti prema suvremenoj kulturi i umjetničkom nasljeđu.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik, Glazbena kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura i s međupredmetnim temama: upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju) i Poduzetnost (organiziranjem likovnih izložbi, eko sekcija, uređenje učionice, oslikavanje škole, uređenje školskog dvorišta).

- Osnovno
- IV

Godine učenja i podučavanja predmeta: 4

A STVARALAŠTVO I

PRODUKTIVNOST

[A.IV.1](#)

[A.IV.2](#)

[A.IV.3](#)

B DOŽIVLJAJ I KRITIČKI STAV

[B.IV.1](#)

[B.IV.2](#)

C UMJETNOST U KONTEKSTU

[C.IV.1](#)

A STVARALAŠTVO I PRODUKTIVNOST	A.IV.1 Učenik primjenjuje različite vrste crta u vlastitom radu.	A.IV.2 Učenik istražuje i izražava se slikarskim i grafičkim tehnikama pri likovnom i vizualnom izražavanju.	A.IV.3 Učenik istražuje i koristi različite likovne materijale i postupke za oblikovanje u prostoru.
POO-5.1.2		POO-1.2.2 POO-1.2.1	POO-1.1.1 POO-1.1.3 POO-1.1.2
<ul style="list-style-type: none"> • primjenjuje crte pri vlastitom likovnom izražavanju • koristi i jasno izražava crtačku teksturu • demonstrira precizne motoričke vještine • služi se osnovnim sredstvima i principima likovne umjetnosti. 		<ul style="list-style-type: none"> • uočava i likovno se izražava tonskim stupnjevanjem boja • koristi kontrast kromatsko-akromatski i komplementarni odnos boja pri likovnom i vizualnom stvaranju • koristi se likovnim i vizualnim pojmovima pri stvaranju • izražava slikarske teksture bojom, potezom i mrljom kao dijelom površine. 	<ul style="list-style-type: none"> • prepoznaje i primjenjuje različite plastične teksture kao sastavne dijelove površine, mase i prostora • izražava se kroz suprotnosti punog i praznog prostora • oblikuje vlastiti rad koristeći fine motoričke vještine i dosljednost pri realiziranju likovnoga zadatka.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *točka i crta*
- *značenje crta: odnos obrisa i građe (konturne i strukturne crte)*
- *crtačka tekstura (skupljeno, raspršeno).*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Učenici u četvrtom razredu u procesu stvaranja i izražavanja crtanjem utvrđuju poznavanje osnovnih principa i elemenata kompozicije. U procesu stvaranja koriste obrisne i strukturne crte, skupljeno-raspršeno u svrhu realizacije ideje jasno ističući formalne vrijednosti likovne cjeline. U stvaralačkom procesu je izuzetno važna samostalnost upotreba crta po značenju, odnosa obrisa i građe te vježbanje finih motoričkih vještina.

Tematski poticaji se dijele na : poticaje koji nastaju pričanjem i slušanjem, poticaje temeljene na osjećajima, poticaje iz vizualnog okruženja. Uočavanjem posebnosti materijala te njihove mogućnosti upotrebe potiče se primjenom različitih istraživačkih postupaka i kreativnih igara. Učenik se u radu potiče na samostalan izbor likovnih elemenata i principa kojima će se likovno izražavati.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati

KLJUČNI SADRŽAJI

- *boja, tonsko stupnjevanje boja*
- *kontrast kromatsko-akromatsko*
- *komplementarni kontrast*
- *ploha: modelacija i modulacija (ploha, tonsko i kolorističko slikanje)*
- *grafika: monotipija, kartonski tisak.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Učenici u četvrtom razredu trebaju upoznati predložene, ali i druge slikarske i grafičke tehnike i materijale u skladu s mogućnostima realizacije. Likovni jezik i terminologija se usvajaju kroz komunikaciju s učiteljem, učenici prepoznaju, imenuju i opisuju materijale, tehnike i alate. Uočavanje posebnosti materijala te njihove mogućnosti upotrebe potiče se primjenom različitih istraživačkih postupaka i kreativnih igara. Učitelji usmjeravaju pažnju ka savjesnom i planskom istraživanju različitih vrsta papira i slikarskih tehnika. Učenici nadograđuju znanja o slikarskim tehnikama i postupcima, realiziraju ideje i koriste likovni jezik. Učenike treba usmjeravati na samostalno, promišljeno i originalno likovno izražavanje pri čemu likovna vrijednost postupno preuzima primat u odnosu na opisno predstavljanje predmeta i pojava. Odabirom tematskih poticaja učitelj će učenike usmjeriti na inovativno likovno i simboličko izražavanje.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *masa i volumen u prostoru*
- *kontrast punog i praznog prostora*
- *visoki, niski i udubljeni reljef (kiparstvo)*
- *plošno istanjena masa, ravnoteža (puna plastika, mobil, ravnoteža).*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Učenici su usvojili likovne principe i kompozicijske elemente za stvaranje oblika i odnosa mase u prostoru. U stvaralačkom procesu i izražavanju koriste likovni jezik polazeći od opažanja različitih odnosa (odnose cjelina i odnose elemenata unutar cjeline).

Materijali i tehnike koji se preporučuju za likovno stvaranje su: glina, glinamol, papir-plastika, ambalaža, alu-folija, kaširani papir. Učenici samostalno prepoznaju, imenuju i opisuju materijale, tehnike i alate za likovno i vizualno stvaranje. Uočavaju specifičnosti i mogućnosti upotrebe različitih materijala te primjenjuju različite istraživačke postupke i kreativnost u stvaranju. Ostvarenje ishoda se može procjenjivati kroz napredak učenika pri upotrebi likovnih materijala, radne navike, organiziranost radnog prostora, urednost pri radu i suradnjom s drugima.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Priroda i društvo, Matematika i s

sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik, Priroda i društvo, Matematika.

Ostvarenje ishoda se može pratiti kroz individualni napredak pri uporabi likovnih slikarskih sredstava, razvoj radnih navika, organizaciju radnog prostora, urednost u radu, održavanje pribora za rad i suradnju s drugima u radu.

međupredmetnim temama: Upotreba informacijske i komunikacijske tehnologije (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik, Priroda i društvo, Glazbena kultura, Matematika i s međupredmetnim temama: upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju) i Poduzetnost (neverbalna komunikacija).

**B
DOŽIVLJAJ I
KRITIČKI
STAV**

B.IV.1

Učenik opisuje likovno i vizualno umjetničko djelo povezivanjem osobnog doživljaja, likovnoga jezika i tematskog sadržaja djela u cjelini.

B.IV.2

Učenik opisuje vlastiti doživljaj stvaranja i uspoređuje svoj likovni i vizualni uradak s vršnjacima.

[POO-2.1.1](#) [POO-2.1.2](#) [POO-2.1.3](#)

- istražuje umjetnička djela i različite vrste likovnih i vizualnih umjetnosti
- opisuje umjetničko djelo primjenom odgovarajućih likovnih termina
- opisuje osobni doživljaj djela usporedbom sa osobnim iskustvom.

[POO-2.1.1](#) [POO-2.1.2](#)

- koristi odgovarajuće likovne pojmove u opisu vlastitoga i tuđeg likovnoga i vizualnoga uratka
- poznaje različite oblike likovnoga izražavanja u vlastitom i tuđem likovnom i vizualnom stvaranju
- definira i iznosi osobni kritički stav na temelju zadanih kriterija.

KLJUČNI SADRŽAJI

- **točka i crta**
- **značenje crta: odnos obrisa i građe** (konturne i strukturne crte)
- **crtačka tekstura** (skupljeno, raspršeno)
- **boja, tonsko stupnjevanje boja**
- **kontrast kromatsko-akromatsko**
- **komplementarni kontrast**
- **ploha: modelacija i modulacija** (ploha, tonsko i kolorističko slikanje)
- **grafika: monotipija, kartonski tisak**
- **masa i volumen u prostoru**
- **kontrast punog i praznog prostora**
- **visoki, niski i udubljeni reljef** (kiparstvo)
- **plošno istanjena masa, ravnoteža** (puna plastika, mobil, ravnoteža)
- **osnovni pojmovi likovne terminologije**
- **tema, tehnika, odnos elemenata**
- **doživljaj djela.**

KLJUČNI SADRŽAJI

- **točka i crta**
- **značenje crta: odnos obrisa i građe** (konturne i strukturne crte)
- **crtačka tekstura** (skupljeno, raspršeno)
- **boja, tonsko stupnjevanje boja**
- **kontrast kromatsko-akromatsko**
- **komplementarni kontrast**
- **grafika: monotipija, kartonski tisak**
- **masa i volumen u prostoru**
- **kontrast punog i praznog prostora**
- **visoki, niski i udubljeni reljef** (kiparstvo)
- **plošno istanjena masa, ravnoteža** (puna plastika, mobil, ravnoteža)
- **osnovni pojmovi likovne terminologije**
- **tema, tehnika, odnos elemenata**
- **doživljaj djela**
- **likovni problem**
- **tehnička izvedba**
- **kompozicijski sklad**
- **originalnost.**

Učenik može istraživati i upoznavati umjetnička djela tijekom procesa stvaranja, opisivanjem prije ili nakon završenog samostalnog stvaralačkog rada. Učenici imenuju likovna područja, postupke, materijale i tehnike nastavno na znanje usvojeno u prethodnom razredu, usmjeravajući se prema samostalnom istraživanju i primjeni naučenog u svom radu. Učitelj potiče učenike na samostalno iznošenje mišljenja tijekom rada. Tako ih se usmjerava prema postignuću osobnog zadovoljstva zbog realiziranja ideje koristeći likovna sredstva.

Učitelji demonstriranjem odabranih djela iz likovne umjetnosti potiču učenike na istraživanje i primjenu uočenog u osobnom likovnom izražavanju. Tijekom razgovora učitelj potiče učenike da izraze osobni doživljaj stvaranja, ali pritom ne utječe na njegov osobni stav i integritet. Važno je učenike poticati na sudjelovanje na razrednim, školskim izložbama, tematskim natjecajima kao i projektima u kojima ima priliku razvijati socijalne vještine. Upoznavanjem upotrebe suvremenih tehnologija u likovnoj umjetnosti učenici mogu brže stjecati kompetencije za prezentiranje odabranih primjera likovnih i vizualnih uradaka.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik.

C
UMJETNOST
U
KONTEKSTU

C.IV.1

Učenik istražuje i interpretira povezanost likovnoga djela i vizualne okoline.

[POO-3.1.2 POO-3.1.1](#)

Ishod B.IV.2. ostvaruje se usporedo sa ishodima A.IV.1., A.IV.2. i A.IV.3. iz domene Stvaralaštvo i produktivnost.

Učitelj predstavlja odabrana djela iz likovne umjetnosti i potiče učenike na samostalno istraživanje i primjenu uočenog u vlastitom radu. Ovako se može motivirati učenike na iznošenje vlastitog mišljenja, verbalizaciju likovnog doživljaja, dijalog i prihvaćanje tuđeg mišljenja.

Na početku nastavnog sata učitelj može pokazati fotografiju crteža, slike, skulpture i sl., ovisno o sadržaju te nastavne jedinice. Jednostavnim pitanjima provjerava uspješnost učenika u prepoznavanju teme, motiva, likovnih elemenata i sl.

Potrebno je da učenik prepoznaje i imenuje određene likovne elemente, njihove karakteristike i odnose kako na površini tako i u prostoru. Važno ih je podučiti da njihovo mišljenje treba biti utemeljeno na poznavanju sadržaja i likovnog jezika. Ovakav pristup i usporedba likovnih i vizualnih uradaka ima za cilj aktivan i svjestan doživljaj koji će biti temeljen na pravilnoj percepciji, komunikacijskim vještinama i dovoljno razvijenim kritičkim mišljenjem učenika.

Opis i usporedba se mogu koristiti u svim fazama i utječe na sposobnost promjena u stvaranju, procjene završetka rada i uočavanje kvalitativnih odnosa. Kada učenik može slobodno i argumentirano iznositi svoje mišljenje, bit će spreman i prihvaćati tuđe mišljenje i sugestije drugih i primijeniti u svom radu. Preporučuje se upoznavanje originalnih umjetničkih djela, lokacija, građevina i kulturnih spomenika kroz terensku nastavu te korištenje IKT-a u nastavi.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik.

- analizira funkcionalnost i estetiku predmeta u svakodnevnoj uporabi
- koristi različite vrste vizualnih znakova i likovno oblikovanje poruke
- primjenjuje osnove vizualne pismenosti na primjerima iz stvarnog okruženja
- istražuje kulturnu baštinu u neposrednom okružju.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *unutrašnji i vanjski prostor (namještaj, zid, pod, stup, strop, krov...), otvoreni i zatvoreni prostor, (ulica, trg, park, most...)*
- *uporabni predmeti, modni dizajn, nakit*
- *ilustracija, čestitka, reklama, plakat, prometni znak.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Učitelji organiziraju posjete značajnim objektima i urbanističkim cjelinama u neposrednom okruženju. Istraživanjem svoga životnog prostora i prirodnog okruženja učenik povezuje umjetničko i uporabno, odnosno funkcionalnost predmeta. Značajno je uočavanje vizualnih znakova i povezivanje s porukama koje šalju promatračima.

Važno je podučavati učenike prepoznati tradicijske predmete i povezati ih s društvenim kontekstom. Važno ih je poticati na razumijevanje svih oblika umjetničkog izražavanja kao estetsku vrijednost u životu pojedinca ili zajednice te postojanju estetskog neukusa (kiča).

Osim razvoja kritičkog stava i mišljenja, učenici uče o društvenom, kulturnom i povijesnom kontekstu nastanka djela/građevine, na način prihvatljiv njihovoj dobi. Usmjerenim istraživačkim radom treba nastojati razvijati svijest o kulturnom nasljeđu i identitetu učenika i zajednice.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Priroda i društvo, Hrvatski jezik i s međupredmetnim temama: Građanski odgoj i obrazovanje (individualni identitet, različitosti, uređenje školskog dvorišta), Poduzetnost (organiziranje izložbi), te upotrebe IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

- Osnovno
- V

Godine učenja i podučavanja predmeta: 5

A STVARALAŠTVO I

PRODUKTIVNOST

[A.V.1](#)

[A.V.2](#)

[A.V.3](#)

B DOŽIVLJAJ I KRITIČKI STAV

[B.V.1](#)

[B.V.2](#)

C UMJETNOST U KONTEKSTU

[C.V.1](#)

[C.V.2](#)

A STVARALAŠTVO I PRODUKTIVNOST	A.V.1 Učenik oblikuje i izražava ideje temeljene na osobnim osjećajima, iskustvima i mislima služeći se likovnim i vizualnim jezikom.	A.V.2 Učenik razvija fine motoričke vještine korištenjem različitih likovnih materijala i postupaka u likovnom stvaranju.	A.V.3 Učenik koristi novomedijske tehnologije i usklađuje njihove tehničke mogućnosti s principima likovnog i vizualnog jezika.
POO-1.1.1 POO-1.1.3 POO-1.1.2	POO-1.1.1 POO-1.1.3 POO-1.1.2	POO-1.2.2 POO-1.2.1	POO-1.2.2 POO-1.2.1
<ul style="list-style-type: none"> • izražava ideje likovnim i vizualnim stvaranjem • koristi usmjereno opažanje u stvaralačkom radu • oblikuje vlastiti rad služeći se informacijama, mislima, iskustvima i osjećajima • odabire ideju koju realizira likovnim i vizualnim izražavanjem • poznaje pojmove i forme oblikovanja u funkciji likovne i vizualne umjetnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> • istražuje likovne materijale i postupke za likovno stvaranje • poznaje karakteristike i postupke uporabe likovnih materijala • primjenjuje stečene vještine pri likovnom izričaju. 	<ul style="list-style-type: none"> • koristi digitalni fotografski aparat za bilježenje sadržaja iz okoline • koristi vizualni opazaj pri likovnom izražavanju • kombinira slike i tekst pri stvaranju stripa i animiranog filma. 	

- **točka i crta:** različiti načini grupiranja točaka i crta (rasteri, slobodan raspored)
- **boja:** čistoća boje; valeri boja; simbolika i asocijativnost boja; optičko miješanje (mrlja, potez, raster, optičko miješanje boja)
- **masa i volumen u prostoru:** linijski istanjena masa (crta u prostoru, prostorni crtež); tlocrt (tlocrt, zid, stup, krov).

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

U petom razredu učenici ovladavaju likovnim i kompozicijskim elementima na način da povezuju i uočavaju sličnosti i razlike na likovnoj cjelini. Sada se jasnije ističe likovni problem u odnosu na tematski sadržaj. Od učenika se očekuje da pokažu veću sposobnost analize pojedinačne linije, boje, plohe, oblika, ali i da razviju sposobnost povezivanja elemenata u određenu (kompoziciju) cjelinu. Cilj je da učenici prepoznaju postojanje, uoče i shvaćaju da je cjelina skup određenih elemenata koji imaju vrijednosti koje se ističu i međusobno povezuju.

Učitelji odabiru teme koje će naglašavati likovni problem, npr. dominantne boje, ritam, smjer,...

Maštovitim pripovijedanjem, razgovorom, postavljanjem neobičnih pitanja i poticanjem učenika

materijali i tehnike

- **crtanje:** olovka, ugljen, kreda, flomaster, tuš, pero, kist, lavirani tuš
- **slikanje:** akvarel, gvaš, tempera, flomasteri, kolaž papir, kolaž iz časopisa
- **prostorno-plastički:** glina, glinamol, papir-plastika.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Učenici u petom razredu su u na prelazu iz razredne u predmetnu nastavu. Učitelj usmjerava učeničku pažnju na području likovnog izražavanja crtanjem, slikanjem i oblikovanjem ka svjesnom i planskom istraživanju različitih vrsta papira, crtačkih, slikarskih i tehnika i materijala za oblikovanje. Likovna terminologija se usvaja kroz dijalog s učiteljem koji koristi likovni jezik prilagođen učeničkom uzrastu i razumijevanju. Učenici postaju svjesni postupaka potrebnih za izvršavanje zadatka, a pritom spontano razvijaju finu motoriku. Učitelj također educira djecu da je pravilno korištenje te čistoća slikarskog, kiparskog i drugog pribora i radnog prostora njihova osobna odgovornost. Učenici na kraju petog razreda koriste likovni jezik i terminologiju, prepoznaju, imenuju i opisuju materijale, tehnike i alate.

- **fotografija**
- **kadar**
- **strip**
- **animirani film.**

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Usvajanje znanja o likovnom jeziku, kao i vladanje likovnim tehnikama su temelji na kojima počiva kreativni proces, stoga je potrebno poticati učenika da prethodno stečena znanja i vještine kanaliziraju u stvaranje osobnog likovnoga izričaja kao i izgrađivanju osjećaja za estetiku, rješavajući različite likovne probleme kroz praktične radove.

Kreativan rad treba da sadrži kompleksne zadatke, potiče divergetno mišljenje, percepciju i interpretaciju. Rješavanjem likovnih problema učenici razvijaju sposobnosti praktičnoga oblikovanja i donošenja estetskih prosudba i odluka te na taj način oblikuju likovni govor.

Učenici digitalnim fotoaparatom bilježe sadržaje iz okoline koristeći znanje o kadru, planu, kompoziciji i ostalim

na izražavanje vlastitih ideja učitelj stvara ugodno ozračje za kreativni rad. Time se oslobađa stvaralački duh učenika pa će i uspjeh u rješavanju zadanog likovnog problema biti veći. Učenik upoznaje i druge relevantne likovne pojmove ako učitelj smatra da mu mogu pomoći u realizaciji vlastite ideje. Učenika se u radu potiče na samostalan odabir likovnih elemenata i načela kojima će se likovno izražavati.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik, Priroda i društvo i Matematika. i s međupredmetnim temama: Poduzetnost, Građanski odgoj (kreacije odjeće, lutkarske i razne predstave) i upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

Učitelji usmjeravaju učenike da ovladaju finim motoričkim vještinama (kontrola alata i materijala, koordinacija ruku i očiju, preciznost, pritisak, položaj i sl.). Učenici se prilagođavaju podlozi, poznaju koja vrsta papira odgovara za ugljen, a koja za tuš. Po mogućnosti poželjno je isprobati oblikovanje medalje u plitkom reljefu tehnikom oduzimanja u gipsu. Učenici na kraju petog razreda koriste likovni jezik i terminologiju, prepoznaju, imenuju i opisuju materijale, tehnike i alate.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: (Priroda i društvo, Hrvatski jezik, Tjelesna i zdravstvena kultura, Glazbena kultura i s međupredmetnim temama: Poduzetništvo i upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

elementima likovnog jezika. Pri snimanju fotografija vježba vizualni opažaj usmjeravajući pažnju na različite odnose unutar cjeline. Ovaj ishod se ostvaruje u skladu s tehničkim mogućnostima škole i učenika. Učenici mogu raditi u paru ili skupinama pri čemu se zajednički služe dostupnom tehnologijom.

Preporučuje se upotreba IKT-a.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnog predmeta Hrvatski jezik (medijska kultura) i s međupredmetnim temama: Poduzetništvo (likovne izložbe s motivirajućim porukama), Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

**B
DOŽIVLJAJ I
KRITIČKI
STAV**

B.V.1

Učenik analizira likovno i vizualno djelo.

[POO-2.3.2 POO-2.3.1](#)

- opisuje umjetničko djelo kao cjelinu i povezuje s vlastitim iskustvom, mislima i osjećajima
- pronalazi različite mogućnosti realizacije ideje materijalima i likovnim jezikom
- opisuje osobne doživljaje stvaranja (ideje, poticaje, poruke)
- izražava razinu zadovoljstva pri stvaralačkom procesu.

B.V.2

Učenik uspoređuje vlastite s doživljajima drugih učenika pri stvaranju.

- opisuje i uspoređuje likovne i vizualne radove po unaprijed zadanim kriterijima
- procjenjuje vlastite radove kao i radove drugih učenika po prikazu motiva, originalnosti, uloženoj trudu i izraženoj ideji
- uočava razliku između ostvarenih i neostvarenih mogućnosti realizacije ideja.

KLJUČNI SADRŽAJI

- **točka i crta:** različiti načini grupiranja točaka i crta (rasteri, slobodan raspored)
- **boja:** čistoća boje; valeri boja; simbolika i asocijativnost boja; optičko miješanje (mrlja, potez, raster, optičko miješanje boja)
- **masa i volumen u prostoru:** linijski istanjena masa (crta u prostoru, prostorni crtež); tlocrt (tlocrt, zid, stup, krov)
- fotografija
- kadar
- strip
- animirani film
- **crtanje:** olovka, ugljen, kreda, flomaster, tuš, pero, kist, lavirani tuš
- **slikanje:** akvarel, gvaš, tempera, flomasteri, kolaž papir, kolaž iz časopisa
- **prostorno-plastički:** glina, glinamol, papir-plastika
- osnovni pojmovi likovne terminologije
- tema, tehnika, odnos elemenata
- doživljaj djela.

KLJUČNI SADRŽAJI

- **točka i crta:** različiti načini grupiranja točaka i crta (rasteri, slobodan raspored)
- **boja:** čistoća boje; valeri boja; simbolika i asocijativnost boja; optičko miješanje (mrlja, potez, raster, optičko miješanje boja)
- **masa i volumen u prostoru:** linijski istanjena masa (crta u prostoru, prostorni crtež); tlocrt (tlocrt, zid, stup, krov)
- fotografija
- kadar
- strip
- animirani film
- **slikanje:** akvarel, gvaš, tempera, flomasteri, kolaž papir, kolaž iz časopisa
- **prostorno-plastički:** glina, glinamol, papir-plastika
- osnovni pojmovi likovne terminologije
- tema, tehnika, odnos elemenata
- doživljaj djela
- likovni problem
- tehnička izvedba
- kompozicijski sklad
- originalnost.

Ishod B.V.1. ostvaruje se usporedo sa ishodima A.V.1., A.V.2. i A.V.3. iz domene Stvaralaštvo i produktivnost.

Može se provoditi na početku nastavnog sata, tijekom učeničkog stvaranja i po završetku rada. Učenike se usmjerava prema postizanju osjećaja osobnog zadovoljstva zbog realizacije ideje uporabom likovnog i vizualnog sredstva.

Na početku nastavnog sata učitelj može provjeriti učenička znanja o crti i točki/boji/plohi/masi i volumenu, ovisno o tome koji su likovni elementi predviđeni za rad tom nastavnim jedinicom. Dovoljno je da učenik prepozna i imenuje određene likovne elemente te da ukazuje na njihove karakteristike i odnose kako na površini tako i u prostoru.

Tijekom učeničkog stvaranja učitelj može postaviti nekoliko pitanja učeniku, npr. koje će crte koristiti da bi prikazao određeni objekt, kako će dobiti svjetliju/tamniju boju, koji je predmet u stvarnosti veći, kako izraziti objekte u prostoru i sl. Tijekom razgovora učitelj potiče učenike da izraze osobni doživljaj stvaranja, ali pritom pazi da ne utječe na njegovu individualnost i usredotočenost na rad.

Učenici petog razreda prelaze iz percepcije sadržaja u doživljaj likovne umjetnosti kao istraživačkog procesa promatranja, asocijacija i otkrivanja likovnog principa. Izuzetno je važno da učitelj ne inzistira na jednom očekivanom shvatanju već da učenike potiču na iznošenje osobnog mišljenja i samoprocjenu.

Tijekom izvođenja projektne nastave, učenik kroz različite projektne zadatke istražuje i upoznaje umjetničko djelo.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnog predmeta: Hrvatski jezik i s međupredmetnim temama: Poduzetništvo (likovne izložbe s motivirajućim porukama), upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

Ishod B.V.2. ostvaruje se usporedo sa ishodima A.V.1., A.V.2. i A.V.3. iz domene Stvaralaštvo i produktivnost.

Učitelji prezentiraju odabrana djela iz likovne umjetnosti i potiču učenike na samostalno istraživanje i primjenu uočenog u svome radu. Poželjno je i organizirati projektne skupine koje će istraživati primjere vizualne kulture u neposrednom okruženju. Poticanjem učenika na sudjelovanje na školskim izložbama, natječajima i stvaranjem u zajednici utjecat će se na razvoj jezično-komunikacijskih, socijalnih i građanskih kompetencija.

Upoznavanjem s uporabom suvremenih tehnologija i djela suvremene umjetnosti u likovnoj umjetnosti učenike se dodatno informira i upoznaje s materijalima, tehnikama i postupcima.

Na početku nastavnog sata učitelj može pokazati fotografiju crteža, slike, skulpture i sl., ovisno o sadržaju te nastavne jedinice. Jednostavnim pitanjima provjerava uspješnost učenika u prepoznavanju teme, motiva, likovnih elemenata i sl. Potrebno je da učenik prepozna i imenuje određene likovne elemente, njihove karakteristike i odnose kako na površini tako i u prostoru. Također, treba da opisuje i uspoređuje likovne i vizualne radove po unaprijed zadanim kriterijima. Procjenjuje vlastite radove i drugih učenika po prikazu motiva, originalnosti, uloženom trudu i izraženoj ideji. Uočava razliku između ostvarenih i neostvarenih mogućnosti realizacije ideja.

Učenik prepozna razine zadovoljstva u vlastitom stvaralačkom procesu izražavajući stupanj zadovoljstva od sudjelovanja do potpunog stvaralačkog doživljavanja.

Preporučuje se upotreba IKT-a.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnog predmeta Hrvatski jezik.

**C
UMJETNOST
U
KONTEKSTU**

C.V.1

Učenik istražuje utjecaj vizualnih komunikacija i prostornog oblikovanja na osobni život i povezuje ih s neposrednim okruženjem.

- uspoređuje odnose slike i teksta na reklamama, plakatima i zaštitnom znaku
- istražuje arhitektonske cjeline i životni prostor
- procjenjuje i analizira likovna načela u svom okruženju.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *unutrašnji i vanjski prostor (namještaj, zid, pod, stup, strop, krov...), otvoreni i zatvoreni prostor, (ulica, trg, park, most...)*
- *uporabni predmeti, modni dizajn, nakit*
- *ilustracija, čestitka, reklama, plakat, prometni znak...*

C.V.2

Učenik povezuje likovni rad sa svakodnevnim životom i društvenim kontekstom.

- opisuje umjetničku vrijednost predmeta i spomenika u neposrednom okruženju
- opisuje i uspoređuje umjetnička djela uzimajući u obzir različite društvene okolnosti
- povezuje djela iz lokalne kulturne baštine s određenim društvenim i materijalnim okolnostima.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *crteži, slike, slikovnice, kipovi, stripovi, animirani film, fotografija, scenografija, kostimi glumaca, lutke u predstavama i sl.*
- *kulturno-umjetnički događaji: izložbe, kazališne i lutkarske predstave...*
- *muzej, spomenici kulture, dekorativni i uporabni predmeti iz prošlosti i sl.*

Učitelji planiraju posjete značajnim arhitektonskim cjelinama u užem i širem zavičaju. Učitelj usmjerava učenike na istraživanje i uspoređivanje arhitektonskih cjelina te prostornu organizaciju kojom čovjek prilagođava životni prostor prirodnom okruženju i svojim potrebama. Zajednička izrada makete objekta ili urbane cjeline od ambalažnog materijala je jedna od mogućih aktivnosti za realizaciju.

Istraživanjem svoga životnog prostora i prirodnog okruženja, učenik povezuje umjetničko i korisno, odnosno funkcionalnost predmeta. Važno je prepoznati tradicijske elemente, nakit i uporabne predmete te povezati ih s društvenim kontekstom.

Usporedbom različitih odnosa slika i teksta pri oblikovanju poruke učenik zaključuje da je vizualno komuniciranje važan oblik komunikacije, razmjene ideja, poruka, informacija i edukacije. Kroz realizaciju praktičnih zadataka učenici se osposobljavaju za vizualno komuniciranje-prenošenje poruka i informacija.

Preporučuje se upotreba IKT-a.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: (Priroda i društvo, Hrvatski jezik i s međupredmetnim temama: Građanski odgoj i Poduzetnost (likovne izložbe s motivirajućim porukama).

Učitelj potiče učenike i organizira odlazak u atelje, kazališne i lutkarske predstave, izložbe fotografija, da posjećuju kulturno-umjetničkih događaja, muzeje... Odlaskom na kulturno-umjetnički događaj učenici će imati priliku steći dojam o ulozi i značaju umjetnika u zajednici. Prije odlaska prethodi upoznavanje učenika s planiranim tijekom događanja i pravilima ponašanja na početku, tijekom i nakon završetka manifestacije. Učitelj će učenike upoznati i s povijesnim i kulturnim značajem umjetničkog djela ili događaja.

Preporučuje se da svi posjeti i događaji budu vezani za okruženje u kojem učenici odrastaju. Poželjno je i organizirati radionicu u kulturnoj ustanovi ili ateljeu uz suradnju umjetnika.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Priroda i društvo, Hrvatski jezik, Glazbena kultura i s međupredmetnim temama: Građanski odgoj i obrazovanje (individualni identitet, različitosti), Poduzetništvo (likovne izložbe s motivirajućim porukama), upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

- Osnovno
- VI

Godine učenja i podučavanja predmeta: 6

A STVARALAŠTVO I

PRODUKTIVNOST

[A.VI.1](#)

[A.VI.2](#)

[A.VI.3](#)

B DOŽIVLJAJ I KRITIČKI STAV

[B.VI.1](#)

[B.VI.2](#)

C UMJETNOST U KONTEKSTU

[C.VI.1](#)

[C.VI.2](#)

A	A.VI.1	A.VI.2	A.VI.3
STVARALAŠTVO I PRODUKTIVNOST	Učenik likovno oblikuje djela polazeći od likovnih načela te predlaže idejna rješenja i inovacije.	Učenik istražuje različite likovne materijale, tehnike i postupke razvijajući fine motoričke vještine.	Učenik stvara kreacije i komponira.
	POO-1.1.1 POO-1.1.3	POO-1.2.2	POO-1.3.2

- istražuje i interpretira obrisnu crtu, tok i karakter crte, strukturne crte i strukturne točke
- istražuje i primjenjuje kromatski intenzitet i efekte boja, kontraste toplih i hladnih boja, komplementarne parove kao i simultanu i sukcesivnu pojavu
- primjenjuje pojmove lik, ploha, dvodimenzionalno, te opisuje razlike između pravilnih i nepravilnih likova; kombinira statične i dinamične plohe u vlastitom likovnom radu
- razlikuje i kombinira teksture različitim likovnim sredstvima i materijalima
- istražuje odnos mase i prostora u skulpturi i arhitekturi.
- primjenjuje karakteristike različitih crtačkih tehnika u vlastitom likovnom izrazu
- primjenjuje svoje ideje u likovno djelo, istražujući vlastite mogućnosti i osobine slikarskih tehnika
- istražuje i primjenjuje grafičke tehnike
- istražuje mogućnosti, suodnose i raznolika rješenja modeliranja i građenja.
- kreira kreativni i originalni rad, samostalan i suradnički u korelacijskoj vezi nastave likovne umjetnosti sa sadržajima drugih nastavnih predmeta
- kreira likovna djela, kroz vlastite kreacije i rekonpozicije
- primjenjuje faze stvaralačkoga procesa.

- *točka, crta*
- *obrisne crte, tok i karakter crta*
- *strukturne točke i crte*
- *boja*
- *osnovne boje, neutralne boje, kontrast toplo - hladno*
- *komplementarni kontrast*
- *ploha*
- *likovi na plohi*
- *statične i dinamične plohe*
- *površina*
- *slikarske tekture*
- *ritam oblika i tekstura*
- *masa/volumen i prostor*
- *osnovni trodimenzionalni oblici*
- *složene prostorne strukture i konstrukcije.*

Izborne teme:

- *točka i crta - strukturne crte*
- *boja - svjetlosne vrijednosti čistih boja*
- *ploha - redefinicija plohe*
- *površina - grafička modelacija*
- *masa/volumen i prostor - proporcije trodimenzionalnih oblika u prostoru.*

likovne tehnike i materijali:

- *olovka, ugljen, tuš- pero/kist, lavirani tuš, flomasteri, vodena boja, pastel, tempera, gvaš, kolaž, karton, karton-tisak, monotipija, aluminijska folija, žica, glinamol, papir-plastika*
- *likovna mapa.*

- *oblikovanje na plohi: crtanje, slikanje i grafika, grafički dizajn, video, kompjuterska slika*
- *prostorno oblikovanje: modeliranje i građenje, umjetničko oblikovanje svjetlom (happening, performance)*
- *primijenjeno oblikovanje: etnoumjetnost, industrijski dizajn, arhitektura i urbanizam.*

Nastavni predmet likovna kultura u 6. razredu obuhvaća slijedeća područja: crtanje, slikanje, grafiku, modeliranje i građenje te dizajn, povezujući funkcionalno sadržaje svih navedenih područja. U skladu s tim područjima organizirane su obvezne i izborne nastavne teme: točka i crta, ploha, boja, površina, masa/volumen i prostor. Za svaku nastavnu temu navode se likovni problemi vezani uz likovni jezik koji se obrađuje u nastavnim jedinicama. Redoslijed je predložen, a ne obvezujući.

Na svakom se nastavnom satu treba pokazati odgovarajuće likovno-umjetničko djelo. Umjetničko djelo nije u funkciji ilustracije motiva, već je ono konkretna ilustracija likovnoga problema koji će učenici rješavati; treba sadržajem, a ne temom odgovarati likovnom području.

Na svakom nastavnom satu (prije nove nastavne jedinice) treba pokazati odgovarajuće i kvalitetno likovno djelo na kojem će učenici rješavati i analizirati isključivo likovni problem (ne motiv), likovne elemente i kompoziciju. Da bi se učenicima olakšao sam proces rješavanja likovnoga zadatka, preporučuje se pokazivanje fotografije kao inspiracija za određeni motiv.

Struktura programa uvažava i prati razvojne faze učenikova likovnoga izražavanja i stvaranja, a od učitelja zahtjeva kreativan i fleksibilan pristup, temeljen na poznavanju likovne problematike kao i likovnoga psihofizičkoga razvitka učenika.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati

Da bi se svaki likovni zadatak izveo kvalitetno i dobro, potrebno je koristiti likovne mape prilagođene za što bolji i kvalitetniji sat Likovne kulture. Koristiti likovne mape koje su urađene i prilagođene novom kurikulumu za predmet Likovnu kulturu.

Potrebno je da učitelj posebnu pažnju posveti zadanoj tehnici koja se koristi za određenu likovnu jedinicu.

Likovnu tehniku odabirati u skladu s nastavnim sadržajem i likovnim problemom. Najprije s učenicima kratko porazgovarati o zadanoj likovnoj tehnici i mogućnostima koje ta tehnika pruža. Ukoliko je riječ o tehnici s kojom se učenici ranije nisu susretali, preporuča se demonstriranje tehnike. Također je važno da učenici na nastavu donose sav likovni materijal potreban za izvođenje preporučene likovne tehnike, te da prije samog rada zaštite radni prostor.

Tijekom likovnoga procesa kod učenika poticati stvaralačku slobodu, istraživanje različitih mogućnosti koje tehnika pruža s obzirom na likovni zadatak, ali i racionalan odnos prema likovnim materijalima i radnom prostoru.

“Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Priroda (čovjek i priroda), Tjelesna i zdravstvena kultura (ritam), Tehnička kultura (tehničko crtanje, kotiranje, mjerilo crtanja) Matematika (ravnina točka, kvadrat, pravokutnik, kružnica) i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

Usvajanje znanja o likovnom jeziku, kao i vladanje likovnim tehnikama su temelji na kojima počiva kreativni proces, stoga je potrebno poticati učenika da prethodno stečena znanja i vještine kanaliziraju u stvaranje osobnog likovnoga izričaja kao i izgrađivanju osjećaja za estetiku, rješavajući različite likovne probleme kroz praktične radove.

Kreativan rad treba da sadrži kompleksne zadatke, potiče divergetno mišljenje, percepciju i interpretaciju. Rješavanjem likovnih problema učenici razvijaju sposobnosti praktičnoga oblikovanja i donošenja estetskih prosudba i odluka te na taj način oblikuju likovni govor.

Prijedlozi za rad s učenicima s poteškoćama u radu obuhvaćaju na različitim razinama praktični rad u nastavi likovne kulture, što uključuje rad u timu stručnjaka učitelja likovne kulture, psihologa, likovnih terapeuta i defektologa.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Tehnička kultura (tehničko crtanje, kotiranje, mjerilo crtanja), i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju). Građanski odgoj i obrazovanje (individualni identitet, različitosti).

sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik (književnost), Matematika (ravnina točka, kvadrat, pravokutnik, kružnica), Vjeronauk (blagdani), Priroda (čovjek i priroda), Tjelesna i zdravstvena kultura (ritam), Tehnička kultura (tehničko crtanje, kotiranje, mjerilo crtanja), Glazbena kultura (ritam) i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju), Građanski odgoj i obrazovanje (društvene zajednice).

**B
DOŽIVLJAJ I
KRITIČKI
STAV**

B.VI.1

Učenik istražuje i analizira osnovna izražajna sredstva i načela u vlastitom stvaralaštvu.

- objašnjava različite pristupe rješavanja umjetničkog problema
- opisuje svoj doživljaj umjetničkog djela kao medija kojim se izražava i komunicira.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *otvorenost*
- *različitost u pristupu rješavanja umjetničkih djela*
- *umjetničko djelo kao medij kojim se izražava, komunicira, razmišlja i kritizira.*

B.VI.2

Učenik analizira druga umjetnička djela izražavajući kritički stav.

- raspravlja o likovnom djelu, likovnoj umjetnosti i kulturnoj baštini
- analizira različite metode i pristupe rješavanja likovnog problema na umjetničkim djelima
- izražava se pri opisivanju umjetničkog djela odgovarajućom likovnom terminologijom
- usvaja zaključke i stavove kako o samom umjetničkom djelu tako i o autoru.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *učenika se potiče i usmjerava na*
- *razvijanje sustavnog i metodičkog odgajanja opažaja*
- *analizu umjetničkih djela*
- *istraživanje likovnih medija i tehnika na umjetničkim djelima*
- *donošenje zaljučaka i stavova*
- *razvijanje argumentiranog stava*
- *oblikovanje vrijednosnih prosudbi.*

Kod učenika razvijati sposobnost analitičkog promatranja i likovno-vizualnoga mišljenja potičući ih na aktivno sudjelovanje u analizi svog rada i radova drugih učenika. Izložiti radove na svima vidljivo mjesto te ih sagledati s više aspekata: likovni zadatak, tehnička izvedba, likovnost i originalnost.

Uloga učitelja je da što više potiče učenike na argumentirano raspravljanje o likovnim djelima i stvaralaštvu, kako o vlastitom tako i tuđem likovnom djelu. Analizom svoga i tuđeg rada potiče se kreativno i kritičko mišljenje te se potiče korištenje prikladne likovne terminologiju. Kroz uvažavanje i preciznu raspravu, svakom učeniku dati dovoljno vremena da se izrazi i razvije argumentirane stavove o likovnoj umjetnosti.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju), Građanski odgoj i obrazovanje (društvene zajednice).

Oblikovanje vrijednosnih prosudbi kod učenika se razvija kroz analizu umjetničkih djela i iznošenjem argumentiranoga stava o likovnim djelima, umjetnicima, stilovima i različitim razdobljima u povijesti umjetnosti. Učenika što više poticati da izrazi svoje mišljenje o određenom likovnom djelu. Učitelj upućuje učenika pazeći da se pri izražavanju koristi likovna terminologija usmjeravajući učenika na sadržaj, odnose, tehniku i samu bit likovnoga djela.

Analizom i interakcijom s umjetničkim djelima učenik će zajedno s učiteljem doći do novih znanja i vještina koja se nadovezuju na prethodna. Važno je da učitelj izabere relevantne primjere umjetničkih djela (većinom su to djela moderne i postmoderne umjetnosti, kao i djela iz prošlih razdoblja), kao i sam pristup učenja s kojima će se najbolje ostvariti predviđeni ishod.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik (stilovi, ilustracija), Povijest (društvo kroz povijest) i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju), Građanski odgoj i obrazovanje (društvene zajednice).

C UMJETNOST U KONTEKSTU

C.VI.1

Učenik analizira važnost kulturno-umjetničke baštine.

- analizira likovnu umjetnost kao način komunikacije s okolinom
- objašnjava važnost likovne umjetnosti za društvo
- utvrđuje važnosti i raznolikosti kulturnih baština.

C.VI.2

Učenik objašnjava ulogu likovne umjetnosti i umjetnika u različitim društvima i kulturama.

- uspoređuje vezu između vizualnog komuniciranja i doživljaja umjetničkog djela
- objašnjava ulogu likovne umjetnosti kao načina komunikacije s okolinom
- objašnjava ulogu umjetnosti kao sastavnog dijela svakog društva.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *likovna umjetnost kao komunikacija*
- *važnost umjetnosti za društvo*
- *važnost i raznolikost kulturno - umjetničke baštine*
- *umjetnička baština kao simbol i prepoznatljivost vlastitog i tuđeg identiteta*
- *uvažavanje kulturne raznolikosti.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Učenike poticati da kroz stvaralačko iskustvo i stečeno znanje propituju društvenu ulogu likovne umjetnosti i utjecaj umjetnosti na svakodnevni život. Analitički osvrt uskladiti s nastavnim sadržajima dajući odgovarajuće primjere. To može biti primjer umjetnosti u kontekstu svakodnevnog života (dizajn, primijenjena umjetnost, vizualne komunikacije) ili u kontekstu vremena u kojem je umjetničko djelo nastalo kroz primjer umjetničkog rada bosanskohercegovačke i hrvatske baštine te umjetničkog rada u užoj okolini.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Povijest i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju), Građanski odgoj i obrazovanje (društvene zajednice), upotreba IKT-a i Poduzetnost.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *umjetnost sastavni dio svakog društva*
- *likovna umjetnost kao odraz razdoblja, stila, društva i ljudske zajednice*
- *umjetnost i komunikacija s okolinom.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Na satima prezentirati značajna umjetnička djela svjetske i domaće likovne scene na kojima učenici trebaju prepoznati likovne elemente, estetsku vrijednost i izražajne osobitosti umjetničkog djela. Potrebno je kontinuirano poticati oblik komunikacije kako bi se razmišljajući došlo do sadržaja, a ne obrnuto. Uspoređujući umjetnička djela različitih stilova i pravaca, učenik raspravlja o promjenama u pristupu umjetnika pojmu umjetnosti. U odabiru likovnih primjera podjednako trebaju biti zastupljeni slikari, kipari, grafičari, arhitekti i fotografi. Učenike se motivira na samostalno analiziranje, vrednovanje i samovrednovanje. Obvezno dati naglasak na demokratski i argumentirano raspravljanje.

Ako je moguće, osigurati učenicima neposredno iskustvo umjetničkoga djela u prostoru u kojemu je izloženo i uključiti učenike u muzejske i galerijske programe. Ukoliko je moguće s učenicima posjetiti likovnu izložbu ili upriличiti virtualni posjet svjetskim muzejima. Za ostvarenje ovog ishoda moguće je učenicima zadati i domaći uradak ili projektni zadatak.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Povijest (društvo kroz povijest) i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju), Građanski odgoj i obrazovanje (društvene zajednice).

- Osnovno
- VII

Godine učenja i podučavanja predmeta: 7

A STVARALAŠTVO I

PRODUKTIVNOST

[A.VII.1](#)

[A.VII.2](#)

[A.VII.3](#)

B DOŽIVLJAJ I KRITIČKI STAV

[B.VII.1](#)

[B.VII.2](#)

C UMJETNOST U KONTEKSTU

[C.VII.1](#)

[C.VII.2](#)

A

STVARALAŠTVO

I

PRODUKTIVNOST

A.VII.1

Učenik koristi likovni i vizualni jezik kako bi izrazio različite ideje i sadržaje.

A.VII.2

Učenik eksperimentira različitim likovnim materijalima i postupcima.

A.VII.3

Učenik stvara kreacije i rekonponira.

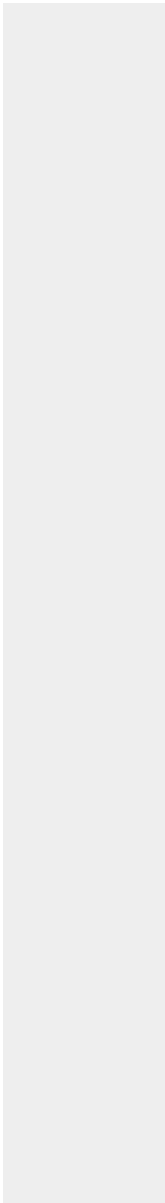

[POO-1.1.1](#)

[POO-1.3.2](#)

- primjenjuje strukturne i teksturne crte u crtežu s ciljem predstavljanja građe i površine neke materije
- tvori rastere ponavljanjem istih elemenata (crta, točkica, oblika) i kombiniranjem njihovih različitih gustoća
- izvodi gradaciju boje dodavanjem bijele ili crne
- stvara likovni rad primjenjujući optičko i mehaničko miješanje boja
- odabire boje s ciljem ilustriranja vlastitog raspoloženja.
- kombinira simetrične

- primjenjuje karakteristike različitih crtačkih tehnika u vlastitom likovnom izrazu
- sprovodi svoje ideje u likovno djelo istražujući vlastite mogućnosti kroz osobine slikarskih tehnika
- koristi grafičke tehnike visokog tiska
- istražuje mogućnosti, suodnose i raznolikosti modeliranja i građenja.

- stvara praktični i stvaralački rad, samostalan i suradnički u korelacijskoj vezi nastave likovne kulture sa sadržajima drugih nastavnih predmeta
- kreira i spoznaje različite mogućnosti rekonponiranja
- stvara likovna djela, kroz vlastite kreacije i rekonpozicije.

i/ili asimetrične
elemente u vlastitom
likovnom izrazu

- istražuje mogućnosti
pozitivnog i
negativnog prostora
plohe u procesu
nastanka grafičkog
otiska
 - postiže privid
volumena na plohi
naglašavanjem
svijetlih i tamnih
dijelova pomoću
grafičke ili
tonske modelacije
 - stvara različite
crtачke, slikarske i
plastičke teksture u
vlastitom likovnom
radu
 - primjenjuje različite
odnose mase i
prostora pri
modeliranju,
građenju i
dizajniranju.
-

KLJUČNI SADRŽAJI

- **točka i crta:**
- *teksturne i strukturne crte*
- **boja:**
- *lokalna boja, tonsko stupnjevanje*
- *optičko miješanje boja*
- **ploha:**
- *simetrija i asimetrija plošnih oblika u kompoziciji*
- *pozitivni i negativni prostor (dio) plohe*
- **površina:**
- *slikarske teksture i fature*
- *plastička tekstura*
- **masa/volumen i prostor:**
- *odnos mase i prostora*
- *linijska istanjena masa.*

Izborne teme:

- **točka i crta:** *plošni rasteri*
- **ploha:** *rekompozicija oblika, boja i crta*
- **ploha:** *privid (iluzija) volumen na plohi*
- **boja:** *simbolička asocijativna uloga boje*
- **masa/volumen i prostor:** *odnos oblika, materijala i funkcije*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE
ISHODA

Nastavni predmet likovna kultura u 7. razredu obuhvaća slijedeća područja: crtanje, slikanje, grafiku, modeliranje i građenje te dizajn, povezujući funkcionalno

KLJUČNI SADRŽAJI

- **likovne tehnike i materijali:** *olovka, ugljen, tuš-pero/kist, flomasteri, pastel, tempera, gvaš, kolaž, karton, aluminijska folija, žica, glinamol, papir*
- *mapa/portfolio.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE
ISHODA

Za potpuno ostvarenje ishoda učenici kroz školsku godinu trebaju primijeniti sve likovne tehnike i materijale navedene u ključnim sadržajima. Likovnu tehniku odabirati u

KLJUČNI SADRŽAJI

- **oblikovanje na plohi:** *crtanje, slikanje i grafika, grafički dizajn, video, kompjuterska slika*
- **prostorno oblikovanje:** *modeliranje i građenje, umjetničko oblikovanje svjetlom (happening, performance*
- **primijenjeno oblikovanje:** *etnومjetnost, industrijski dizajn, arhitektura i urbanizam.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE
ISHODA

Usvajanje znanja o likovnom jeziku, kao i vladanje likovnim tehnikama su temelji na kojima počiva kreativni proces, stoga je potrebno poticati učenika da prethodno stečena znanja i

sadržaje svih navedenih područja. U skladu s tim područjima organizirane su obvezne i izborne nastavne teme: točka i crta, ploha, boja, površina, masa/volumen i prostor. Za svaku nastavnu temu navode se likovni problemi vezani uz likovni jezik koji se obrađuje u nastavnim jedinicama. Redoslijed je predložen, a ne obvezujući.

Pri kreiranju izvedbenoga plana, neki ishodi iz razrade mogu biti ostvareni povezivanjem pojedinih sadržaja unutar iste nastavne jedinice. Primjerice slikarske teksture i fakture moguće je povezati sa simboličkom i asocijativnom ulogom boje.

Za svaku nastavnu temu koristiti odgovarajuće reprodukcije umjetničkih djela. Također učitelj može izraditi i dodatne didaktičke materijale za sat, npr. plakat s fotografijama različitih prirodnih i umjetnih tekstura.

Likovne motive treba prilagoditi nastavnom sadržaju, likovnom problemu, dobi i interesima učenika.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Glazbena kultura (usporedba glazbene i tonske ljestvice), Vjeronauk (simbolička uporaba boje u liturgiji), Matematika (pozitivni i negativni prostor s pozitivnim i negativnim brojevima; simetrija i asimetrija, opseg i površina trokuta i četverokuta), Hrvatski jezik (različiti rukopisi/grafologija) i Geografija (reljef) i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (izrada rastera).

skladu s nastavnim sadržajem i likovnim problemom. Najprije s učenicima ukratko porazgovarati o zadanoj likovnoj tehnici i mogućnostima koje ta tehnika pruža. Ukoliko je riječ o tehnici s kojom se učenici ranije nisu susretali, preporuča se demonstriranje tehnike.

Tijekom likovnog procesa kod učenika poticati stvaralačku slobodu, istraživanje različitih mogućnosti koje tehnika pruža s obzirom na likovni zadatak, ali i racionalan odnos prema likovnim materijalima i radnom prostoru.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Matematika (pozitivni i negativni prostor s pozitivnim i negativnim brojevima; simetrija i asimetrija, opseg i površina trokuta i četverokuta), Tehnička kultura (Vrste crteža prema namjeni, mjerilo crtanja, crtanje tlocrta učionice), i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (izrada rastera).

vještine kanaliziraju u stvaranje osobnog likovnoga izričaja kao i izgrađivanju osjećaja za estetiku, rješavajući različite likovne probleme kroz praktične radove.

Kreativan rad treba da sadrži kompleksne zadatke, potiče divergetno mišljenje, percepciju i interpretaciju. Rješavanjem likovnih problema učenici razvijaju sposobnosti praktičnoga oblikovanja i donošenja estetskih prosudba i odluka te na taj način oblikuju likovni govor.

Prijedlozi za rad s učenicima s poteškoćama u učenju obuhvaćaju na različitim razinama praktični rad u nastavi likovne kulture, što uključuje rad u timu stručnjaka učitelja likovne kulture, psihologa, likovnih terapeuta i defektologa.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Matematike (pozitivni i negativni prostor s pozitivnim i negativnim brojevima; simetrija i asimetrija, opseg i površina trokuta i četverokuta), Tehnička kultura (Vrste crteža prema namjeni, mjerilo crtanja, crtanje tlocrta učionice), i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

**B
DOŽIVLJAJ I
KRITIČKI
STAV**

B.VII.1

Učenik opisuje elemente, proces stvaranja i osobni doživljaj likovnog djela.

- koristi ispravno likovne pojmove pri opisu likovnog djela
- opisuje temu, tehniku i odnos elemenata likovnog djela
- opisuje osobni doživljaj likovnog djela te utjecaj na njegove osjećaje, razmišljanje i stavove.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *osnovni pojmovi likovne terminologije*
- *tema, tehnika, odnos elemenata*
- *doživljaj djela.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Učenike poticati da pri opisu likovnog rada obrate pažnju na stvaralački proces te odnos teme, tehnike i likovnih elemenata. Trebaju opisati elemente zastupljene na likovnom radu koristeći pravilne termine, opisati svojstva tehnike i osobni doživljaj djela.

B.VII.2

Učenik procjenjuje svoj likovni rad i radove drugih učenika promišljajući o drugim kreativnim mogućnostima izvedbe.

- prosuđuje ostvarenost likovnog problema
- analizira tehničku izvedbu i kompozicijski sklad likovnog rada
- procjenjuje originalnost likovnog rada
- promišlja o mogućnostima primjene novih vizualnih medija te didaktički neoblikovanih materijala.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *likovni problem*
- *tehnička izvedba*
- *kompozicijski sklad*
- *originalnost*
- *novi vizualni mediji*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Kod učenika razvijati sposobnost analitičkog promatranja i likovno-vizualnog mišljenja potičući ih na aktivno sudjelovanje u analizi svog rada i radova drugih učenika. Izložiti radove na svima vidljivo mjesto te ih sagledati s više aspekata: likovni zadatak, tehnička izvedba, likovnost i originalnost.

C
UMJETNOST
U
KONTEKSTU

C.VII.1

Učenik preispituje utjecaj likovne umjetnosti u svojoj užoj i široj okolini.

- predlaže mogućnosti preoblikovanja okoline, uporabnih predmeta, likovnog i vizualnog rada te razrađuje izvediva rješenja.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *dizajn: grafički, tekstilni i industrijski*
- *primijenjena umjetnost*
- *vizualne komunikacije*
- *kulturna baština.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Učenike poticati da kroz stvaralačko iskustvo i stečeno znanje propituju društvenu ulogu likovne umjetnosti i utjecaj umjetnosti na svakodnevni život. Analitički osvrt uskladiti s nastavnim sadržajima dajući odgovarajuće primjere. To može biti primjer umjetnosti u kontekstu svakodnevnog života (dizajn, primijenjena umjetnost, vizualne komunikacije) ili u kontekstu vremena u kojem je umjetničko djelo nastalo kroz primjer umjetničkog rada bosanskohercegovačke i hrvatske baštine te umjetničkog rada u užoj okolini.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Povijest (društvo kroz povijest), i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju), Građanski odgoj i obrazovanje (individualni identitet, različitosti).

C.VII.2

Učenik aktivno sudjeluje u procesu zapažanja te nadograđuje vizualno-likovno mišljenje.

- prepoznaje likovne elemente na umjetničkim djelima
- uviđa estetske vrijednosti i raznolikosti likovnoga izražavanja.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *razvoj slikarskih tehnika od enkaustike do uljenih boja i kemija*
- *pojava tiskarstva i umjetničke grafike*
- *razvoj keramike*
- *matematika i zlatni rez*
- *fizika i graditeljstvo*
- *geometrijska perspektiva i znanstvena dedukcija.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Na satima prezentirati značajna umjetnička djela svjetske i domaće likovne scene na kojima učenici trebaju prepoznati likovne elemente, estetsku vrijednost i izražajne osobitosti umjetničkog djela.

Ako je moguće, s učenicima posjetiti likovnu izložbu ili upriličiti virtualni posjet svjetskim muzejima. Za ostvarenje ovog ishoda moguće je učenicima zadati i domaći uradak ili projektni zadatak.

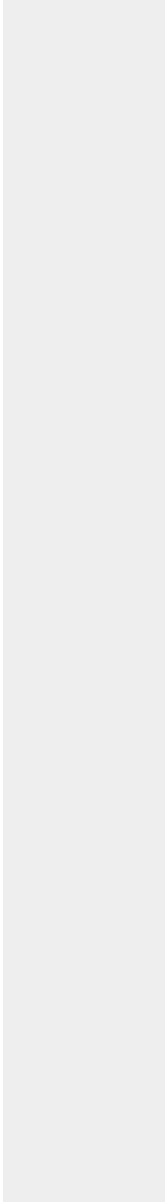

Preporuča se upotreba IKT-a.

- Osnovno
- VIII

Godine učenja i podučavanja predmeta: 8

A STVARALAŠTVO I PRODUKTIVNOST	B DOŽIVLJAJ I KRITIČKI STAV	C UMJETNOST U KONTEKSTU
A.VIII.1	B.VIII.1	C.VIII.1
A.VIII.2	B.VIII.2	C.VIII.2
A.VIII.3		

A STVARALAŠTVO I PRODUKTIVNOST	A.VIII.1 Učenik istražuje i kreira likovne sadržaje oblikujući vlastite ideje kroz likovni jezik.	A.VIII.2 Učenik eksperimentira različitim likovnim materijalima i postupcima u vlastitom likovnom izražavanju.	A.VIII.3 Učenik stvara kreacije suvremenim medijima.
	POO-1.1.1 POO-1.1.3	POO-1.2.2 POO-1.2.1	POO-1.3.2 POO-1.3.1
	<ul style="list-style-type: none"> • primjenjuje u svom kreativnom radu načela geometrije i geometrijske perspektive • primjenjuje elemente kompozicije unutar zadanog formata te vlada proporcijama i međudodnosima likova na odabranom formatu • prepoznaje prirodne zakonitosti i načela zlatnog reza, i to primjenjuje prilikom komponiranja svojih radova • istražuje postizanje trodimenzionalnosti tijela uz pomoć kolorističke modulacije • stvara iluziju prostora pomoću kolorističke perspektive • odabire boje s 	<ul style="list-style-type: none"> • primjenjuje karakteristike različitih crtačkih tehnika u vlastitom likovnom izražalu • istražuje mogućnosti i osobine slikarskih tehnika • koristi grafičke tehnike visokog tiska • istražuje mogućnosti, suodnose i raznolikosti modeliranja i građenja • istražuje film, fotografiju, dizajn i druge suvremene medije. 	<ul style="list-style-type: none"> • stvara praktični rad, samostalan i suradnički u korelacijskoj vezi nastave likovne kulture sa sadržajima drugih nastavnih predmeta. • spoznaje i primjenjuje različite mogućnosti suvremenih medija.

ciljem ilustriranja,
prikazivanja
vlastitog
raspoloženja

- kombinira simetrične i/ili asimetrične elemente u vlastitom likovnom izrazu
 - stvara privid volumena na plohi naglašavanjem svijetlih i tamnih dijelova koristeći grafičku ili tonsku modelaciju
 - povezuje pojam ritma u likovnom djelu s ritmom u glazbi, fotografiji i književnim djelima
 - istražuje odnose plošno istanjenih masa i prostora te ih koristi pri modeliranju, građenju i dizajniranju.
-

KLJUČNI SADRŽAJI

- **točka i crta**
- *linearna perspektiva*
- *proporcija, zlatni rez*
- **boja**
- *tonska modelacija*
- *koloristička modulacija*
- **ploha**
- *ravnoteža i ritam u kompoziciji*
- *linearna perspektiva, privid (iluzija) volumen na plohi*
- **površina**
- *izražajnost crta – složene strukture*
- **masa/volumen i prostor**
- *ritam plošno istanjenih masa*
- *proporcija*
- *ravnoteža.*

Izborne teme:

- **točka i crta:** *linearna perspektiva s dva očišta*
- **boja:** *koloristička perspektiva*
- **ploha:** *ritmovi: dominacija, alternacija, varijacija, gradacija, radijacija*
- **površina:** *materijalizacija tekture površine*
- **masa/volumen i prostor,** *ritam.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Nastavni predmet likovna kultura u 8. razredu obuhvaća slijedeća područja: crtanje, slikanje, grafiku, modeliranje i građenje te dizajn,

KLJUČNI SADRŽAJI

- **likovne tehnike i materijali:** *olovka, ugljen, tuš-pero/kist, flomasteri, pastel, tempera, gvaš, kolaž, karton, aluminijska folija, žica, glinamol, papir*
- *mapa/portfolio.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Za potpuno ostvarenje ishoda učenici kroz školsku godinu trebaju primijeniti sve likovne tehnike i materijale navedene u ključnim sadržajima.

KLJUČNI SADRŽAJI

- **oblikovanje na plohi:** *crtanje, slikanje i grafika, grafički dizajn, video, kompjuterska slika*
- **prostorno oblikovanje:** *modeliranje i građenje, umjetničko oblikovanje svjetlom (happening, performance)*
- **primijenjeno oblikovanje:** *etnومjetnost, industrijski dizajn, arhitektura i urbanizam.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Usvajanje znanja o likovnom jeziku, kao i vladanje likovnim tehnikama su temelji na kojima počiva kreativni proces, stoga je potrebno poticati učenika da

povezujući funkcionalno sadržaje svih navedenih područja. U skladu s tim područjima organizirane su obvezne i izborne nastavne teme: točka i crta, ploha, boja, površina, masa/volumen i prostor. Za svaku nastavnu temu navode se likovni problemi vezani uz likovni jezik koji se obrađuje u nastavnim jedinicama. Redoslijed je predložen, a ne obvezujući.

U izvedbenom planu posebnu pažnju bi trebalo posvetiti povezivanju ishoda i sadržaja kroz nastavne jedinice. Unutar jedne nastavne jedinice može se definirati i ostvariti više ishoda. Preporuka je da se određeni ishodi ostvare unutar više različitih nastavnih jedinica i suprotno. Potrebno je pronaći odgovarajuće reprodukcije umjetničkih djela koja će motivom i tehnikom poslužiti kao motivacija u kreativnom radu učenika, pri tom vodeći računa da sadržajno odgovara njihovom uzrastu.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Glazbena kultura (ritam), Hrvatski jezik (pjesme, priče, bajke, osjećajnost i izražajnost, kao i uspoređivanje likovnoga i pjesničkoga rukopisa), Priroda i društvo (zaštita okoliša, ponašanje u školi, zdravlje), Matematika (omjeri, razmjeri, proporcije, zlatni rez), Tehnička kultura (crtanje presjeka, vrste crteža prema namjeni, Vjeronauk (blagdani) i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju) i Poduzetnost (kreiranje vlastite poruke).

Likovnu tehniku odabirati u skladu s nastavnim sadržajem i likovnim problemom. Najprije s učenicima ukratko porazgovarati o zadanoj likovnoj tehnici i mogućnostima koje ta tehnika pruža. Ukoliko je riječ o tehnici s kojom se učenici ranije nisu susretali, preporučuje se demonstriranje tehnike.

Tijekom likovnog procesa kod učenika poticati stvaralačku slobodu, istraživanje različitih mogućnosti koje tehnika pruža s obzirom na likovni zadatak, ali i racionalan odnos prema likovnim materijalima i radnom prostoru.

Također treba poticati samostalnost i kreativnost učenika, prezentirajući mu različite likovne tehnike i motive kao poticaj za ostvarenje postavljenih ciljeva. Učitelj treba asistirati kroz demonstraciju pojedinih tehnika koje bi mogle poslužiti u kompletiranju likovnoga zadatka kao savjetodavni element, ostavljajući učeniku potpunu kreativnu neovisnost. Umjetničke reprodukcije smiju poslužiti kao polazna, poticajna točka, a ne kao zadani cilj.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Biologija (ljudsko tijelo), Glazbena kultura (ritam), Geografija (geografski prostorni identitet) i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

prethodno stečena znanja i vještine kanaliziraju u stvaranje osobnog likovnoga izričaja kao i izgrađivanju osjećaja za estetiku, rješavajući različite likovne probleme kroz praktične radove.

Kreativan rad treba da sadrži kompleksne zadatke, potiče divergetno mišljenje, percepciju i interpretaciju. Rješavanjem likovnih problema učenici razvijaju sposobnosti praktičnoga oblikovanja i donošenja estetskih prosudba i odluka te na taj način oblikuju likovni govor.

Prijedlozi za rad s učenicima s poteškoćama obuhvaćaju na različitim razinama praktični rad u nastavi likovne kulture, što uključuje rad u timu stručnjaka učitelja likovne kulture, psihologa, likovnih terapeuta i defektologa.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Biologija (ljudsko tijelo), Glazbena kultura (ritam), Geografija (geografski prostorni identitet) i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju) i Poduzetnost (kreiranje vlastite poruke).

**B
DOŽIVLJAJ I
KRITIČKI
STAV**

B.VIII.1

Učenik izražava osobni doživljaj likovnog djela te analizira likovni jezik i tematski sadržaj.

[POO-2.1.1](#) [POO-2.1.2](#)

- pronalazi i prepoznaje primjere geometrijske perspektive u kompoziciji.
- shvaća važnost komponiranja i usklađivanja elemenata unutar određenog formata
- uočava povezanost prirodnih zakonitosti zlatnog reza i usklađenosti kompozicije
- pronalazi korelaciju među proporcijama likova i elemenata.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *osnovni pojmovi likovne terminologije*
- *tema, tehnika, odnos elemenata*
- *doživljaj djela.*

B.VIII.2

Učenik analizira i vrednuje rezultate svoga kreativnog rada, kao i radove drugih učenika.

[POO-2.1.1](#) [POO-2.1.3](#)

- analizira umjetničko djelo te samostalno pronalazi korištene vrste perspektive pri komponiranju djela
- razumije postupak postizanja volumena na plohi
- prepoznaje i shvaća simetrične i asimetrične kompozicije u djelima, kao i načine postizanja ravnoteže u istima.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *likovni problem*
- *tehnička izvedba*
- *kompozicijski sklad*
- *originalnost*
- *novi vizualni mediji.*

Ishod B.VIII.1 ostvaruje se u skladu s preporukama za ishode A.VIII.1, A.VIII.2 i A.VIII.3.

Preko likovnih analiza određenih umjetničkih razdoblja te značajnih predstavnika i njihovih djela, poticati razvijanje sposobnosti promatranja, uočavanja, zaključivanja, kreativnog (divergentnog) i kritičkog mišljenja.

Poželjno je poticati učenika na samostalnu primjenu likovnoga jezika i prikladnu terminologiju u vlastitom izražavanju. Učeniku treba dati dovoljno vremena da izrazi mišljenje i ravnopravno sudjeluje u raspravi, treba uvažavati sve odgovore, poticati na preispitivanje ponuđenih odgovora i razvijati toleranciju. Nastaviti razvijati oblik komunikacije u duhu tolerancije i kako bi se zajednički došlo do sadržaja likovnih djela.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Glazbena kultura (ritam), Hrvatski jezik (opis otvorenog i zatvorenoga prostora, stvaralačko izražavanje zavičajnim idiomom/zavičajni govor i uspoređivanje likovnoga i pjesničkoga rukopisa), Priroda i društvo (zaštita okoliša, ponašanje u školi, zdravlje), Matematika (omjeri, razmjeri, proporcije, zlatni rez), Vjeronauk (blagdani).

Učitelj učenika potiče da izraze osobni doživljaj i stav kod vlastitog ili tuđeg rada te da razvijaju kritički stav i obrazlažu ga odgovarajućom likovnom terminologijom. Učenik samostalno ili u paru provodi istraživanje odabirući stvaralački vlastiti rad ili nekoga umjetnika objašnjavajući razvoj ideja od skice do konačnoga rješenja te propitujući umjetnikov doprinos određenoj tehničkoj eksperimentiranjem s materijalima. U procesu analiziranja i izražavanja služiti se likovnim jezikom (likovni elementi i sintaksa) polazeći od simboličke i asocijativne vrijednosti: crte, boje, mase i prostora te kompozicijskih načela.

Potrebno je omogućiti podršku u tumačenju elemenata likovnog jezika, izražajnih sredstava likovnog govora, te otkrivanju dubljeg sadržaja odabranih umjetničkih djela. Podrška se najprije treba ogledati u verbalnoj interpretaciji zasnovanoj na metodi strukturne analize.

C UMJETNOST U KONTEKSTU

C.VIII.1

Učenik pronalazi i analizira međuodnose umjetnosti i svakodnevnog života.

POO-3.1.2 POO-3.1.1

- pronalazi međuodnose umjetnosti i svakodnevnog života
- uočava načela likovnosti i njihove primjene u oglašavanju i komunikaciji
- pronalazi zakonitosti zlatnog reza u estetici predmeta koji ga okružuju, kao i njihovu povezanost sa funkcionalnošću.

C.VIII.2

Učenik analizira važnost umjetničkog djela u društvenom kontekstu.

POO-3.2.3 POO-3.2.2 POO-3.2.1

- utvrđuje važnost kulturno-umjetničke baštine u oblikovanju osobnog identiteta.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *razvoj slikarskih tehnika od enkaustike do uljenih boja i kemija*
- *pojava tiskarstva i umjetničke grafike*
- *razvoj keramike*
- *matematika i zlatni rez*
- *fizika i graditeljstvo*
- *geometrijska perspektiva i znanstvena dedukcija.*

KLJUČNI SADRŽAJI

- *ljudsko tijelo u umjetnosti: tijelo kao objekt (predmet prikazivanja), tijelo u tragovima (razlaganje i pojednostavljenje tjelesnosti), tijelo kao subjekt (nositelj umjetničke aktivnosti)*
- *figurativna i apstraktna skulptura*
- *spomenici i njihova trajnost*
- *umjetničke izložbe: Jesenji salon i putujuće izložbe/umjetnici*
- *umjetnička kritika.*

Učitelj treba da probudi interes kod učenika na kontinuirano upoznavanje i istraživanje svoje vizualne okoline sa kojom je povezan u svakodnevnom životu. Treba ukazivati na činjenicu da je likovno izražavanje integralni dio životne zbilje, odnosno bitan element u građenju vizualnog identiteta i zajednice, te da je prisutno u svim aspektima života. Poticati učenika da vizualnu umjetnost razumiju kao element komunikacije, te da njenu vrijednost procjenjuju u neposrednom okruženju i svakodnevnom životu. U odabiru likovnih primjera podjednako trebaju biti zastupljeni slikari, kipari, grafičari, arhitekti i fotografi.

Osmišljenim nizom aktivnosti osigurati učenicima neposredan doživljaj umjetničkoga djela u izvornom kontekstu ili u prostoru u kojemu je izloženo, te kontinuirano poticati kritički osvrt učenika o učinkovitosti likovnoga komuniciranja. Učenike uputiti i omogućiti pristup bazama podataka koje sadrže kvalitetne informacije i digitalne reprodukcije umjetničkih djela.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Matematika (omjeri, razmjeri, proporcije, zlatni rez), Biologija (ljudsko tijelo), Glazbena kultura (ritam), Geografija (geografski prostorni identitet), i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju) i Poduzetnost (kreiranje vlastite poruke).

Učitelji mogu odabrati primjere interpolacije (prožimanja stare i nove arhitekture) u cilju shvaćanja, razumijevanja i analize prostornog urbanizma, očuvanja tradicije u suvremenom načinu života. Učenike se potiče na važnost očuvanja arhitektonske raznovrsnosti, negativne i pozitivne primjere, da izrade kriterije za vrednovanje funkcionalnih i estetskih kvaliteta u suvremenoj arhitekturi.

Kod analiziranja stilskih, društvenih i povijesnih okolnosti preporučuje se upoznavanje sa djelima i umjetnicima iz 20. stoljeća i suvremenog doba (ekspresionizam, dadaizam i kubizam, nadrealizam, op-art, pop-art). Uspoređujući umjetnička djela različitih stilova i pravaca, učenik raspravlja o promjenama u pristupu umjetnika pojmu umjetnosti. U odabiru likovnih primjera podjednako trebaju biti zastupljeni slikari, kipari, grafičari, arhitekti i fotografi.

Potrebno je kontinuirano poticati oblik komunikacije kako bi se razmišljajući došlo do sadržaja, a ne obrnuto. Učenike se motivira na samostalno analiziranje, vrednovanje i samovrednovanje. Obvezno dati naglasak na demokratski i argumentirano raspravljavanje. Nastaviti razvijati raspravljački oblik komunikacije u duhu tolerancije i kako bi se zajednički došlo do sadržaja likovnih djela.

Istaknuti značaj galerija, muzeja, remek-djela i kulturnih spomenika u vlastitom okruženju. Ako je moguće, osigurati učenicima neposredno iskustvo umjetničkoga djela u prostoru u kojemu je izloženo i uključiti učenike u muzejske i galerijske programe.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Vjeronauk (simbolička uporaba boje u liturgiji), Hrvatski jezik (različiti rukopisi – grafologija, kulturno umjetnički događaji) Geografija (reljef), Povijest (društvo kroz povijest) i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju), Građanski odgoj i obrazovanje (individualni identitet, različitosti).

- Osnovno
- IX

Godine učenja i podučavanja predmeta: 9

A STVARALAŠTVO I PRODUKTIVNOST	B DOŽIVLJAJ I KRITIČKI STAV	C UMJETNOST U KONTEKSTU
A.IX.1	B.IX.1	C.IX.1
A.IX.2	B.IX.2	C.IX.2
A.IX.3		

A STVARALAŠTVO I PRODUKTIVNOST	A.IX.1 Učenik istražuje i koristi likovna načela na primjerima u neposrednom okruženju.	A.IX.2 Učenik eksperimentira različitim likovnim materijalima i postupcima u vlastitom likovnom izražavanju.	A.IX.3 Učenik stvara kreacije suvremenim medijima.
	POO-1.3.3 POO-1.3.2	POO-2.3.2 POO-2.3.1	POO-1.3.2
	<ul style="list-style-type: none"> • prepoznaje različite kompozicije linearnih tekstura • uočava i spoznaje izražajnost i simboliku boja • spoznaje kako stupnjevanje boja prema dinamičkom svojstvu daje dojam prostornih planova • koristi različite vrste kompozicija • istražuje razlike između statičkog i dinamičkog ritma • uočava glavne oblikovne principe koji se primjenjuju pri oblikovanju ornamentalnih formi • spoznaje ulogu oblika i boje u industrijskom dizajnu. 	<ul style="list-style-type: none"> • primjenjuje karakteristike različitih crtačkih tehnika u vlastitom likovnom izrazu • sprovodi svoje ideje u likovno djelo, istražujući vlastite mogućnosti i osobine slikarskih tehnika • koristi grafičke tehnike visokog tiska • istražuje mogućnosti, suodnose i raznolikosti modeliranja i građenja • istražuje film, fotografiju, dizajn i druge suvremene medije. 	<ul style="list-style-type: none"> • stvara praktični rad, samostalno i suradnički u korelacijskoj vezi nastave likovne kulture sa sadržajima drugih nastavnih predmeta • stvara likovna djela, kroz vlastite kreacije suvremenim medijima • spoznaje i primjenjuje različite mogućnosti suvremenih medija.

KLJUČNI SADRŽAJI

- **točka i crta:**
- *crta kao dominantna*
- *kompozicija linearnih tekstura*
- **boja:**
- *izražajnost boje*
- *prostorno djelovanje boja*
- **ploha:**
- *sklad likova*
- *kontrast-ritam suprotnosti*
- *ritam i simetrija likova*
- **površina:**
- *rekompozicija, fotomontaža*
- **masa/volumen i prostor:**
- *kontrast*
- *kompozicija.*

Izborne teme:

- **točka i crta:** *odnos slike i teksta*
- **boja:** *oblik i boja*
- **ploha:** *ritam*
- **površina:** *harmonija ritam kontrast tekstura*
- **masa/volumen i prostor:** *oblikovanje prostornih površina.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Nastavni predmet likovna kultura u 9. razredu obuhvaća slijedeća područja: crtanje, slikanje, grafiku, modeliranje i građenje te dizajn, povezujući funkcionalno sadržaje svih navedenih područja. U skladu s tim područjima organizirane su obvezne i izborne nastavne teme: točka i crta, ploha, boja, Površina, masa/volumen i prostor. Za

KLJUČNI SADRŽAJI

- **likovne tehnike i materijali:** *olovka, ugljen, tuš-pero/kist, flomasteri, pastel, tempera, gvaš, kolaž, karton, aluminijska folija, žica, glinamol, papir, fotografije iz časopisa, fotokolaž*
- *mapa/portfolio*
- *sadržaji ishoda A.IX.1.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Učenici uz prijedlog učitelja odabiru određenu likovnu tehniku u odnosu na tematski i likovni zadatak. Važno je da se učenici upoznaju s primjerima kombiniranih tehnika u asamblažu, pop-artu i enformelu. U oblasti grafike, ukoliko je moguće, učenici istražuju primjere kombiniranih grafičkih tehnika. Teme iz oblasti fotografije i filma se

KLJUČNI SADRŽAJI

- **oblikovanje na plohi:** *crtanje, slikanje i grafika, grafički dizajn, video, kompjuterska slika*
- **prostorno oblikovanje:** *modeliranje i građenje, umjetničko oblikovanje svjetlom (happening, performance*
- **primijenjeno oblikovanje:** *etno-umjetnost, industrijski dizajn, arhitektura i urbanizam*
- *sadržaji ishoda A.IX.1. i A.IX.2.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Usvajanje znanja o likovnom jeziku, kao i vladanje likovnim tehnikama su temelji na kojima počiva kreativni proces, stoga je potrebno poticati učenika da prethodno stečena znanja i vještine kanaliziraju u stvaranje osobnog likovnog izričaja kao i izgrađivanju osjećaja za estetiku, rješavajući različite likovne probleme kroz praktične radove.

svaku nastavnu temu navode se likovni problemi vezani uz likovni jezik koji se obrađuje u nastavnim jedinicama. Redoslijed je predložen, a ne obvezujući. Na svakom se nastavnom satu treba pokazati odgovarajuće likovno-umjetničko djelo. Umjetničko djelo nije u funkciji ilustracije motiva, već je ono konkretna ilustracija likovnoga problema koji će učenici rješavati; treba sadržajem, a ne temom odgovarati likovnom području. Struktura programa uvažava i prati razvojne faze učenikova likovnoga izražavanja i stvaranja, a od učitelja zahtjeva kreativan i fleksibilan pristup, temeljen na poznavanju likovne problematike kao i likovnoga psihofizičkoga razvitka učenika.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Fizika (optika), Glazbena kultura (glazbeno-scenska razdoblja, opera, opereta) Biologija (obilježja živih bića, DNA, RNA), Tehnička kultura (primjena proizvoda, crta jednostavne sheme), Hrvatski jezik (stilska razdoblja, kazalište), Informatika i Matematika (oplošje i volumen; stožac, kugla, kocka piramida, valjak), i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

obrađuju u skladu s mogućnostima i kroz projektnu nastavu. Preporučuje se osmišljavanje tematskih zadataka iz fotografije i oblikovanje digitalnih fotokolaža. Poželjno je da se učenici neposredno ili preko video prezentacije upoznaju s novim tehnologijama i medijima.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Tehnička kultura (primjena proizvoda), Informatika, Biologija (ljudsko tijelo), Glazbena kultura (ritam), Geografija (geografski prostorni identitet), i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

Kreativan rad treba da sadrži kompleksne zadatke, potiče divergetno mišljenje, percepciju i interpretaciju. Rješavanjem likovnih problema učenici razvijaju sposobnosti praktičnoga oblikovanja i donošenja estetskih prosudba i odluka te na taj način oblikuju likovni govor.

Prijedlozi za rad s učenicima s poteškoćama obuhvaćaju na različitim razinama praktični rad u nastavi likovne kulture, što uključuje rad u timu stručnjaka učitelja likovne kulture, psihologa, likovnih terapeuta i defektologa. Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Fizika (optika), Biologija (obilježja živih bića, DNA RNA), Tehnička kultura (primjena proizvoda, crta jednostavne sheme), Informatika i Matematika (oplošje i volumen; stožac, kugla, kocka piramida, valjak), i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

**B
DOŽIVLJAJ I
KRITIČKI
STAV**

B.IX.1

Učenik izražava osobni doživljaj likovnoga djela te analizira likovni jezik i tematski sadržaj.

[POO-2.1.1](#)

B.IX.2

Učenik analizira i vrednuje rezultate svoga kreativnog rada kao i radove drugih učenika.

[POO-2.1.1](#) [POO-2.1.2](#) [POO-2.1.3](#)

- opisuje osobni doživljaj djela unutar vlastitih iskustva, osjećaja i stavova
- analizira umjetničko djelo kao cjelinu kroz različite vizualne i likovne sadržaje
- vrednuje različite stupnjeve kontrasta masa u prostoru
- vrednuje odnos slike i teksta na primjerima stripa i ilustracije
- usvaja ključne pojmove filma, kadra, kadriranja i montaže
- usvaja pojmove tekstilnog i modnog dizajna te kostimografije
- izražava i vrednuje mogućnosti oblikovanja prostornih površina i umjetničkih instalacija kroz primjere urbanizma, graditeljstva, engleskog i francuskog parka i *land arta*.
- procjenjuje faze radnog (stvaralačkog i istraživačkog) procesa te razinu osobnog zadovoljstva u stvaralačkom procesu i odnosu prvobitne zamisli i konačnog rezultata
- uspoređuje postupke kojima je došao do određenog rješenja s postupcima i rješenjima drugih učenika.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *osnovni pojmovi likovne terminologije*
- *tema, tehnika, odnos elemenata*
- *doživljaj djela*
- *sadržaji ishoda A.IX.1., A.IX.2. i A.IX.3. iz domene Stvaralaštvo i produktivnost.*

KLJUČNI SADRŽAJI

- *likovni problem*
- *tehnička izvedba*
- *kompozicijski sklad*
- *originalnost*
- *novi vizualni mediji*
- *sadržaji ishoda A.IX.1., A.IX.2. i A.IX.3. iz domene Stvaralaštvo i produktivnost.*

Ishod B.IX.1 ostvaruje se u skladu s preporukama za ishode A.IX.1, A.IX.2 i A.IX.3.

Preko likovnih analiza određenih umjetničkih razdoblja te značajnih predstavnika i njihovih djela, poticati razvijanje sposobnosti promatranja, uočavanja, zaključivanja, kreativnog (divergentnog) i kritičkog mišljenja. Poželjno je poticati učenika na samostalnu primjenu likovnog jezika i prikladnu terminologiju u vlastitom izražavanju. Učeniku treba dati dovoljno vremena da izrazi mišljenje i ravnopravno sudjeluje u raspravi, treba uvažavati sve odgovore, poticati na preispitivanje ponuđenih odgovora i razvijati toleranciju. Nastaviti razvijati oblik komunikacije u duhu tolerancije i kako bi se zajednički došlo do sadržaja likovnih djela.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Tjelesna i zdravstvena kultura (ritam), međupredmetna tema Poduzetništvo (suradnja, odgovornost, motivacija), Hrvatski jezik (stilovi), Povijest (društvo kroz povijest) i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

Ishod B.IX.2 ostvaruje se u skladu s preporukama za ishode A.IX.1 i A.IX.2

Učitelj potiče učenika na izražavanje osobnog doživljaja i stava kod vlastitog ili tuđeg rada te tako razvija kritički stav i obrazlaže ga odgovarajućom likovnom terminologijom. Naglasak je na likovnom izrazu te usklađenosti primjenjivane tehnike. Učenik samostalno ili u paru provodi istraživanje odabirući stvaralački vlastiti rad ili nekoga umjetnika objašnjavajući razvoj ideja od skice do konačnoga rješenja; propitujući umjetnikov doprinos određenoj tehnici eksperimentiranjem s materijalima. U procesu analiziranja i izražavanja služiti se likovnim jezikom (likovni elementi i sintaksa) polazeći od simboličke i asocijativne vrijednosti: crte, boje, mase i prostora te kompozicijskih načela.

Potrebno je omogućiti podršku u tumačenju elemenata likovnog jezika, izražajnih sredstava likovnog govora, te otkrivanju dubljeg sadržaja odabranih umjetničkih djela. Podrška se najprije treba ogledati u verbalnoj interpretaciji zasnovanoj na metodi strukturne analize.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik (stilovi, stilska razdoblja, kazalište), Povijest (društvo kroz povijest) i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

C UMJETNOST U KONTEKSTU

C.IX.1

Učenik pronalazi i analizira međuodnose umjetnosti i svakodnevnog života.

[POO-3.2.3](#) [POO-3.2.2](#) [POO-3.2.1](#)

- utvrđuje važnost likovne umjetnosti kao oblika komunikacije u vlastitom i tuđem stvaralaštvu.

C.IX.2

Učenik analizira važnost umjetničkog djela u društvenom kontekstu.

[POO-3.3.3](#)

- utvrđuje važnost kulturno-umjetničke baštine u društvenom kontekstu
- istražuje film, fotografiju, dizajn i druge suvremene medije.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *razvoj slikarskih tehnika od enkaustike do uljenih boja i kemija*
- *pojava tiskarstva i umjetničke grafike*
- *razvoj keramike*
- *matematika i zlatni rez*
- *fizika i graditeljstvo*
- *geometrijska perspektiva i znanstvena dedukcija*
- *figurativna i apstraktna skulptura*
- *spomenici i njihova trajnost.*

KLJUČNI SADRŽAJI

- *figurativna i apstraktna skulptura*
- *spomenici i njihova trajnost*
- *umjetničke izložbe – Jesenji salon i putujuće izložbe/umjetnici*
- *umjetnička kritika.*

Učitelj treba probuditi interes kod učenika na kontinuirano upoznavanje i istraživanje svoje vizualne okoline s kojom je povezan u svakodnevnom životu. Treba ukazivati na činjenicu da je likovno izražavanje integralni dio životne zbilje, odnosno bitan element u građenju vizualnog identiteta i zajednice, te da je prisutno u svim aspektima života. Poticati učenika da vizualnu umjetnost razumiju kao element komunikacije te da njenu vrijednost procjenjuju u neposrednom okruženju i svakodnevnom životu. U odabiru likovnih primjera podjednako trebaju biti zastupljeni slikari, kipari, grafičari, arhitekti i fotografi. Osmišljenim nizom aktivnosti osigurati učenicima neposredan doživljaj umjetničkoga djela u izvornom kontekstu ili u prostoru u kojemu je izloženo te kontinuirano poticati kritički osvrt učenika o učinkovitosti likovnoga komuniciranja.

Učenike uputiti i omogućiti pristup bazama podataka koje sadrže kvalitetne informacije i digitalne reprodukcije umjetničkih djela.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik (stilovi), Glazbena kultura (umjetnička stilska razdoblja), Povijest (društvo kroz povijest), i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju), Građanski odgoj i obrazovanje (individualni identitet, različitosti).

Nastavnici mogu odabrati primjere interpolacije (prožimanja stare i nove arhitekture) sa ciljem shvaćanja, razumijevanja i analize prostornog urbanizma, očuvanja tradicije u suvremenom načinu života. Učenike se potiče na važnost očuvanja arhitektonske raznovrsnosti, negativne i pozitivne primjere, da izrade kriterije za vrednovanje funkcionalnih i estetskih kvaliteta u suvremenoj arhitekturi.

Kod analiziranja stilskih, društvenih i povijesnih okolnosti preporučuje se upoznavanje sa djelima i umjetnicima iz 20. stoljeća i suvremenog doba (ekspresionizam, dadaizam i kubizam, nadrealizam, op-art, pop-art). Uspoređujući umjetnička djela različitih stilova i pravaca, učenik raspravlja o promjenama u pristupu umjetnika pojmu umjetnosti. U odabiru likovnih primjera podjednako trebaju biti zastupljeni slikari, kipari, grafičari, arhitekti i fotografi.

Potrebno je kontinuirano poticati oblik komunikacije kako bi se razmišljajući došlo do sadržaja, a ne obrnuto. Učenike se motivira na samostalno analiziranje, vrednovanje i samovrednovanje. Obvezno dati naglasak na demokratski i argumentirano raspravljanje. Nastaviti razvijati raspravljački oblik komunikacije u duhu tolerancije i kako bi se zajednički došlo do sadržaja likovnih djela.

Istaknuti značaj galerija, muzeja, remek-djela i kulturnih spomenika u vlastitom okruženju. Ako je moguće, osigurati učenicima neposredno iskustvo umjetničkoga djela u prostoru u kojemu je izloženo i uključiti učenike u muzejske i galerijske programe.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik (stilovi), Glazbena kultura (umjetnička stilska razdoblja), Povijest (društvo kroz povijest), i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju), Građanski odgoj i obrazovanje (individualni identitet, različitosti).

- Srednje
- I

Godine učenja i podučavanja predmeta: 10

A STVARALAŠTVO I

PRODUKTIVNOST

[A.I.1](#)

[A.I.2](#)

B DOŽIVLJAJ I KRITIČKI STAV

[B.I.1](#)

[B.I.2](#)

[B.I.3](#)

[B.I.4](#)

C UMJETNOST U KONTEKSTU

[C.I.1](#)

[C.I.2](#)

A

STVARALAŠTVO

I

PRODUKTIVNOST

A.I.1

Učenik stvara djelo s odlikama prapovijesne umjetnosti u odabranom mediju.

[UMP-1.2.1](#)

- istražuje različite likovne medije, tehnike i alate iz prapovijesti u vlastitom vizualnom izražavanju.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *prapovijesna umjetnost*
- *špiljsko slikarstvo*
- *negativni otisak*
- *animalni motiv*
- *konglomerat kao odsustvo kompozicije*
- *vrste skulptura, tehnike i materijali*
- *kiparske tehnike: modeliranje i klesanje*
- *organičko i geometrijsko oblikovanje, vrste formi: realistične, apstraktne i simbolične*
- *primitivna umjetnost u modernoj umjetnosti.*

A.I.2

Učenik stvara djelo kao odgovor na temu *Pogled na svijet* u jednom od predloženih medija.

[UMP-1.3.3](#) [UMP-2.1.1](#) [UMP-1.2.3](#)

- istražuje likovne teme i motive iz razdoblja antičke umjetnosti u vlastitom vizualnom izražavanju
- stvara djelo u jednom od predloženih medija: plakat, maketa, fotografija, video, portfolio, e-portfolio, prezentacija, izrada mrežne stranice i sl.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *prapovijesna umjetnost*
- *umjetnost Egipta i Mezopotamije*
- *starogrčka umjetnost*
- *starorimska umjetnost*
- *ranokršćanska umjetnost*
- *likovne teme (akt, portret, autoportret, mrtva priroda, krajolik, veduta, žanr slikarstvo, interijer, animalizam, sakralne teme)*
- *linija, crtež i grafika*
- *valer: oblikovanje svjetlom i sjenom (kjaraskuro)*
- *neposrednost crtačkog rukopisa*
- *crtačke i grafičke tehnike.*

Upoznati učenike kako da se služe nekim od predloženih umjetničkih praksi i/ili koncepcija.

U procesu stvaranja i izražavanja služiti se likovnim jezikom (likovni elementi i sintaksa) polazeći od simboličke i asocijativne vrijednosti: crte, boje, mase i prostora te kompozicijskih načela. Učenike upoznati i s drugim likovnim pojmovima ako nastavnik smatra da mu mogu pomoći u realizaciji ideje.

Učenike poticati da izraze vlastite ideje i uvjerenja likovnim izražavanjem.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Povijest (prapovijest, kameno i metalno doba), Vjeronauk (animizam i religija).

U temi *Pogled na svijet* obrađuju se odabir i prikaz tema karakterističnih za pojedina razdoblja (akt, portret, mrtva priroda, krajolik, veduta, žanr slikarstvo, interijer, prikazi životinja, sakralne teme).

U svrhu ostvarivanja predviđenih ishoda važno je poticati učenike da samostalno odabiru medij i tehnike uz pomoć kojih će se u stvaralačkom procesu izražavati, dok nastavnik treba omogućiti pravovremenu podršku.

Praktični dio ishoda se može ostvariti na školskom satu ili u kombinaciji s domaćim zadatkom. Po mogućnosti poticati digitalne i računalne kompetencije učenika tako da primjenjuju likovni/vizualni jezik pri uporabi različitih medijskih tehnologija i računalnih programa u vlastitome istraživačkom procesu, prezentaciju znanja, aktivnosti, pretraživanja i vrednovanja različitih izvora podataka.

S obzirom na moguća ograničenja dostupne tehnologije, učenici mogu raditi u paru ili grupi te se zajednički služiti dostupnom tehnologijom.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

**B
DOŽIVLJAJ I
KRITIČKI
STAV**

B.1.1

Učenik analizira likovne elemente, načela oblikovanja i stilsku obilježja umjetničkih djela od prapovijesti do kasne antike.

[UMP-2.2.4](#)

B.1.2

Učenik povezuje odnos teme, forme i sadržaja umjetničkih djela različitog prostorno-vremenskog konteksta.

[UMP-2.3.1](#) [UMP-2.3.3](#)

B.1.3

Učenik klasificira elemente arhitekture i urbanizma, načine/karakteristike oblikovanja pojedinih elemenata i načela oblikovanja cjeline.

[UMP-3.1.1](#) [UMP-2.1.1](#) [UMP-2.2.3](#)

- uspoređuje likovne medije, tehnike i alate te formalna obilježja na primjerima umjetničkih djela od prapovijesne do kasnoantičke umjetnosti.
- analizira kako likovni elementi pridonose u komuniciranju umjetničkoga djela.
- aktivno sudjeluje u metodičkim aktivnostima pri posrednom (u učionici), ili neposrednom kontaktu s umjetničkim djelom
- analizira tematske osobitosti djela objašnjavajući ikonografske elemente, simbole, motive i sadržaj umjetničkog djela koji su korišteni u svrhu iskazivanja umjetničke ideje.
- imenuje materijale, tehnike i konstrukcije arhitekture
- prepoznaje odnose arhitekture i urbanizma služeći se odgovarajućom likovnom terminologijom/jezikom
- istražuje prostor primjenjujući znanje o arhitektonskim djelima i urbanističkim cjelinama (u neposrednoj okolini).

KLJUČNI SADRŽAJI

- *prapovijesna umjetnost*
- *staroegipatska i mezopotamska umjetnost*
- *starogrčka umjetnost*
- *starorimska umjetnost*
- *ranokršćanska umjetnost*
- *antička umjetnost u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini*
- *umjetnost starog vijeka izvan Europe*

KLJUČNI SADRŽAJI

- *gledanje i likovna umjetnost (kako gledamo, što vidimo, kako uočavamo)*
- *likovni jezik: likovna umjetnost, likovni elementi i vrste likovnih umjetnosti*
- *oblik i forma: oblikovanje i apstrahiranje*
- *tema i sadržaj: ikonografija i ikonologija, sadržaj i stil*
- *elementi kompozicije (harmonija, kontrast, ritam, ravnoteža, proporcije, dominacija, pokret, jedinstvo).*

KLJUČNI SADRŽAJI

- *prapovijesna umjetnost*
- *umjetnost Egipta i Mezopotamije*
- *starogrčka umjetnost*
- *starorimska umjetnost*
- *prostor i arhitektura*
- *materijali i tehnike gradnje*
- *klasični i moderni materijali*
- *elementi konstrukcije*
- *tipovi građevina (uzdužni, središnji i slobodni tlocrti*
- *odnos mase i prostora (svojstva i odnosi: ritam i simetrije).*
- *podjela arhitekture: stambena, profana, sakralna i fortifikacijska*
- *preklapanje funkcija*
- *pojam urbanizma (elementi i načela ustroja arhitektonskih skupova) i njegova pojava u antici*
- *urbanizam: pravilno i raspršeno oblikovanje grada (ulice i trgovi).*

Osmišljenim nizom aktivnosti osigurati učenicima neposredan doživljaj umjetničkoga djela u izvornom kontekstu ili u prostoru u kojemu je izloženo te kontinuirano poticati kritički osvrt učenika o učinkovitosti likovnog komuniciranja.

Odabrati prikladne pristupe učenju i poučavanju, kao što su: suradničko učenje, iskustveno učenje, samostalno istraživanje, istraživanje u parovima i/ili grupama, prezentacija, e-učenje, terenska nastava, integrirana nastava, korelacije, projektna nastava i upotreba novomedijskih tehnologija.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Kemija i Fizika, i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

Ishod B.I.2. ostvaruje se u skladu s preporukama za ishod B.I.1.

Preko likovnih odlika određenih umjetničkih razdoblja te značajnih predstavnika i njihovih djela, poticati razvijanje sposobnosti promatranja, uočavanja, zaključivanja, kreativnog (divergentnog) i kritičkog mišljenja.

Potrebno je omogućiti podršku u tumačenju elemenata likovnog jezika, izražajnih sredstava likovnog govora, te otkrivanju dubljeg sadržaja. odabranih umjetničkih djela. Podrška se najprije treba ogledati u verbalnoj interpretaciji zasnovanoj na metodi strukturne analize.

Potrebno je kontinuirano poticati raspravljački oblik komunikacije kako bi se razmišljajući došlo do sadržaja, a ne obrnuto.

Učenicima treba dati dovoljno vremena da izraze mišljenje i ravnopravno sudjeluju u raspravi, treba uvažavati sve odgovore, poticati na preispitivanje ponuđenih odgovora i razvijati toleranciju.

Organizacija različitih nastavnih i izvannastavnih aktivnosti, te uključivanje učenika u muzejske i galerijske programe će podržati ostvarivanje ishoda.

Ishod B.I.3. ostvaruje se u skladu s preporukama za ishode B.I.1 i B.I.2.

Motivirati i potjecati učenike na kontinuirano upoznavanje i istraživanje svoje likovne okoline u svakodnevnim aktivnostima i vlastitim iskustvom. Ukazivanje na činjenicu da su likovno i vizualno oblikovanje integralni dio životne zbilje, odnosno temeljni element u određivanju vizualnog identiteta zajednice i da je prisutno u svim aspektima života.

Primjeri nacionalne baštine mogu se obraditi na samom lokalitetu ili u prostoru muzejskih ustanova, te po mogućnosti učenike uključiti u rad radionica u okviru muzejskih i galerijskih programa.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Povijesti (Stara Grčka i Stari Rim), Matematika (geometrija) i Vjeronauk.

B.I.4

Učenik analizira kako antička umjetnička djela odražavaju ideale ljepote (ideali i stereotipi).

[UMP-2.2.3](#) [UMP-2.2.4](#) [UMP-2.3.1](#)

- povezuje ideale i kanone ljepote, stereotipe i njihovu uvjetovanost društveno-povijesnim kontekstom
- primjenjuje znanje o teoriji umjetnosti u istraživanju antičkih umjetničkih djela.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *starogrčka umjetnost*
- *starorimska umjetnost*
- *arhaično*
- *omjeri i proporcije*
- *egipatski i grčki kanon*
- *kontrapost*
- *zlatni rez*
- *klasika i idealizam*
- *helenizam*
- *rimski realizam*
- *carski idealizam*

Ishod B.I.4. ostvaruje se u skladu s preporukama za ishode B.I.1 i B.I.2.

Prolazeći postupno kroz proces promatranja i doživljaja, sagledavanja konteksta, interpretacije i vrednovanja, učenici razvijaju kritički stav i osvještavaju vrijednost vlastitog doprinosa i mišljenja.

Cilj analize likovnog djela je odgajanje opažaja i razvoj kritičkog mišljenja kroz istraživačko proučavanje.

Odabirati primjere kulturno-umjetničkog nasljeđa različitih konteksta kako bi se potaknula želja za razumijevanjem drugih kultura. Razvijanjem pozitivnoga stava prema različitim kulturama, ruše se predrasude i uklanjaju različiti oblici diskriminacije, potiče se empatija, omogućuje izgradnja osobnog sustava vrijednosti i doprinosi socijalnom razvoju učenika te njegovu građanskom odgoju i obrazovanju.

Uspoređujući umjetnička djela različitih razdoblja (komparacijski pristup), učenici raspravljaju o promjenama u pristupu oblikovanja ljudskoga tijela.

Organizacija učenja i poučavanja omogućuje učenicima da upotrijebe svoja iskustva iz svakodnevnoga života, predznanje, znanje iz drugih nastavnih te uče od drugih učenika.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Povijest (Stara Grčka i Stari Rim), Matematika (proporcije), Biologija (ljudsko tijelo), Vjeronauk i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

**C
UMJETNOST
U
KONTEKSTU**

C.I.1

Učenik smješta analizirano umjetničko djelo u odgovarajuće umjetničko razdoblje.

C.I.2

Učenik objašnjava društveno-povijesne okolnosti na formiranje stilskih obilježja na odabranim primjerima likovnih djela.

[UMP-3.3.1](#) [UMP-2.2.3](#) [UMP-2.2.4](#)

- odabire i prepoznaje likovne odlike na likovnom primjeru od prapovijesti do kasne antike
- prepoznaje važnost i ulogu likovne umjetnosti i umjetnika od prapovijesti do kasne antike.

[UMP-3.3.1](#) [UMP-3.3.2](#)

- tumači utjecaj društvenog konteksta na odabir i odnos motiva, teme i sadržaja umjetničkih djela od prapovijesti do kasne antike.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *prapovijesna umjetnost*
- *umjetnost Egipta i Mezopotamije*
- *starogrčka umjetnost*
- *starorimska umjetnost*
- *ranokršćanska umjetnost*
- *monumentalna arhitektura - zigurat, piramide, egipatski i antički hram*
- *geometričnost figura i reljefa; idealizacija i realizam*
- *monumentalnost i autoritet skulptura*
- *slikarske tehnike i želja za trajnošću*
- *religijske i profane teme*
- *ikonografska perspektiva*
- *geometrijska perspektiva.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Nastavnik samostalno osmišljava aktivnosti, bira odgovarajuće interaktivne metode učenja i interakcije s umjetničkim djelima, usmjeravajući proces podučavanja na sticanje novih znanja i vještina koja se nadovezuju s prethodno stečenim.

Sposobnost razumijevanja i koncipiranja slikovnih poruka, odnosno razvijanje likovne pismenosti poticati preko reprezentativnih primjera svjetske i nacionalne kulturno-umjetničke baštine, te različitih primjera umjetničkog izražavanja.

Važno je učenike uputiti i omogućiti pristup bazama podataka koje sadrže kvalitetne informacije i digitalne reprodukcije umjetničkih djela domaće i svjetske kulturne baštine.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Povijest, Vjeronauk i Književnost, i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

KLJUČNI SADRŽAJI

- *prapovijesna umjetnost*
- *umjetnost Egipta i Mezopotamije*
- *starogrčka umjetnost*
- *starorimska umjetnost*
- *ranokršćanska umjetnost*
- *likovne teme*
- *likovne forme (realistične, stilizirane, simbolične i apstraktne)*
- *oblikovanje (plošno, linearno, tonsko, kjaroskuro).*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Primjeri nacionalne baštine mogu se obraditi na samom lokalitetu ili u prostoru muzejskih ustanova, te po mogućnosti učenike uključiti u rad radionica u okviru muzejskih i galerijskih programa.

Odabirati primjere kulturno-umjetničkog nasljeđa različitih konteksta kako bi se potaknula želja za razumijevanjem drugih kultura. Razvijanjem pozitivnoga stava prema različitim kulturama, ruše se predrasude i uklanjaju različiti oblici diskriminacije, potiče se empatija, omogućuje izgradnja osobnog sustava vrijednosti i doprinosi socijalnom razvoju učenika te njegovu građanskom odgoju i obrazovanju.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Povijest (Stari Rim) i Vjeronauk (politeizam), Hrvatski jezik (mitovi i legende) i s međupredmetnim temama: Građanski odgoj i obrazovanje.

- Srednje
- II

Godine učenja i podučavanja predmeta: 11

A STVARALAŠTVO I PRODUKCIJA

[A.II.1](#)

[A.II.2](#)

B DOŽIVLJAJ I KRITIČKI STAV

[B.II.1](#)

[B.II.2](#)

[B.II.3](#)

[B.II.4](#)

C UMJETNOST U KONTEKSTU

[C.II.1](#)

[C.II.2](#)

[C.II.3](#)

<p>A STVARALAŠTVO I PRODUKCIJA</p>	<p>A.II.1 Učenik izrađuje djelo s odlikama srednjovjekovne umjetnosti u odabranom mediju.</p>	<p>A.II.2 Učenik stvara djelo kao odgovor na temu <i>Pogled na svijet</i> u jednoj od odabranih slikarskih tehnika.</p>
	<p>UMP-1.2.3 UMP-1.1.3</p> <ul style="list-style-type: none"> • istražuje različite likovne medije, tehnike i alate iz srednjovjekovne umjetnosti u vlastitom vizualnom izražavanju • ostvaruje rezultat kroz istraživanje u jednom od predloženih medija: Iluminacija, inicijal i kaligrafija, plitki reljef, maketa, prezentacija i sl. (osobna interpretacija) • prepoznaje, imenuje i opisuje korištene materijale i tehnike, te prosuđuje međuodnos konteksta i umjetničkog djela/stila. 	<p>UMP-1.1.1 UMP-1.1.2 UMP-1.1.3</p> <ul style="list-style-type: none"> • stvara djelo u jednoj od predloženih crtačkih (olovka, ugljen, kreda, flomaster, tuš, pero, kist, lavirani tuš) i/ili slikarskih tehnika (akvarel, gvaš, tempere, pastel, flomasteri, kolaž papir, kolaž iz časopisa) prikazujući unutarnji ili vanjski prostor u odabranoj vrsti perspektive.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *predromanika*
- *bizantska umjetnost*
- *romanika*
- *gotika*
- *slikarske tehnike i vrste (freska, tapiserija, vitraj)*
- *ikone i ikonoklazam*
- *minijature i iluminacije*
- *zakon kadra*
- *obrnuta perspektiva*
- *forma (naturalizam i idealizam, narativnost i realizam)*
- *plošnost i linearnost*
- *romanički zakoni prikazivanja (zakon kadra, hijerarhija i horror vacuii)*
- *gotički naturalizam i idealizam.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Ovaj ishod ostvaruje se u potpunosti u skladu s preporukama za ishod A.I.1.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Povijest (Srednji vijek), Vjeronauk (kršćanska ikonografija), i Kemija.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *vrste perspektiva: ikonografska (bizant), vertikalna (romanika), obrnuta (gotika), linearna i atmosferska (renesansa)*
- *očičte i nedogled*
- *prostorni planovi*
- *geometrijska perspektiva (s jednim ili više očičta)*
- *prostorno djelovanje boja.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Ishod A.II.2. ostvaruje se u skladu s preporukama za ishod A.II.1.

Polazeći od koncepta privida prostora na plohi obrađuju se odabir i prikaz perspektiva karakterističnih za pojedina umjetnička razdoblja.

Učenici u procesu stvaranja ponavljaju i integriraju likovne pojmove koji su usvojeni tijekom devet razreda osnovne škole. Praktični dio ishoda se može ostvariti na školskom satu ili u kombinaciji s domaćim zadatkom.

Matematičke kompetencije razvijaju se istraživanjem matematičkih principa, geometrijskih i proporcijskih odnosa u umjetničkim djelima te iskustvenim razvijanjem osjećaja za prostor i prostorne koncepte.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Matematika (geometrija) i Fizika (optika).

**B
DOŽIVLJAJ I
KRITIČKI
STAV**

B.II.1

Učenik analizira oblikovanje forme, stilsku obilježja, ikonografske sadržaje i značenja umjetničkih djela od srednjeg vijeka do rokoko.

[UMP-3.3.1 UMP-3.3.2 UMP-2.3.1](#)

- prepoznaje likovne medije, tehnike i alate te formalna obilježja na primjerima umjetničkih djela od srednjeg vijeka do rokoko
- tumači znakove, simbole i ikonografske elemente vjerskih sadržaja.

B.II.2

Učenik analizira utjecaj društveno-povijesnih okolnosti na formiranje stilskih obilježja djela.

[UMP-2.2.3 UMP-2.2.4 UMP-2.3.1](#)

- analizira utjecaj društveno-povijesnih okolnosti na formiranje stilskih obilježja na odabranim primjerima djela od srednjeg vijeka do rokoko
- prepoznaje utjecaj kulta i vjere na likovno oblikovanje u arhitekturi, kiparstvu i slikarstvu.

B.II.3

Učenik uspoređuje primjere arhitekture od srednjeg vijeka do baroka u svrhu izražavanja kritičkoga stava o odnosu arhitekture, skulpture i slikarstva.

[UMP-2.2.3 UMP-2.3.3](#)

- istražuje osnove arhitekture (konstruktivni i prostorni elementi, načela oblikovanja) i obilježja specifičnih građevina, kipova ili slika iz srednjeg vijeka
- oblikuje istraživanje u smislenu i argumentiranu usporedbu odabranih likovnih primjera
- uspoređuje odnos arhitekture, kiparstva i slikarstva sakralnih prostora.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *predromanika*
- *bizantska umjetnost*
- *starohrvatska umjetnost*
- *rana islamska umjetnost*
- *romanika*
- *gotika*
- *srednjovjekovna umjetnost u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini*
- *renesansa*
- *renesansa u Hrvatskoj*
- *manirizam*
- *barok*
- *rokoko*
- *barok i rokoko u Hrvatskoj.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Ishod B.II.1. ostvaruje se u skladu s preporukama za ishod B.I.1.

Učenike provesti kroz šest koraka promatranja likovnoga djela:

1. *spontani doživljaj:* važno je učenicima omogućiti izražavanje prvoga dojma o djelu
2. *doslovni opis:* učenici opisuju što vide, uočavaju likovne i sadržajne elemente bez pripisivanja značenja, a prije

KLJUČNI SADRŽAJI

- *umjetnost i duhovnost kao način tumačenja svijeta u kontekstu kulta, vjere, duhovne ili moralne poruke vidljive u likovnome oblikovanju.*
- *kršćanska ikonografija i simbolika*
- *islamska ornamentika i kaligrafija*
- *induizam, budizam i simbolika*
- *taoizam i feng šui.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Ishod B.II.2. ostvaruje se u skladu s preporukama za ishod B.I.2.

Istraživanju umjetničkog djela unutar vjerskog konteksta, koji se odražavaju na njegovo oblikovanje, može se pristupiti se tematski, komparativno, sinkronijski ili dijakronijski.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Povijest (Razvijeni srednji vijek) i Vjeronauk (svjetske religije, monoteizam) i s međupredmetnim temama: Osobni komparacijski pristup), i socijalni razvoj.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *romanički i gotički elementi konstrukcije (polukružni i šiljasti luk, bačvasti i rebrasti svod, kontrafori, snopasti stupovi)*
- *elementi forme: Volumen i prostor (puni volumen ili skeletnost)*
- *nosači i tereti*
- *načini otvaranja volumena (prozor i portal)*
- *romanička bazilika, samostani i utvrde*
- *gotičke fortifikacije, katedrale i trgovci*
- *islamska džamija, palača i vrt*
- *renesansne vile*
- *renesansni trg i idealni grad, geometrijski park*
- *barokna palača.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Kad god je moguće, osigurati učenicima neposredno iskustvo umjetničkog djela u izvornom kontekstu ili u prostoru u kojemu je izloženo i poticati aktivno sudjelovanje u različitim oblicima izvanučioničke nastave osmišljenim nizom aktivnosti.

Ostvarenje ishoda se prilagođava kulturnim uvjetima i mogućnostima sredine u kojoj se škola nalazi.

Uspoređujući umjetnička djela različitih razdoblja (komparacijski pristup), učenici raspravljaju o promjenama u pristupu

analize ili interpretacije

3. analiza: učenici

uočavaju i

analiziraju likovne, stilske i ikonografske

elemente kako bi

izrazili vlastiti

doživljaj

pojedinačnog djela

služeći se likovnom

terminologijom/jezikom

4. osobna

interpretacija:

učenik donosi

pretpostavke o ideji

djela, uspoređuje

vlastiti prvotni

dojam, asocijacije i

iskustva sa

spoznajama

temeljenima na

analizi

5. kontekstualizacija:

učenik se služi

različitim izvorima

informacija (izvor

informacija može biti

i nastavnik); kako

učenikovo vlastito

kreativno mišljenje

ne bi bilo zaobiđeno,

a osobno iskustvo i

doživljaj djela

umanjeno, ova faza

promatranja

likovnog djela nužno

mora slijediti nakon

prethodnih.

oblikovanja (npr. sakralnih prostora od srednjeg vijeka do danas).

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Povijest (srednji vijek) i Vjeronauk.

B.II.4

Učenik prepoznaje i imenuje vrste primijenjenih umjetnosti.

[UMP-3.1.2 UMP-2.2.1](#)

- prepoznaje načela oblikovanja i stilska obilježja na odabranim primjerima primijenjenih umjetnosti
- utvrđuje odlike kvalitetnog oblikovanja i estetike uporabnih predmeta primjenjujući znanje o primijenjenim umjetnostima.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *predmet (odnos namjene i oblika, odnos materijala proizvodnoga procesa i oblika, razvoj pojedine namjene)*
- *primijenjene umjetnosti i dizajn interijera*
- *funkcionalnost*
- *poštivanje materijala.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Odabirati primjere kulturno-umjetničkog nasljeđa različitih konteksta kako bi se potaknula želja za razumijevanjem drugih kultura.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Povijest (novi vijek i doba velikih otkrića, apsolutizam i prosvjetiteljstvo), Kemija (termika i porculan) i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

C UMJETNOST U KONTEKSTU

C.II.1

Učenik smješta analizirano umjetničko djelo u odgovarajući umjetnički stil.

[UMP-3.3.1 UMP-2.2.3](#)

C.II.2

Učenik prosuđuje utjecaj društveno-povijesnog konteksta na položaj i ulogu umjetnika u društvu.

[UMP-3.2.3 UMP-3.3.1](#)

C.II.3

Učenik raspravlja o međusobnom utjecaju znanosti, tehnologije i umjetnosti te primjeni novih tehnologija na likovno oblikovanje.

[UMP-2.2.3 UMP-1.2.3 UMP-1.2.2](#)

- analizira likovne odlike na likovnim primjerima od srednjeg vijeka do rokoka
- analizira kako različiti konteksti utječu na stilske odlike djela.
- istražuje ulogu umjetnosti kao propagande ili društvenog komentara
- prepoznaje materijalna i izvedbena obilježja djela, likovne elemente, načine i načela oblikovanja koji su korišteni u svrhu iskazivanja moći i društvenog položaja.
- istražuje razvoj slikarskih tehnika
- istražuje pojavu tehnika umjetničke grafike
- povezuje utjecaj i važnost razvoja znanosti na umjetnost renesanse.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *predromanika*
- *bizantska umjetnost*
- *starohrvatska umjetnost*
- *rana islamska umjetnost*
- *romanika*
- *gotika*
- *srednjovjekovna umjetnost u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini*
- *renesansa*
- *renesansa u Hrvatskoj*
- *manirizam*
- *barok*
- *rokoko*
- *barok i rokoko u Hrvatskoj.*

KLJUČNI SADRŽAJI

- *spomenici i ljudska figura u umjetnosti od srednjeg vijeka do baroka*
- *monumentalnost i dominacija*
- *dominacija i apsolutizam*
- *propaganda u umjetnosti*
- *umjetnost i cenzura (ikonoklazam)*
- *likovni prikazi običnog čovjeka.*

KLJUČNI SADRŽAJI

- *razvoj slikarskih tehnika od enkaustike do uljenih boja i pastela*
- *pojava tiskarstva i umjetničke grafike*
- *razvoj keramike (porculan)*
- *matematika i zlatni rez*
- *fizika i graditeljstvo (statika)*
- *geometrijska perspektiva i znanstvena dedukcija.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Ishod C.II.1. ostvaruje se u skladu s preporukama za ishod C.I.1.

Nastavnik samostalno osmišljava aktivnosti, bira odgovarajuće interaktivne metode učenja i interakcije s umjetničkim djelima, usmjeravajući proces proučavanja na stjecanje novih znanja i vještina koja se nadovezuju s prethodno stečenim znanjem.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Odabirati primjere kulturno-umjetničkog nasljeđa različitih konteksta kako bi se potaknula želja za razumijevanjem drugih kultura i gradila tolerancija. Razvijanjem pozitivnoga stava prema različitim kulturama, ruše se predrasude i uklanjaju različiti oblici diskriminacije, potiče se empatija, omogućuje izgradnja osobnog sustava vrijednosti i doprinosi socijalnom razvoju učenika te njegovu građanskom odgoju i obrazovanju.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Povijest i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju), Građanski odgoj i obrazovanje.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Matematika, Fizika, Kemija, Biologija i Filozofija i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

- Srednje
- III

Godine učenja i podučavanja predmeta: 12

A STVARALAŠTVO I

PRODUKTIVNOST

[A.III.1](#)

[A.III.2](#)

B DOŽIVLJAJ I KRITIČKI STAV

[B.III.1](#)

[B.III.2](#)

[B.III.3](#)

[B.III.4](#)

C UMJETNOST U KONTEKSTU

[C.III.1](#)

[C.III.2](#)

[C.III.3](#)

[C.III.4](#)

A

STVARALAŠTVO

I

PRODUKTIVNOST

A.III.1

Učenik stvara umjetničku fotografiju prema kriterijima za interpretaciju i vrednovanje umjetničkog djela.

[UMP-1.3.3](#) [UMP-2.1.2](#) [UMP-1.2.1](#)

- stvara fotografiju za školsko natjecanje na zadanu temu
- istražuje formalne vrijednosti fotografije kroz samovrednovanje svog rada.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *pojava i razvoj fotografije*
- *fotografija kao umjetnost*
- *kadriranje i komponiranje (odlučujući trenutak, očišta, planovi)*
- *oblikovanje svjetlom i kontrastom (svijetlo/tamno, jasno/nejasno).*

A.III.2

Učenik sastavlja esej o formalnim, tematskim i stilskim značajkama umjetničkog djela.

[UMP-3.2.2](#) [UMP-2.3.1](#)

- istražuje dostupnu literaturu i bira relevantne podatke o zadanom likovnom primjeru
- sastavlja smislen i argumentiran sadržaj.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *umjetnički stilovi od neoklasicizma do postimpresionizma*
- *vrste pristupa likovnom djelu: formalna analiza likovnog djela, biografska i kontekstualna analiza, subjektivni pristup.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Omogućiti učenicima da upotrijebe svoja iskustva iz svakodnevnoga života, predznanje, znanje iz drugih nastavnih predmeta (interdisciplinarnost). Po mogućnosti poticati digitalne i računalne kompetencije učenika.

Učenike poticati na postavljanje pitanja i pronalaženje odgovora kao neizostavnih dijelova kreativnoga procesa i (samo)spoznaje.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Odabirati primjere kulturno-umjetničkog nasljeđa različitih konteksta kako bi se potaknula želja za razumijevanjem drugih kultura.

Preko likovnih odlika određenih umjetničkih stilova te značajnih predstavnika i njihovih djela, poticati razvijanje sposobnosti promatranja, uočavanja, zaključivanja, kreativnog (divergentnog) i kritičkog mišljenja.

Mogućnost razvoja likovnog jezika i oblika komunikacije jezičnom refleksijom i raspravom te verbalizacijom zapaženih elemenata i čitanjem slojevitih značenja umjetničkih djela.

**B
DOŽIVLJAJ I
KRITIČKI
STAV**

B.III.1

Učenik kritički analizira oblikovanje forme, stilska obilježja i sadržaj umjetničkih djela od neoklasicizma do postimpresionizma.

B.III.2

Učenik povezuje simboličku ulogu boje i primjenu znanstvenih spoznaja o boji u umjetničkom stvaralaštvu.

B.III.3

Učenik kritički uspoređuje različite primjera arhitekture i urbanizma služeći se odgovarajućim likovnim jezikom.

[UMP-2.3.1](#) [UMP-2.3.3](#)

- analizira likovne medije, tehnike i alate te formalna obilježja na primjerima umjetničkih djela od neoklasicizma do postimpresionizma.

[POO-1.2.2](#) [POO-2.2.4](#)
[POO-2.2.1](#)

- istražuje teoriju boja i razvoj slikarskih tehnika na odabranim umjetničkim djelima.

[UMP-3.1.1](#) [UMP-2.3.3](#)

- klasificira prostore primjenom znanja o arhitektonskim djelima i urbanističkim cjelinama
- klasificira građevine i urbanističke sklopove u neposrednom okruženju.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *neoklasicizam i akademizam*
- *romantizam i historicizam*
- *galerije i muzeji*
- *arhitektura industrijske revolucije*
- *urbanizam 19. stoljeća*
- *fotografija 19. stoljeća*
- *realizam*
- *impresionizam*
- *simbolizam*
- *art nouveau/secesija*
- *postimpresionizam*
- *umjetnost 19. stoljeća u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini*
- *umjetnost 19. stoljeća izvan Europe.*

KLJUČNI SADRŽAJI

- *fizička, psihološka i simbolička svojstva boja*
- *Impresionizam kao slikarstvo svjetlosti*
- *plenerizam*
- *utjecaj teorije boja na slikarstvo*
- *poentilizam (divizionizam) i optičko miješanje boja*
- *primat likovnosti nauštrb teme: prikazi svakodnevice i veličanje slobode*
- *larpurlatizam.*

KLJUČNI SADRŽAJI

- *historicizam i arhitektura industrijske revolucije*
- *tradicionalna i montažna gradnja*
- *inženjerstvo i umjetničko oblikovanje*
- *urbanizam i krajobrazna arhitektura 19. stoljeća*
- *urbanističko oblikovanje (porast prometa, briga za javni prostor, briga za kvalitetu života, odgovornost prema baštini, namjenama i sadržajima perivojne arhitekture).*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Ishod B.III.1 ostvaruje se u skladu s preporukama za ishode B.I.1 i B.II.1.

Učenike provesti kroz prvih pet koraka promatranja likovnog djela (kako je opisano u razradi ishoda B.II.1) i proširiti sa 6. korakom:

6. Izražavanje kritičkog stava: kulminirajuća i reflektivna aktivnost; učenik donosi informirani sud o djelu koji se temelji na prikupljenim informacijama i njihovoj interpretaciji.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Povijest (Europa u 19. stoljeću, građanske revolucije), Hrvatski jezik (prosvjetiteljstvo, romantizam i realizam), Fizika (teorija boja) i Politika (država i demokracija).

B.III.4

Učenik tumači elemente koji povezuju umjetničke radove pojedinog umjetnika (ideja/koncept, motiv, sadržaj, tehnološki proces, materijal ...).

[UMP-3.2.2](#) [UMP-2.2.1](#) [UMP-2.2.3](#)

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Ishod B.III.2 ostvaruje se u skladu s preporukama za ishode B.III.1, B.I.2 i B.II.2.

Povezati raspravu o fizičkim, simboličkim i psihološkim vrijednostima boja preko reprezentativnih primjera svjetske i nacionalne kulturno-umjetničke baštine.

Učenicima dati dovoljno vremena da izrazi mišljenje i ravnopravno sudjeluje u raspravi, uvažavati sve odgovore, poticati na preispitivanje ponuđenih odgovora i razvijati toleranciju.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Preporuča se, kada je to moguće, primjere lokalne/nacionalne baštine obraditi na samome lokalitetu ili u prostoru u kojemu se čuvaju (u sklopu projektne nastave, terenske nastave i sl.).

Ishod se može ostvariti i posjeti muzeju, u gradskome prostoru i na arheološkim lokalitetima, te organiziranim stručnim ekskurzijama, terenskom nastavom ili samostalnim učeničkim aktivnostima izvan nastave.

Razvijanjem svjesnosti o materijalima i alatima kojima se arhitekti i urbanisti služe u stvaralačkom procesu, te istraživanjem arhitektonskog i urbanističkog oblikovanja okoline može se propitivati utjecaj čovjekova djelovanja na okoliš.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Fizika, Kemija, Biologija (ekologija) i s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a i Osobni i socijalni razvoj.

- razlikuje pojedine faze unutar individualnog stvaralačkog procesa (ideja, afektivni poticaj, realizacija)
- propituje umjetnikov doprinos određenoj tehnici eksperimentiranjem s materijalima
- tumači (auto)portret kao oblik umjetnikova izražavanja svijesti o sebi i svijetu oko sebe (stilske odlike portreta).

KLJUČNI SADRŽAJI

- *renesansni i barokni portreti*
- *karakterizacija i karikatura*
- *umjetnik i stil*
- *umjetnički rukopis.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Ishod B.III.4 ostvaruje se u skladu s preporukama za ishod B.III.1 i B.III.2.

Istraživanje usmjerava na objašnjavanje razvoja ideja od skice do konačnog rješenja; isticanje umjetnikova doprinosa određenoj tehnici eksperimentiranjem s materijalima; objašnjavanje elemenata koji povezuju umjetničke radove pojedinoga umjetnika (ideja/koncept, motiv, sadržaj, tehnološki proces, materijal...).

C UMJETNOST U KONTEKSTU

C.III.1

Učenik prosuđuje utjecaj društveno-povijesnog i umjetničkog konteksta na umjetničke stilove ili individualizaciju stvaralačkoga procesa i likovnog izričaja u 19. st.

[UMP-3.3.2](#) [UMP-1.3.2](#) [UMP-2.3.5](#)

C.III.2

Učenik argumentira utjecaj pojedinih umjetnika i umjetničkih djela na daljnji razvoj umjetničkoga stvaralaštva.

[UMP-3.2.1](#) [UMP-2.3.1](#)

C.III.3

Učenik interpretira utjecaj razvoja tehnologije na primjenu novih tehnika i medija 19. stoljeća.

[UMP-3.3.1](#) [UMP-1.2.2](#)

- uspoređuje dva djela iste tematike iz različitih umjetničkih stilova
- analizira važnost i ulogu kulturno-umjetničkih institucija kao što su likovne akademije, galerije i muzeji.
- istražuje djela iz opusa jednog umjetnika
- uspoređuje tradicionalne (tehnička vještina) i moderne (konceptualni) odnose prema stvaralačkom procesu.
- istražuje oblike vizualne poruke te njezinu važnost i razumljivost u modernom dobu
- istražuje pojavu novih likovnih rješenja kao rezultat napretka tehnologije i materijala (metalurgija, građevinarstvo, arhitektura, fizika, kemija, biologija, matematika, geometrija, astronomija, psihologija, sociologija).

KLJUČNI SADRŽAJI

- *utjecaj građanskih revolucija i pojava građanskog ukusa; klasicizam kao trajna vrijednost i institucionalizacija umjetnosti, akademizam; ampir kao odraz moći*
- *korelacija s književnim stilovima; emocije kao novi ideal – povezane s kontrastima i dinamikom; umjetnost i priroda: eskapizam i plenerizam*
- *historicismizam u arhitekturi*
- *realizam i industrijska revolucija*
- *borba za ljudska prava i slobode*
- *kolonijalizam i borba za neovisnost*
- *reakcionizam – umjetnički pravac kao reakcija na prethodni*
- *angažirana umjetnost i larpurlartizam*
- *umjetničke izložbe: Jesenji likovni salon i putujuće izložbe/umjetnici*
- *umjetnička kritika.*

KLJUČNI SADRŽAJI

- *umjetnički stilovi 19. stoljeća*
- *individualnost i umjetnički pokret odcjepljenja od globalnih kretanja*
- *individualnost protiv ideologija u umjetnosti*
- *uključivost u umjetnosti 19. stoljeća*
- *promjena uloge i emancipacija žena u umjetnosti.*

KLJUČNI SADRŽAJI

- *umjetnost i znanost*
- *pojava fotografije i vizualni jezik fotografije: reportaža i portret*
- *razvoj ilustracija i tiskarskih tehnika: evolucija plakata*
- *umjetnost i obrt: pojava dizajna*
- *pojava stripa.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

U odabiru likovnih primjera podjednako trebaju biti zastupljeni slikari, kipari, grafičari, arhitekti i fotografi.

Ako je moguće, osigurati učenicima neposredno iskustvo umjetničkoga djela u prostoru u kojem je izloženo i uključiti učenike u muzejske i galerijske programe.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Hrvatski jezik (kritika) i s međupredmetnom temom: Građanski odgoj i obrazovanje.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Učenike uputiti i omogućiti pristup bazama podataka koje sadrže kvalitetne informacije i digitalne reprodukcije umjetničkih djela.

S obzirom na moguća ograničenja dostupne tehnologije, učenici mogu raditi u paru ili grupi te se zajednički služiti dostupnom tehnologijom.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Sadržaje ove tematske cjeline se u potpunosti oslanja na korelaciju sa sadržajima predmeta Matematika, Fizika, Kemija, Biologija, Psihologija, Sociologija i dr.

Omogućiti razumijevanje suoblikovanja društva i tehnologije istraživanjem inovacija u medijskim tehnologijama i njihova utjecaja na umjetnost, vrijednosti, kulture i ideje.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: s međupredmetnim temama: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju), Poduzetništvo.

C.III.4

Učenik procjenjuje važnost nacionalne baštine u kontekstu svjetske.

[UMP-3.3.3](#) [UMP-2.3.3](#) [UMP-2.3.4](#)

- bira odgovarajuće likovne primjere lokalne i nacionalne baštine
- analizira stilska i povijesna obilježja nacionalne baštine
- prepoznaje važnost očuvanja i važnost baštine u oblikovanju osobnog identiteta.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *nacionalni spomenik*
- *spomenici svjetske baštine*
- *historicism i secesija u Bosni i Hercegovini*
- *arhitektonske konstrukcije i ornamentika*
- *tradijski ukrasi i narodna umjetnost.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Ishodi vezani uz baštinu mogu se obrađivati kao zasebna podtema ili u sklopu ostalih podtema, istodobno sa svjetskom baštinom.

Preporučuje se, kada je to moguće, primjere lokalne/nacionalne baštine obraditi na samome lokalitetu ili u prostoru u kojemu se čuvaju (u sklopu projektne nastave, terenske nastave i sl.).

Po mogućnosti ishod se provodi na organiziranim stručnim ekskurzijama, terenskoj nastavi ili samostalnim učeničkim aktivnostima izvan nastave.

- Srednje
- IV

Godine učenja i podučavanja predmeta: 13

A STVARALAŠTVO I

PRODUKTIVNOST

[A.IV.1](#)

[A.IV.2](#)

B DOŽIVLJAJ I KRITIČKI STAV

[B.IV.1](#)

[B.IV.2](#)

[B.IV.3](#)

[B.IV.4](#)

C UMJETNOST U KONTEKSTU

[C.IV.1](#)

[C.IV.2](#)

[C.IV.3](#)

[C.IV.4](#)

A

STVARALAŠTVO

I

PRODUKTIVNOST

A.IV.1

Učenik rekonponira umjetničko djelo oponašajući likovne elemente odabranog umjetničkog pravca/pokreta.

A.IV.2

Učenik izrađuje prezentaciju djela suvremene umjetnosti iz 21. stoljeća u jednome od predloženih medija: plakat, maketa, fotografija, video, portfolio, e-portfolio, prezentacija, izrada mrežne stranice i sl.

[UMP-1.3.2](#) [UMP-1.3.3](#) [UMP-2.1.2](#)

- istražuje odabrano umjetničko djelo i odabire jedan od načina kako ga rekonponira:
1. preoblikuje i reorganizira dijelove umjetničkog djela
 2. redefinira intervencijama na reprodukciji umjetničkoga djela i/ili promjenom konteksta
 3. reinterpreтира stvaralački proces istraživanjem tragova fizičkih aktivnosti umjetnika u materijalu.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *umjetnički pravci 20. stoljeća*
- *kompozicija i rekompozicija*
- *analiza i sinteza forme*
- *apstrahiranje – ekonomičnost kao element kompozicije*
- *kolaž i asamblaž*
- *readymade*
- *skiciranje i studija*
- *umjetnička intervencija/instalacija i performans.*

[UMP-2.1.1](#) [UMP-2.1.2](#) [UMP-2.2.1](#)

- samostalno odabire i istražuje suvremeno umjetničko djelo iz 21. stoljeća
- bira oblik prezentacije i oblikuje smislen i argumentiran sadržaj.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *suvremena umjetnost*
- *umjetničke izložbe, festivali i prezentacije*
- *kustosi i muzeji suvremene umjetnosti*
- *tržište umjetnina.*

Likovnim rekonstrukcijama i reinterpretacijama djela učenici u vlastitim radovima oponašaju one likovne elemente ili metode koji su ključni za dublje razumijevanje pojedinoga djela te za uočavanje likovnih metoda i mehanizama prenošenja poruke.

Važno je poticati učenike na samostalan odabir likovnih medija i tehnika uz pomoć kojih će se u stvaralačkom procesu izražavati.

Nastavnik treba pružati pravovremenu podršku u odabiru i procesu stvaranja.

Po mogućnosti poticati digitalne i računalne kompetencije učenika pri upotrebi različitih medijskih tehnologija i računalnih programa u vlastitome istraživačkom procesu, prezentaciju znanja, aktivnosti, pretraživanja i vrednovanja različitih izvora podataka.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Povijest i Sociologija (globalizam) i s međupredmetnom temom: Poduzetništvo.

B DOŽIVLJAJ I KRITIČKI STAV

B.IV.1

Učenik kritički prosuđuje na koji način kreativni procesi, elementi umjetničkoga djela te načela dizajna pridonose komuniciranju poruke umjetničkoga djela na primjerima različitih modernih i suvremenih umjetničkih pokreta.

[UMP-3.2.2](#) [UMP-3.3.1](#) [UMP-2.2.3](#)

- analizira umjetnička djela prema odnosu tehnike, materijala, forme i pristupa formi (figurativno, apstraktno, konceptualno).

B.IV.2

Učenik uspoređuje elemente racionalnog ili emocionalnog procesa nastanka umjetničkoga djela.

[UMP-3.2.2](#) [UMP-3.3.1](#) [UMP-2.2.3](#)

- analizira eksperimentiranje modernih umjetnika s materijalima i procesima (proces kao ritual, intelektualni čin, destrukcija, konstrukcija, automatizam, slučajnost, antiumjetnički pristup).

B.IV.3

Učenik argumentirano raspravlja o tome kako novi materijali, tehnike gradnje i oblikovanje u modernoj stambenoj arhitekturi i urbanizmu utječu na kvalitetu života i ostvarenje održivog razvoja.

[UMP-3.1.1](#) [UMP-1.2.2](#)

- analizira utjecaje novih tehnologija na oblike, konstrukciju, nove namjene u arhitekturi i oblikovanju gradova
- definira moderne i suvremene trendove u oblikovanju urbanoga prostora i stambene arhitekture
- povezuje dizajn interijera kao suodnos arhitekture, skulpture i slikarstva.

- *avangardna umjetnost i revolucija stilova na početku 20. stoljeća (koegzistencija više pravaca i njihovo razlikovanje)*
- *umjetnički pokret i manifest*
- *fovizam i ekspresionizam, kubizam, futurizam*
- *apstraktno slikarstvo i konstruktivizam, dada i nadrealizam*
- *slikarstvo poslije II. Svjetskog rata (apstraktni ekspresionizam, enformel, pop art, minimalizam i dr.)*
- *kiparski pokreti 20. stoljeća (konstruktivizam, kinetička umjetnost, minimalizam, land art i dr.)*
- *arhitektura 20. stoljeća (funkcionalizam, arhitektura slobodnih oblika, brutalizam, hi tech i dr.)*
- *urbanizam 20. stoljeća*
- *Bauhaus i dizajn*
- *umjetnička fotografija 20. stoljeća*
- *likovni jezik filma (izmjena osvjetljenja, položaj i kretanje kamere, montaža, izmjena planova)*
- *moderna u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini*
- *postmoderna*
- *oblici suvremene umjetnosti*
- *moderna i suvremena likovna umjetnost*
- *formalna, ekspresivna ili konceptualna umjetnost*
- *angažirana umjetnost.*
- *moderna arhitektura – funkcionalizam internacionalnog stila*
- *organička i strukturalistička arhitektura*
- *visoki funkcionalizam*
- *stan i kultura življenja*
- *novi tipovi stambenih kuća (niskoenergetska, pasivna, pametna), novi trendovi u oblikovanju i eksperimentiranju s materijalima i tehnologijom (zelena arhitektura, dinamična arhitektura)*
- *moderni urbanizam i suvremene tendencije*
- *zoniranje i satelitski grad*
- *važnost gradskog središta*
- *urbanističko oblikovanje (trgovački centar, porast prometa, briga za javni prostor, briga za kvalitetu života, odgovornost prema baštini)*
- *samoodrživi grad.*

*(konceptualna
umjetnost,
performans,
ambijentalna
umjetnost i dr.)*

- *suвременa
umjetnost u
Hrvatskoj i Bosni i
Hercegovini.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Ishod B.IV.1 ostvaruje se u skladu s preporukama za ishode B.I.1, B.II.1 i B.III.1.

Poticati razvijanje sposobnosti promatranja, uočavanja, zaključivanja, kreativnog (divergentnog) i kritičkog mišljenja.

Nastaviti razvijati raspravljajući oblik komunikacije u duhu tolerancije i kako bi se zajednički došlo do sadržaja likovnih djela.

B.IV.4

Učenik procjenjuje utjecaj znanosti i primjenu novih tehnologija na nove oblike vizualnih komunikacija.

[UMP-3.3.2](#) [UMP-3.1.3](#) [UMP-2.3.3](#)

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Komparacijski pristup: uspoređujući umjetnička djela različitih stilova i pravaca, učenik raspravlja o promjenama u pristupu umjetnika pojmu umjetnosti.

Odabirati primjere kulturno-umjetničkog nasljeđa različitih konteksta kako bi se potaknula želja za razumijevanjem drugih kultura.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Povijest (svjetski ratovi), Hrvatski jezik (avangarda).

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Razvijanjem svjesnosti o materijalima i alatima kojima se arhitekti i urbanisti služe u stvaralačkom procesu, mogu se propitivati utjecaj čovjekova djelovanja na okoliš i problemi održivog razvoja.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati sa sadržajima nastavnih predmeta: Fizika, Kemija, Biologija (ekologija) i s međupredmetnom temom: Osobni i socijalni razvoj.

- raspravlja o značenju vizualne poruke te njezinoj važnosti i razumljivosti u suvremenome kontekstu
- raspravlja o raskoraku između vizualne stvarnosti i interpretacije novim medijima.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *komunikacija: mnogoosjetilno doživljavanje svijeta (dodirno, slušno, vizualno, mirisno, okusno)*
- *suvremene vizualne komunikacije*
- *istodobnost informacija i njihova subjektivnost*
- *upitna istinitost vizualnih informacija; zatomljene informacije od većeg značaja.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Omogućiti razumijevanje suoblikovanja društva i tehnologije istraživanjem inovacija u vizualnim komunikacijskim tehnologijama i njihova utjecaja na umjetnost, vrijednosti, kulture i ideje.

U učenika se razvija poduzetnost upoznavanjem s mogućnostima uporabe kreativnih potencijala u širokome spektru novih profesija vezanih za komunikacijske tehnologije.

Sadržaj ove tematske cjeline može se povezati s međupredmetnom temom: Upotreba IKT-a (stvaralaštvo i inovativnost u digitalnom okruženju).

C UMJETNOST U KONTEKSTU

C.IV.1

Učenik smješta analizirano umjetničko djelo u odgovarajući umjetnički pravac/pokret.

[UMP-3.3.1](#) [UMP-2.2.3](#) [UMP-2.2.4](#)

C.IV.2

Učenik prosuđuje o utjecaju filozofskih i psiholoških teorija 20. stoljeća na stvaralačke procese.

[UMP-2.2.4](#) [UMP-1.2.3](#)

C.IV.3

Učenik u sklopu teme *Umjetnost i moć* procjenjuje utjecaj politike na umjetnost 20. stoljeća.

[UMP-2.2.2](#) [UMP-2.3.5](#)

- analizira likovne odlike na likovnim primjerima moderne i suvremene umjetnosti.

- povezuje stečenog znanje iz drugih područja u vlastitom životu sa znanjem o teoriji umjetnosti u istraživanju umjetničkih djela iz 20. stoljeća.

- analizira povijesni, društveni i umjetnički kontekst umjetničkog djela prepoznajući jednu od predloženih podtema.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *avangardna umjetnost i revolucija stilova na početku 20. stoljeća (koegzistencija više pravaca i njihovo razlikovanje)*
- *umjetnički pokret i manifest*
- *fovizam i ekspresionizam, kubizam, futurizam*
- *apstraktno slikarstvo i konstruktivizam, dada i nadrealizam*
- *slikarstvo poslije II. Svjetskog rata (apstraktni ekspresionizam, enformel, pop art, minimalizam i dr.)*
- *kiparski pokreti 20. stoljeća (konstruktivizam, kinetička umjetnost, minimalizam, land art i dr.)*
- *arhitektura 20. stoljeća (funkcionalizam, arhitektura slobodnih oblika, brutalizam, hi tech i dr.)*
- *urbanizam 20. stoljeća*
- *Bauhaus i dizajn*
- *umjetnička*

KLJUČNI SADRŽAJI

- *umjetničke skupine, pokreti i pravci*
- *psihoanaliza i nadrealizam*
- *Filozofija i umjetnost - funkcionalizam, egzistencijalizam i umjetnost*
- *Likovna umjetnost i glazba u apstrakciji.*

KLJUČNI SADRŽAJI

- *predložene podteme:*
- 1. *umjetnost kao propaganda*
- 2. *umjetnost kao društveni komentar*
- 3. *umjetnost i cenzura*
- 4. *umjetnost, popularna kultura i masovni mediji*
- 5. *komercijalizacija, institucionalizacija i eksploatacija umjetnosti i kulture*
- *individualnost i ideologije u umjetnosti 20. stoljeća*
- *cenzura i sponzorirana umjetnost (državno pokroviteljstvo).*

fotografija 20.

stoljeća

- *likovni jezik filma
(izmjena osvjetljenja,
položaj i kretanje
kamere, montaža,
izmjena planova*
- *moderna u Hrvatskoj
i Bosni i Hercegovini*
- *postmoderna*
- *oblici suvremene
umjetnosti
(konceptualna
umjetnost,
performans,
ambijentalna
umjetnost i dr.)*
- *suvremena
umjetnost u
Hrvatskoj i Bosni i
Hercegovini.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Ishod C.IV.1. ostvaruje se u skladu s preporukama za ishod C.I.1., C.II.1 i C.III.1.

Primjeri vezani uz baštinu mogu se obrađivati kao zasebna podtema ili istodobno sa svjetskom baštinom.

Preporučuje se, kada je to moguće, primjere lokalne/nacionalne baštine obraditi na samome lokalitetu ili u prostoru u kojemu se čuvaju (u sklopu projektne nastave, terenske nastave i sl.).

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Uporabom zajedničkih pojmova i sadržaja iz društveno-humanističkih nastavnih predmeta (povijest, psihologija, filozofija) i međupredmetnih tema pokušati produbiti strukturnu, pojmovnu i tematsku korelaciju s likovnom umjetnošću, što doprinosi osobnome i socijalnome razvoju učenika.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE

ISHODA

Istraživanje umjetničkog djela unutar povijesnoga, društvenog i umjetničkog konteksta, koji se odražavaju na njegovo oblikovanje, pristupa se tematski, komparativno, sinkronijski ili dijakronijski.

Istraživanje više problema unutar jedne teme može se ujediniti u projekt.

C.IV.4

Učenik kritički vrednuje odnos pojedinca i društva prema djelima umjetničke baštine.

[UMP-3.3.3](#) [UMP-2.3.3](#) [UMP-2.3.4](#)

- analizira likovno oblikovanje, uporabu tradicionalnih ili modernih materijala i tehnika te originalnost likovnih rješenja na primjeru lokalne baštine
- procjenjuje važnost djela u kontekstu nacionalne i svjetske baštine.

KLJUČNI SADRŽAJI

- *suвременi oblici očuvanja baštine: konzervacija, adaptacija/revitalizacija, rekonstrukcija, restauracija, dislokacija.*

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

Preporučuje se, kada je to moguće, primjere lokalne/nacionalne baštine obraditi na samome lokalitetu ili u prostoru u kojemu se čuvaju (na stalnim ili retrospektivnim i tematskim izložbama, u gradskome prostoru i na arheološkim lokalitetima), te organiziranim stručnim ekskurzijama, terenskom nastavom ili samostalnim učeničkim aktivnostima izvan nastave.

Po mogućnosti učenike uključiti u rad radionica u okviru muzejskih, gradskih ili galerijskih programa.

- Predškolsko

Godine učenja i podučavanja predmeta:

[.Pšklk.1](#)

.Pšklk.1

1. a opisuje osnovna izražajna sredstva i načela u vlastitom i tuđem stvaralaštvu te u zadanim ili odabranim umjetničkim djelima

2. a doživljava svim osjetilima likovna načela u neposrednome okružju i opisuje ih u zadanim primjerima

Likovna kultura – Učenje i podučavanje

Podučavanjem Likovne kulture/umjetnosti potiče se razvijanje kreativnosti učenika više nego učenjem bilo kojeg drugog nastavnog predmeta. Stoga i nastava treba biti kreativna, poticajna za samostalni stvaralački rad kojim učenik može izraziti svoja stečena znanja, vještine i kompetencije, ali i osjećaje, mišljenje i stavove. Specifičnost nastave Likovne kulture očituje se u manje strukturiranoj organizaciji nastavnog procesa, u ispreplitanju teoretskog i praktičnog rada te u poticanju kreativnog mišljenja i izražavanja učenika, što dodatno upućuje na potrebu razvijanja otvorenog pristupa u oblikovanju nastavnoga procesa odnosno potrebu primjene vlastite kreativnosti učitelja u njegovu osmišljavanju. Učenje i podučavanje se temelji na svrhovitosti i dosljednosti sustava koji polazi od logičko-sadržajnih, pedagoških i psiholoških zakonitosti i načela učenja i poučavanja. Načela koja su zastupljena i usmjerena na učenika su: načelo konstrukcije, samoregulacije, kontekstualizacije, fleksibilnosti te socijalne interakcije i inkluzivnosti. Multikulturalnim i interkulturalnim pristupom likovnim/vizualnim sadržajima učenici su potaknuti da osjetilima istražuju svoju okolinu i analitički promišljaju, razvijaju kritičko mišljenje i stavove. Polazište i poveznica za sve odgojno-obrazovne ishode je oblast Stvaralaštvo i produkcija kojoj se u svih devet razreda osnovne škole posvećuje najviše vremena. U srednjoj školi težište se prebacuje na odgojno-obrazovne ishode iz oblasti Doživljaj i kritički stav i Umjetnost u kontekstu, koji vode ka razumijevanju konteksta likovnog djela i uloge likovnog stvaralaštva u društvu. Nastava se treba prilagoditi svakom pojedincu, tj. njegovim mogućnostima, interesima, sposobnostima, a otvorenost nudi slobodu učitelju/nastavniku koji će sam odabrati metodu, strategiju, tehniku rada i didaktičko metodički pristup koji će primjenjivati. Suvremeni pristup i inovativne metode podučavanja aktivno uključuju učenike u nastavni proces s naglaskom na njihovu kreativnost i stvaralaštvo gdje se odgojno-obrazovni ishodi ostvaruju u skladu sa sposobnostima i interesima učenika. Likovnim izražavanjem, slikanjem, crtanjem, dizajniranjem, oblikovanjem, kreativnošću, projektima, istraživanjem i raspravom učenici će sudjelovati u nastavnom procesu kako bi usvojili potrebna znanja, napredovali u estetskom razvoju, kritičkom razmišljanju, kreativnosti i inovativnosti te stekli osnovne vještine likovnog i vizualnog izražavanja.

Sam proces zainteresiranosti kao i smislenog uključivanja učenika u proces učenja predmeta Likovna kultura ovisi o nekoliko pedagoških pristupa: motivacijskog, psihomotoričkog, kognitivnog, kao i naglašavanja ustrajnosti u samom procesu rada i završetka započetih likovnih radova. Da bi se učenici uključili u kreativni proces, najvažniju ulogu ima motivacija na samom početku nastavnog sata i nove nastavne jedinice. Motivacija može biti kroz razgovor, analizu analiza likovnih djela i reprodukcija, kvalitetnih, raznolikih i kreativnih fotografija kao i analiza odabrane priče, simbola i likovnih elemenata. Učitelj/nastavnik se treba postaviti kao moderator, s jasno definiranim ciljem i dobro odabranim strategijama i metodama poučavanja.

Učitelj/nastavnik odabire odgovarajuće i poticajne primjere iz likovne umjetnosti, ukazuje učenicima važnost vizualnog stvaralaštva kroz koji stvaraju svoj identitet, ali i identitet okruženja u kojem žive.

Udžbenici su važan, ali ne jedini izvor likovnih sadržaja za učenike. U skladu s planiranim zadacima preporuča se izvanučionička nastava. Ona je važan dio nastave Likovne kulture i potrebno je planirati i organizirati posjete u skladu s ishodima za svaku godinu podučavanja. Posjete javnim kulturnim institucijama... neophodan su dio procesa učenja jer se na izravan način podučava o značaju likovne kulture/umjetnosti za društvo i kulturni identitet. Izložbe učeničkih radova su specifičan oblik učenja i podučavanja kojim se razvija učeničko samopouzdanje, potiče interes za posjećivanje likovnih izložbi u kulturnim institucijama, kao i shvaćanje likovne kulture. Učitelji/nastavnici postupno uključuju učenike u odabir radova i organizaciju izložbe tako da učenici starijih razreda samostalno organiziraju sve, od koncepta do promocije i kritičkih osvrti pa i novinarskih izvještaja. Školske izložbe su prilika da radove vide svi učenici škole. Učeničke izložbe mogu biti konceptualnog karaktera ili organizirane i kao virtualne prezentacije radova na odgovarajućim društvenim platformama.

Pored učiteljevih/nastavnikovih kompetencija, važnu ulogu u tome ima i pozitivno okruženje. Za izvođenje nastave fizičko okruženje s kvalitetnim vizualnim poticajima od velike je važnosti jer, zahvaljujući obogaćenom okruženju, učenici podižu stupanj svoje uspješnosti. Podučavanje nastavnog predmeta Likovne kulture/umjetnosti se odvija u specijaliziranim učionicama (kabinetima), posebno opremljenima suvremenim nastavnim pomagalicama za Likovnu kulturu/umjetnost. Preduvjet za ostvarivanje cjelovite aktivnosti i sadržaja u učenju iz predmeta Likovne kulture/umjetnosti jest učionica oblikovana prema ergonomskim zakonitostima, adekvatno i kontrolirano osvjetljenje (mogućnost zamračenja učionice), stolovi prilagodljive visine i nagiba ploče, umivaonik i pristup tekućoj vodi u samoj učionici, računalo s internetskom vezom i svim softverima pogodnim za likovno oblikovanje, projekcijsko platno za reprodukciju velikog formata, projektor visoke rezolucije s mogućnošću kvalitetne reprodukcije bez izmjene boja i proporcija, po mogućnosti preša za otiskivanje grafičkih radova, fotografski aparat i prostor za čuvanje učeničkih radova (likovnih radova, mapa, istraživačkih radova). Pored ovako specijalizirane učionice, poželjna okruženja za izvođenje učenja i poučavanja su galerije i muzeji, umjetnička djela u javnom prostoru (skulpture, instalacijske forme i dr.), arhitektonski objekti, arheološki lokaliteti i urbanistički prostor. Svrha učenja i podučavanja u alternativnim prostorima je od velike koristi za učenika jer tako uspostavlja neposredan odnos s umjetničkim djelima, upoznaje se s aktivnostima i radom kulturnih ustanova i udruženja te postaje aktivni sudionik kulturnoga života zajednice.

Učenici se potiču da različitim aktivnostima sudjeluju u oblikovanju vizualnoga identiteta škole i promociji rada škole (estetsko uređenje škole, izrada scenografije i rekvizita za školske priredbe i različite oblike prezentacija te oblikovanje mrežnih sadržaja koji se odnose na promociju i prezentaciju rada škole i sl.). Planiranjem školskoga kurikula potrebno je osigurati vrijeme te prostorne i materijalne uvjete za provođenje tih dodatnih aktivnosti.

Učenici se raznoliko grupiraju ovisno o vrsti zadataka ili aktivnosti, mjestu izvođenja učenja i podučavanja, istraživanju u učionici i školi i izvan učionice i škole, samostalnim zadacima itd. Ako je u pitanju timski rad, potrebno je dobro poznavati kompetencije, ali i osobine ličnosti svakog učenika, te prema tome odabrati kome dodijeliti koju ulogu u timu. Ovisno o vrsti projektnog zadatka treba odrediti kada su bolje homogene, a kada heterogene skupine. Grupiranje učenika izvan redovne nastave moguće je i u izbornim i u fakultativnim predmetima, modulima, u izvanučioničkoj nastavi, izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima te u različitim vrstama projekata, koji su sastavni dio školskoga kurikulumu. Time se potiče razvoj individualnih interesa i sposobnosti te se naglašava međuvršnjačko učenje. Učenicima koji imaju izražen interes za umjetničko područje potrebno je osigurati produbljivanje znanja i interesa organiziranjem izbornih aktivnosti i sadržaja.

Suvremene metode u nastavi Likovne kulture/umjetnosti stavljaju naglasak i na primjenu IKT-a. Ako je škola opremljena IKT pomagalicama, bilo bi poželjno da se ista i primjenjuju. Tehnologijom u nastavi Likovne kulture/umjetnosti otvaraju se dodatne mogućnosti razvijanja sposobnosti učenika. IKT može pridonijeti i učiniti nastavu pristupačnijom, kreativnijom, bogatijom (prikazivanje različitih video sadržaja, filmova, izložbi, performansa, likovni izložbi, učenje pomoću raznih aplikacija, itd.). Informacijske i komunikacijske tehnologije u nastavu Likovne kulture/umjetnosti unose nove vidike i izražajne mogućnosti i od velike su koristi kao nastavna pomagala, kako učitelju/nastavniku tako i učeniku. IKT alati mogu poslužiti i kao nastavno sredstvo, bilo u vidu modernih aplikacija za likovno stvaralaštvo, bilo kao izvor znanja putem raznih didaktičkih materijala, virtualnih online izložbi i sl.

Materijali i izvori koji se koriste u odgojno-obrazovnom procesu trebaju se didaktički prilagoditi tako da budu povezani sa stvarnim situacijama te da su zasnovani na relevantnim informacijama i poticajnim sadržajima. Odabir relevantnih likovnih sadržaja treba osigurati uvid u povijesnu i kulturnu raznolikost svjetske i bosanskohercegovačke kulturne baštine. Značajan izvor informacija su svakako i udžbenici za svaku nastavnu godinu, bilo da su u tiskanom obliku ili digitalnom formatu. Likovne mape sadržajem prilagođene svim elementima kurikula, važan su resurs za uspješnu realizaciju učenja i poučavanja. Razvijanjem pozitivnog odnosa i stava kod učenika prema individualnim razlikama svakoga pojedinca i prihvaćanjem raznolikosti društvenih skupina (inkluzivnost) eliminiraju se predrasude i različiti oblici diskriminacije. Dakle, uloga učitelja/nastavnika je motivirati učenika na kontinuirano upoznavanje i istraživanje svoje likovne/vizualne okoline s kojom je povezan svakodnevnim aktivnostima i vlastitim iskustvom. Preduvjet za provođenje cjelovite aktivnosti i sadržaja u učenju i poučavanju nastavnog predmeta Likovna kultura/umjetnost jeste specijalizirana učionica za Likovnu kulturu/umjetnost.

Likovna kultura – Vrednovanje i ocjenjivanje

Likovna kultura/umjetnost - Vrednovanje i ocjenjivanje

Vrednovanje je sastavni dio procesa učenja i podučavanja. Ono pruža povratnu informaciju o razini ostvarenja odgojno–obrazovnih ishoda. Također, vrednovanje daje uvid u razvoj učenikova kreativnog promišljanja, samopouzdanja, kao i shvaćanja likovnih načela, tehnika i alata. Vrednovanje treba rezultirati jasnim, točnim, preciznim i pravovremenim povratnim informacijama koje bi učenicima pomogle u kvalitetnom planiranju procesa učenja s ciljem ostvarenja zadanih ciljeva i ishoda učenja.

Elementi vrednovanja u predmetu Likovna kultura/umjetnost se ne bi trebali zasnivati samo na usvojenosti činjeničnog znanja, oni se odnose i na vještinu primjene, interpretacije, analize, kreativnosti, evaluacije, kritičkog mišljenja, rješavanja likovnih problema. Elementi vrednovanja moraju biti precizni i jasni. Vrednovati se mogu likovni ili vizualni rad, skice, likovne zabilješke, izvedbeni proces, odgovoran pristup radu, motivacija, samostalnost i samoinicijativnost u izražavanju, komunikacija, uvažavanje i vrednovanje tuđega mišljenja, rad u grupi, rasprava i sl.

Elementi vrednovanja u nastavnom predmetu Likovne kulture-umjetnosti su raspoređeni u tri domene:

1. Stvaralaštvo i produktivnost (likovni i vizualni izraz te usvojenost likovnih načela i sadržaja).

- artikuliranje i razvijanje ideje
- stvaranje originalnih ideja (izbjegavanje šablonskih i stereotipnih rješenja)
- poznavanje i primjena etapa kreativnoga procesa
- refleksija i samorefleksija (promišlja učinjeno i na temelju toga poduzima sljedeće korake)
- produktivnost (likovni i vizualni izraz: realizacija ideje u formi, materijalu i mediju)
- uporaba likovnog jezika, likovnih materijala, tehnika i/ili vizualnih medija
- estetska osjetljivost, sposobnost improvizacije
- interpretacija teme
- uloženi trud, dovršenost radova i proces prepoznavanje bitnih elemenata problemskog zadatka

2. Doživljaj i kritički stav (način na koji učenik sagledava proces stvaranja i njegov rezultat; sagledavanje umjetničkog djela i njegovog konteksta).

- korištenje primjerenog likovnog rječnika (terminologije) pri usmenom i pisanom izražavanju
- korištenje primjerene informacijsko-komunikacijske tehnologije
- analiza i vrednovanje vlastitog likovnog i vizualnog uratka te uradaka drugih učenika i umjetnika
- stvaranje poveznica između interpretirane teme, učenikova likovnog ili vizualnoga izraza, umjetničkih djela i konteksta
- estetska osjetljivost (umjetnička djela, učenički radovi, okolina)

- sposobnosti primjene kritičkog mišljenja, stavova i vrijednosnih sustava kroz multikulturalni i interkulturalni pristup

3. Umjetnost u kontekstu

- usvojenosti znanja vezanog za kontekst likovnog djela i ulogu likovnog stvaralaštva u društvu
- odgovoran odnos prema umjetničkoj baštini naroda Bosne i Hercegovine, Hrvatske i šire okoline

Prva domena Stvaralaštvo i produktivnost je polazište svih odgojno-obrazovnih ishoda i njome su tijekom cijelog osnovnoškolskog obrazovanja isprepletene i ostale dvije domene.

Druga i treća domena Doživljaj i kritički stav te Umjetnost u kontekstu se vrednuju zajedno, a težište procjene učeničkih postignuća se mijenja ovisno o uzrastu učenika. U prvome se ciklusu (prva tri razreda osnovne škole) veća važnost u vrednovanju ovih domena daje se doživljaju. Učenici se izražavaju kroz doživljaj i interpretaciju sadržaja i tema koje su često u korelaciji sa sadržajima iz drugih nastavnih predmeta. U drugome i trećem ciklusu (od 4. do 9. razreda osnovne škole) naglasak je na razvoju kritičkoga mišljenja i povezivanju stvaralačkoga procesa s različitim kontekstima. Također osobito važno je vrednovati razumijevanje tehnologije likovnih medija i osnova vizualnog izražavanja. Očekuje se da učenici primjenjuju etape kreativnog procesa, razvijaju originalne ideje i samostalno promišljaju. U srednjoškolskom obrazovanju se vrednuje primjena stečenih znanja u novim okolnostima, analiza likovnih vrijednosti, opisivanje stilskih razlika na relevantnim primjerima. Naglasak je na domenama Doživljaj i kritički stav te Umjetnost u kontekstu, posebno na analizi djela i estetskom doživljaju. Kreativni rad se koristi i vrednuje u kontekstu istraživanja tematskih cjelina i stilskih osobina, prezentacije izražajnih vrijednosti i koncepta.

Dijagnostičko vrednovanje se provodi kako bi se utvrdila kvaliteta i razina učeničkog predznanja i vještina prije početka poučavanja, bilo neke nastavne cjeline ili same nastavne jedinice. Ovaj oblik vrednovanja je vrlo koristan kako bi učenici procijenili razumiju li određene pojmove i kako bi nastavnici imali informaciju s kojim znanjima i vještinama učenik raspolaže. Na temelju prikupljenih informacija nastavnik planira nastavni proces.

Vrednovanje za učenje odvija se tijekom učenja i podučavanja i ima ulogu prikupljanja informacija o procesu učenja, stečenih znanja i vještina u odnosu na postavljena očekivanja. Primjenom različitih metoda vrednovanja za učenje učenicima se pruža mogućnost da tijekom procesa učenja steknu uvid kako unaprijediti svoje učenje da bi ostvarili ciljeve učenja. Učiteljima/nastavnicima vrednovanje za učenje pomaže u prikupljanju informacija o postojećim znanjima učenika, nedostacima koje učenici imaju tijekom procesa učenja, o razinama usvojenosti znanja i vještina. Vrednovanje za učenje ne rezultira ocjenom, već razmjenom informacija o učenju i rezultatima učenja. Učenici dobivaju povratnu informaciju o procesu učenja i napretku njihove strategije učenja, kako bi učinkovito i potpuno ostvarili ishode.

Formativno vrednovanje ima za cilj neprestano praćenje učeničkog napredovanja, pružanje povratne informacije učitelju/nastavniku, učeniku i roditelju o ostvarenim ishodima učenja. Ono

ne rezultira ocjenom nego bitnom procjenom koja omogućava učeniku unaprijeđivanje procesa vlastitog učenja, a učitelju/nastavniku proces podučavanja. Važno je kriterij vrednovanja unaprijed definirati i predstaviti učenicima. Učenik tako prima informacije koje mu omogućuju uočavanje slabosti u načinu učenja, a nastavniku spoznaju načina pomoću kojih učenik postiže najbolje rezultate.

Vrednovanje kao učenje odnosi se na samoanalizu, samovrednovanje, kao i vrednovanje rada vršnjaka. Važno je da učenici budu uključeni u proces donošenja odluka o idućim koracima u učenju nakon vrednovanja. Učitelj/nastavnik pomaže učeniku razumjeti kriterije za samovrednovanje te pomaže pri donošenju odluka kako unaprijediti učenje. Pored samovrednovanja učenik je aktivno uključen u vrednovanje učenja i postignuća svojih vršnjaka.

Sumativno vrednovanje se provodi na kraju procesa učenja i podučavanja i prikazuje se ocjenom koja je odraz učenikova znanja i iskazanih vještina. Učenik ocjenu može dobiti kao procjenu znanja pisanom, usmenom provjerom ili praktičnim radom. U svakoj navedenoj provjeri moguće je ocijeniti više elemenata vrednovanja, u ovisnosti o ishodu učenja koji se provjerava. Kriterije sumativnog vrednovanja nužno je unaprijed definirati i predstaviti učenicima.

Vrednovanje naučenoga daje informaciju o postignućima u određenim točkama odgojno-obrazovnog procesa i govori o ostvarenosti ishoda. Njime se sažimaju informacije o tome što učenik zna, o učeničkim postignućima i napredovanju. Provodi se kontinuirano tijekom nastavne godine. Za vrednovanja naučenoga u pravilu se koriste ocjene. Iskaz o postignutim rezultatima služi učenicima, roditeljima i nastavnicima u praćenju napredovanja učenika i utvrđivanju je li učenik zadovoljio uvjete za prijelaz u viši razred. Nastavnik mora voditi računa, ne samo o tome jesu li metode rada praktične za ostvarenosti određenih ishoda, već i o tome koliko su primjerene dobi i potrebama učenika.

U prvih godinu i pol učenja i podučavanja postignuća učenika iz predmeta Likovna kultura na kraju obrazovnog razdoblja, preporuka je ocjenjivati opisno. Opisna ocjena predstavlja informaciju o razini postignuća učenika u odnosu na očekivanja (potrebna podrška, u skladu s očekivanjima, iznimno u odnosu na očekivanja). U nastavku školovanja postignuća učenika se opisuju brojčanom ocjenom (nedovoljan 1, dovoljan 2, dobar 3, vrlo dobar 4, odličan 5).

Učitelj/nastavnik daje procjenu kompetencija (odgovornost, samostalnost, samoinicijativnost, komunikacija i suradnja) služeći se listom procjena i ljestvicom od četiriju stupnjeva: potrebna podrška, zadovoljavajuće, dobro, vrlo dobro. Pravilnik o praćenju, vrednovanju i ocjenjivanju učenika definira svaka županija zasebno.

Zaključna (pr)ocjena iz predmeta Likovna kultura/umjetnost donosi se na kraju svakog obrazovnog razdoblja i na kraju nastavne godine te se mora temeljiti na razini usvojenosti jasno određenih i razrađenih odgojno-obrazovnih ishoda.

